

**AUDITORIA DE GÈNERE
CONSELL COMARCAL DEL BERGUEDÀ**

**Auditoria de gènere a la Comarca del
Berguedà**

Cria SL – Promocions

Març, 2009

Presentació de l' Auditoria

El Consell Comarcal del Berguedà conjuntament amb els municipis de la comarca i, amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona, va iniciar durant l'any 2007 una sèrie d'actuacions per tal de coordinar les polítiques de dones a la comarca del Berguedà.

És amb aquest objectiu que des de la Oficina de Promoció de Polítiques d'Igualtat Dona-Home, de l'Àrea d'Igualtat i Ciutadania de la Diputació de Barcelona, es dona suport a aquest procés amb l'objectiu primordial de donar a conèixer les particularitats en què es troben les dones de la comarca: l'Auditoria de Gènere.

L'objectiu d'aquesta és possibilitar suficients elements d'anàlisi per tal realitzar una diagnosi de la realitat de la nostra comarca des de diferents vessants, amb la finalitat de planificar polítiques de dones. Defensem des de la nostra comarca, la potenciació del treball en xarxa, ja que representa una optimització dels recursos existents per aconseguir un treball coordinat i evitant duplicitats.

Mitjançant el treball en xarxa, ens permet l'aplicació de les polítiques d'igualtat en aquells municipis on per les dimensions i les particularitats del territori seria difícil i molt costós. I és en aquest sentit que amb la implicació de totes les institucions (locals i comarcal) així com la del propi territori, podem millorar l'eficàcia i l'eficiència de les actuacions ja que permet un millor aprofitament dels recursos per la realització d'accions mancomunades, coordinades des d'una sola institució comptant amb la demanda i la intercomunicació directa amb la totalitat dels municipis participants. Aquest treball en xarxa ha d'esdevenir un espai per la participació, la intervenció i la gestió de les polítiques de dones a la comarca del Berguedà i només amb la implicació de tots els actors socials i polítics, podrem aconseguir un efectiva igualtat d'oportunitats entre totes les dones i els homes.

Mercè Font i Vilaplana

Consellera Comarcal d'Educació, Dona i Immigració. Benestar Social.

INDEX

ÍNDEX	Pàg.
Presentació	3
L'Auditoria de Gènere a la Comarca: Objectius	6
Plantejament Metodològic	8
Estructura de l'informe i dimensions d'anàlisi	12
Dades de Context: Població, llars i Qualitat de Vida a la comarca	15
PRESENTACIÓ DE RESULTATS	
Capítol 1.- Impuls a les polítiques de gènere a la comarca	67
Capítol 2.- Incidència de la violència de gènere a la comarca del Berguedà	85
Capítol 3.- La participació sociopolítica de les dones	96
Capítol 4.- Repartiment del treball i Usos del temps	115
Capítol 5.- Coeducació i formació al Berguedà	145
Capítol 6.- Perspectiva de gènere en el disseny de la ciutat i del territori	161
Capítol 7.- La Salut de les dones al Berguedà	173
Auditoria de gènere a la Comarca del Berguedà: algunes conclusions i propostes	184
ANNEXES	
Annex 1: Eines- Entrevistes	207
Annex 2: Eines- Tallers	214
DOCUMENTACIÓ CONSULTADA	223

1.- Presentació

Els canvis i l'evolució positiva que ha experimentat la participació de les dones en els diferents espais de participació pública, ha procurat una societat, en termes generals, més sensible a les necessitats específiques de les mateixes, al temps que comporta un canvi d'estatus i de reconeixement social del seu paper com agents de canvi social. De manera paral·lela ha estat un benefici per al conjunt de la societat.

Al llarg dels aproximadament 30 anys de polítiques d'igualtat i com a resultats d'anys de treball, estudis i anàlisi, podem constatar canvis i avanços significatius orientats a corregir les desigualtats per raó de gènere.

Les **polítiques per la igualtat de gènere**, desenvolupades per tal de corregir o compensar les situacions de desigualtat i de discriminació i avançar més enllà de l'estricta reconeixement i la garantia normativa, han anat evolucionant des d'accions merament testimonials dins alguns òrgans de representació internacional sense cap capacitat d'intervenció, fins a programes molt específics, orientats a resoldre problemàtiques molt concretes, dotats d'un volum de recursos important i amb una gran capacitat d'intervenció.

Fins el moment actual, els principals resultats aconseguits amb les polítiques d'igualtat han estat bàsicament :

- la prohibició explícita en l'ordenament jurídic de tota discriminació directa contra les dones en l'àmbit laboral
- la millora de la situació en general de les dones respecte a com estaven abans de la implementació de les mateixes, en els diferents àmbits d'intervenció.
- l'anàlisi i millor comprensió de quins són els fonaments sobre els que es basen les situacions de desigualtat entre homes i dones
- el major coneixement i sensibilització dels diferents agents socials i la ciutadania en general sobre la necessitat de fomentar i respectar la igualtat d'oportunitats entre les dones i els homes.
- la identificació com a delictes penals de les discriminacions i els abusos de poder contra les dones en diferents àmbits a través del codi penal, en l'àmbit laboral,...

No obstant, els resultats de l'aplicació d'aquestes polítiques, encara es valoren insuficients, i posen de relleu la necessitat de reforçar els recursos per a promoure de manera efectiva la igualtat real entre dones i homes.

Avui dia, la igualtat de gènere ocupa un lloc rellevant en les agendes polítiques essent objectiu prioritari d'actuació de les polítiques comunitàries.

Els **Plans d'Igualtat de Gènere** són eines que tenen per finalitat la generació de propostes d'innovació social que possibilitin canviar les situacions que perpetuen les desigualtats, superant els obstacles que dificulten que dones i homes tinguin les mateixes opcions per al seu desenvolupament personal i professional.

Els diferents òrgans de govern amb competències en igualtat de gènere intervenen formulant plans d'actuació per assolir els objectius d'un major equilibri social de dones i homes en diversos àmbits com el social, el polític, l'econòmic, etc... on es posen de manifest les situacions de discriminació.

Així, tan des de la pròpia Comissió Europea o els diferents Estats membres, com des dels governs regionals, provincials o locals, es desenvolupen plans polítics d'actuació, per una vigència determinada de 3 o 4 anys per regla general, en els quals s'expressen les prioritats polítiques que condicionaran la dedicació de recursos i les programacions d'intervenció en el període en qüestió, destinats a promoure una major igualtat.

Les estructures polítiques locals, com són els ajuntaments, es configuren en les institucions més properes a la ciutadania i per tant, es visibilitzen com aquelles que poden afavorir la participació equilibrada de les dones en la vida social i econòmica mitjançant el disseny, implementació i avaluació de polítiques integrals d'igualtat de gènere. És per això que des de fa anys, en molts ajuntaments s'han endegat actuacions molt consolidades per atendre necessitats particulars dels col·lectius més desfavorits i per procurar millors condicions de vida en igualtat entre les poblacions residents.

Des d'aquesta perspectiva, la llei de base de regim local de 1985 va atribuir competències a les diputacions i als ajuntaments per dissenyar i implementar programes específics en matèria d'igualtat.

En aquest marc, la **Diputació de Barcelona**, mitjançant la seva **Oficina de Promoció de Polítiques d'Igualtat Dona-Home** ofereix suport tècnic i econòmic als ens locals per acompanyar-los en aquest recorregut cap la igualtat efectiva.

La comarca del Berguedà aglutina un total de 31 municipis de dimensions petites. Aquesta característica territorial dificulta la implementació de mesures i polítiques orientades a millorar la situació de les dones, atesa la manca de recursos, tant humans com econòmics dels municipis de manera individual. El **Consell Comarcal**, és l'administració amb competències reconegudes per gestionar a nivell territorial diferents competències i es converteix en un ens vertebrador de les necessitats del conjunt de petits municipis que conformen la comarca del Berguedà. Així doncs, en matèria d'igualtat, coordina i gestiona diferents accions per promoure una major qualitat de vida de les dones de la comarca.

Es en el marc d'aquest suport tècnic i econòmic als municipis de la província que el **Consell Comarcal del Berguedà** va confirmar el seu compromís amb la igualtat mitjançant la proposta d'elaborar una **auditoria de gènere** com pas previ fonamental per elaborar el Pla Comarcal d'Igualtat d'Oportunitats entre dones i homes. Proposta que va rebre el suport econòmic de la Diputació de Barcelona i que ha estat desenvolupada a nivell tècnic per Cria, SL.

2.- L'auditoria de gènere a la comarca del Berguedà: objectius

El present document recull els resultats obtinguts arran del procés endegat per conèixer la situació actual de dones i homes de la comarca, tot identificant necessitats i mancances susceptibles de ser abordades des d'una perspectiva integral. Així mateix, també ha volgut posar en valor la trajectòria desenvolupada per diferents municipis en el desenvolupament de polítiques d'igualtat de gènere, que a partir del 2006 van ser assumides de manera conjunta i amb un fort compromís i implicació política des del propi Consell Comarcal.

Els plans integrals per al foment de la igualtat de gènere es constitueixen en el document operatiu que recull de manera ordenada i estructurada, els objectius així com els programes i les actuacions a desenvolupar durant els propers anys per avançar en la promoció de la igualtat efectiva de dones i homes en un territori i/o organització

Un pas previ fonamental en el procés d'elaboració d'un Pla Integral d'Igualtat a un territori és **conèixer la situació de partida del mateix en relació a aquest àmbit.**

L'Auditoria de gènere és l'eina que permet identificar les àrees d'intervenció futures a desenvolupar per al foment de la Igualtat de gènere a nivell territorial, a partir del coneixement de les necessitats i problemàtiques actuals que viuen les dones i homes.

Tal i com la defineix la Diputació de Barcelona, en el manual guia per elaborar auditories, "**L'AUDITORIA DE GÈNERE** és una diagnosi que projecta una nova perspectiva en les polítiques locals i permet identificar necessitats i problemàtiques de dones i homes, conèixer les respostes i/o els recursos existents per a les dones en matèria d'igualtat, així com apuntar, de manera fonamentada, les futures línies de treball en un municipi."

L'element important a destacar és la concepció d'aquesta diagnosi prèvia com una eina fonamental d'ajuda a la presa de decisió per orientar i planificar les polítiques d'actuació en el territori.

La diagnosi que presentem és el punt de partida i el marc de referència per al Consell Comarcal a l'hora de decidir i definir les polítiques comarcals adreçades a millorar la situació de les dones i aconseguir una comarca més igualitària.

Aquesta primera fase d'anàlisi de la realitat i situació respecte a la qüestió de gènere a la comarca té per finalitat conèixer i posar en valor el que des del territori s'està fent en matèria d'igualtat de gènere, és a dir, fer emergir les accions que es desenvolupen.

Tanmateix, aquesta diagnosi també ha volgut posar en relleu les necessitats que encara no s'han abordat. És a dir, valorar des de la perspectiva del present, què hem fet i que ens queda encara per fer.

Per últim, la diagnosi recull també una visió de futur. Què podem fer per a millorar la situació present en relació a la igualtat a la nostra comarca.

2.1.- OBJECTIUS

Objectiu General

Desenvolupar una **Auditoria de Gènere** que proporcioni informació actualitzada sobre el posicionament de la comarca en relació a la igualtat entre dones i homes que serveix al **Consell Comarcal del Berguedà** de punt de partida per dissenyar una estratègia integral i supramunicipal per al foment de la igualtat de gènere a la comarca.

Objectius específics

- Detectar i fer visible la situació actual de la comarca en clau de gènere, a través d'un anàlisi en profunditat d'acord diferents àmbits d'anàlisi.
- Comptar amb instrument eficaç que orienti al Consell Comarcal del Berguedà en el disseny i implementació de mesures orientades a afavorir la igualtat de les dones i homes que hi viuen en la comarca.
- Disposar d'eines que ajudin a eliminar els obstacles que poden estar dificultant la consecució d'una igualtat real.
- Sensibilitzar a les diferents persones o col·lectius participants en el procés d'elaboració de l'Auditoria sobre la importància i necessitat d'incorporar la perspectiva de gènere en el disseny, implementació i avaluació de les polítiques locals.
- Fomentar el treball transversal i intermunicipal per sumar sinergies, coneixements i experiències en l'elaboració conjunta d'actuacions municipals d'igualtat de gènere.
- Potenciar la **participació de les dones del municipi** en el procés de l'auditoria mitjançant la realització de tallers que permetin recollir les seves necessitats, interessos i expectatives, per tal d'apropar les línies institucionals a la realitat de la ciutadania

3.- Plantejament metodològic

Per al desenvolupament d'aquest procés, es va plantejar una metodologia participativa considerant els següents principis clau:

Una auditoria que ha estat consensuada i participada entre el conjunt de persones promotores de la iniciativa. La participació directa en el procés de diagnosi facilita l'assumpció per part de totes les persones participants de l'auditoria com un projecte propi i, per tant, facilita la implicació directa en el seu desenvolupament.

Una auditoria en la que s'han definit clarament els interlocutors de referència, de manera que resti garantida la coordinació amb l'assistència tècnica i una comunicació fluida al llarg de tot el procés.

Una auditoria que ha fomentat la sensibilització en matèria d'igualtat d'oportunitats entre el conjunt de persones implicades en el procés. Fomentant una actitud favorable per part dels equips responsables i de professionals cap a la igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

Una auditoria que incorpora les NTIC com element de sensibilització, comunicació i de participació activa durant tot el procés mitjançant el portal d'avaluació www.io.avaluar.net

Per a portar a terme l'auditoria de Gènere s'ha emprat una metodologia que combina en les seves diferents fases d'actuació **tècniques d'investigació quantitativa i qualitativa**. La metodologia de treball proposta s'ha desenvolupat en 2 blocs d'actuació:

Bloc 1: Elaboració d'un diagnòstic de situació en clau de gènere de l'organització

- 1.1: Procés de diagnòstic quantitatiu
- 1.2: Aproximació qualitativa

Bloc 2: Redacció de l'informe de conclusions del diagnòstic en base a l'anàlisi estratègic DAFO: Identificació d'àrees d'intervenció respecte a la igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

Metodologia utilitzada per la fase de diagnosi:

Bloc 1: Elaboració d'una diagnosi de situació en clau de gènere del territori

1.1: Procés de diagnòstic quantitatiu

Les fonts d'informació utilitzades han estat de caràcter secundari, a través de la consulta de documentació facilitada des del propi Consell Comarcal memòries d'actuació de les diferents àrees, organigrama, estudis realitzats a la comarca, entre d'altres. Així mateix, ha estat consultada i analitzada fonts d'informació secundària i estadístiques a partir d'indicadors rellevants per al objecte d'anàlisi. Les fonts estadístiques han estat l'Idescat, la base de dades municipis de la Generalitat Municipal, la Diputació de Barcelona (Hermes), entre altres fonts complementàries (INE, altres).

1.2: Aproximació qualitativa

Per altra banda, la consulta documental ha estat complementada amb la recollida d'informació de caràcter primari, a partir de la realització d'una fase de consulta tot fomentant la participació activa de diferents persones amb responsabilitat política, tècnica i social a la comarca com són les entrevistes personals a partir d'un guió semiestructurat, la realització de tallers participatius i qüestionaris.

ENTREVISTES:

Persona	Càrrec	Àrea/Entitat	Data entrevista
Sergi Roca	President.	Conseller de Joventut, esport i gent gran	31 octubre 2008
Josep Picas	Vicepresident 2n.	Conseller de Promoció Econòmica i Societat de la informació	Via mail 20 gener 2008
Mercè Font	Consellera	Igualtat	28 de setembre 2008
Vicenç Linares	Conseller	Sanitat turisme i cultura	31 octubre 2008
Carme Cases	Gerència	Consell Comarcal	Via mail
Núria Mariano	Tècnica	Igualtat	31 octubre 2008
Anna Davins	Tècnica	UGT	31 octubre 2008
Anna Roura	Secretària	Associació de dones del Berguedà	31 octubre 2008
Eduard Barcons	Gerència	Consorci Desenvolupament Econòmic CERCS	23 febrer 2008

TALLERS PARTICIPATIUS

Nom	Col·lectiu	Data
Usos del temps de les dones	Jornada de Dones a Vallcebre	28 de setembre 2008
La participació social i política de les dones a la comarca	Jornada de Dones a Vallcebre	28 de setembre 2008
Tallers participatius amb personal tècnic i professional diferents àmbits	Professionals de les diferents àrees del Consell Comarcal	2 de Febrer, 2009

Els qüestionaris inicialment estaven orientats a recollir informació específica des de cada ajuntament que conforma la comarca sobre les necessitats detectades a nivell local en matèria de gènere i susceptibles de ser abordades des d'una intervenció pública comarcal. La mida de molts dels municipis van condicionar l'índex de resposta. Així doncs es va haver de reorientar la demanda cap les treballadores socials que desenvolupen de manera itinerant pels municipis les seves funcions. A nivell de Serveis socials, organitzativament la comarca està dividida per zones cada una de les quals inclou diferents municipis. Cada zona està representada per diferents treballadores socials i són les que han complimentat el qüestionari aportat la seva valoració de la zona que representa. S'han rebut els següents qüestionaris han estat:

QÜESTIONARIS

Municipis	ZONA	Qüestionaris
Àvia	4	2
Cercs, Vilada, La Nou, Castell de l'Areny, Figols, Borredà, St. Jaume de Frontanyà	5	1
Vallecebre	1	1
Capolat	4	1
Total		5

Apuntar també, que en el marc dels tallers realitzats en la primera Trobada de Dones a Vallcebre es van recollir les necessitats i propostes d'intervenció per part de les dones que hi van participar. Aquestes necessitats es van recollir en format de qüestionari de caràcter obert.

D'altra banda, al Taller realitzat amb els professionals del Consell Comarcal, també es van recollir les seves propostes a partir d'un guió de treball.

Col·lectiu	Nombre Qüestionaris
Jornada de Dones a Vallcebre	19
Professionals de les diferents àrees del Consell Comarcal	5

L'anàlisi de la informació obtinguda arran de la fase de consulta es presenta acompanyada de extractes literals de les valoracions aportades. Aquesta informació es presenta en *cursiva i entre cometes*. Per a garantir l'anonimat de les opinions, només s'apunta si es tracta d'una opinió obtinguda mitjançant entrevista, taller participatiu i/o qüestionari.

Suport metodològic mitjançant el portal io.avaluar.net

Al llarg de tot el procés d'anàlisi es va crear un portal web, accessible des de la pàgina web del Consell Comarcal, per tal de donar suport metodològic. Aquesta plataforma virtual de comunicació i participació té per finalitat garantir la implicació activa de les persones del territori durant tot el procés.

La creació d'un espai web de seguiment i participació es constitueix en una eina clau per a la comunicació continua entre l'equip responsable de l'entitat i l'assistència tècnica, al temps que es configura com un espai obert a la participació activa de les persones implicades en la diagnosi i en una eina de sensibilització i d'informació en matèria d'igualtat d'oportunitats. Complint d'aquesta manera amb un dels principis claus en els que es basa la proposta: el consens i la participació per garantir la implicació activa durant tot el procés.

Aquest espai propi de comunicació i participació disposa dels següents àmbits:

Bloc de notícies sobre el procés de diagnosi

Amb l'objectiu de disposar d'una eina virtual que faciliti la comunicació i el coneixement del desenvolupament de l'auditoria de gènere per part de totes les entitats implicades en el projecte.

Espai de documentació:

Es va habilitar un espai on recollir tota la documentació relativa al procés desenvolupat: productes finals i eines i materials de suport utilitzades. D'altra banda cal destacar que aquesta plataforma tenia també per objectiu convertir-se en un mitjà de sensibilització envers la igualtat de gènere, per tant, també es van realitzar aportacions documentals i informacions d'interès sobre la temàtica (agenda d'activitats de les dones,...).

4.- Estructura de l'informe i dimensions d'anàlisi

4.1. L'evolució de les polítiques d'igualtat: el mainstreaming o enfocament de gènere

Tal i com demostren les dades, la igualtat legal entre dones i homes no garanteix una igualtat real, i per tant, és necessari establir mecanismes que puguin garantir els objectius d'igualtat d'oportunitats real.

La introducció de la perspectiva de gènere és un primer pas per a bastir accions de canvi social enfocats a aconseguir la igualtat real. Aquesta perspectiva, implica estudiar i examinar la realitat tenint en compte les condicions, situacions i necessitats diferenciades d'homes i dones. Aquest enfocament té per objectiu detectar els aspectes relacionats amb la desigualtat i les discriminacions entre dones i homes, facilitant informacions adequades per a intervenir i impulsar els canvis i les mesures necessàries per a abolir-les.

Per perspectiva de gènere entenem el prendre en consideració i parar atenció en les diferències existents entre homes i dones en qualsevol activitat o àmbit.

La perspectiva de gènere implica:

1. Un anàlisi de gènere, es a dir, analitzar les diferents condicions i necessitats de dones i homes
2. L'avaluació del impacte de qualsevol política: es a dir, valorar si la posada en marxa d'una acció tindrà diferents conseqüències tan en el cas de les dones com en el cas dels homes.
3. Establir indicadors de gènere, per a garantir un coneixement de la realitat social que identifiqui les diferències existents i que poden mantenir estereotips.

Així doncs, transversalitat de gènere consisteix en incorporar perspectiva de gènere en tots els programes o projectes que es pretenguin desenvolupar de manera que abans de prendre una decisió s'analitzi l'impacte que aquesta pot provocar sobre homes i dones. Es parteix de la idea de que les polítiques no són neutres i que s'ha de conèixer l'impacte que tenen sobre les dones i homes per poder plantejar les actuacions.

Això implica un examen sistematitzat de totes les mesures que es volen implementar en tots els àmbits, en tots els nivells i en totes les etapes de desenvolupament d'una política.

En el marc que ens ocupa, la **diagnosi o auditoria de gènere** ha de ser un anàlisi molt transversal i integral de les diferents dimensions o àmbits de desenvolupament social i econòmic dels territoris. Es per això que l'anàlisi que es presenta recull informació tant de caire secundari com primari sobre diferents aspectes de la realitat de la comarca per tal d'identificar possibles desigualtats per raó de gènere, de manera que puguin ser abordades en una intervenció integral d'abast comarcal.

4.2. Dimensions d'anàlisi

L'informe que es presenta s'estructura en diferents capítols que guarden estreta relació amb les **línies estratègiques del II Pla d'Igualtat de Gènere de la Diputació de Barcelona**. Cada capítol inclou una selecció d'indicadors base proposats des de la Oficina de Promoció de Polítiques d'Igualtat Dona-Home de la Diputació de Barcelona, que ens han servit de guia per l'estructuració de tota la informació.

Els indicadors socials ens permeten analitzar les condicions de vida i característiques socials i econòmiques d'un territori per conèixer la evolució i la identificació de necessitats susceptibles de ser resoltes des d'una intervenció pública.

La auditoria o diagnosi de gènere realitzada a la comarca del Berguedà ens ha permès conèixer la situació actual de les dones i homes en diferents àmbits d'anàlisi i dimensions de la vida (participació social, política, mercat laboral, salut...) identificant possibles trets que poden significar condicions des igualitàries en l'accés, ús i permanència als recursos i serveis de les dones. Així mateix, l'anàlisi ha fet emergir aquelles tasques tradicionalment assignades a les dones, imprescindibles per un bon funcionament del sistema social però no reconegudes. Tot allò amb l'ànim de procurar informació rellevant de cara al disseny d'una política d'igualtat de gènere d'àmbit comarcal i de caràcter integral.

En relació als indicadors de caire quantitatiu obtinguts arran de la consulta de fonts d'informació secundària, cal dir que en molts casos no han estat accessibles. Bé per la manca de disponibilitat a nivell comarcal de la informació en qüestió, bé sigui per la dificultat en l'accés a la mateixa.

Des d'aquesta perspectiva és important ressaltar que hem valorat oportú donar rellevància a la informació de caràcter primari, obtinguda arran de les aportacions realitzades per les persones, coneixedores de la realitat comarcal, mitjançant la informació estreta en la fase de consulta (les dones en el marc dels tallers, personal polític i tècnic en el marc de les entrevistes i tallers realitzats), conscients de la riquesa del coneixement que es genera de la pròpia pràctica i dinàmica del treball quotidià en el territori i en el sector o àmbit d'especialització, així com també, del propi intercanvi entre persones que comparteixen un espai de debat i reflexió específic per abordar aquesta temàtica.

La informació de caire més quantitatiu ha estat utilitzada per complementar i donar més objectivitat a les percepcions i valoracions obtingudes.

Les dimensions d'anàlisi i indicadors per realitzar la diagnosi de la situació respecte a la igualtat de gènere a la comarca han estat les següents:

DIMENSIONS D'ANÀLISI	VARIABLES D'ANÀLISI
Descripció del territori	- Situació, orografia, patrimoni
CONTEXTUALITZACIÓ: Població i Llars	- Composició i dinàmica de la població - Estructura de les llars
Línia 1. Impuls a les polítiques de gènere	- Paritat a l'Ajuntament - Conciliació de la vida personal, laboral i familiar - Cultura de treball: estils i valors predominants - Compromís institucional amb les polítiques d'Igualtat - Transversalitat de gènere en les polítiques locals - Benestar i qualitat de vida de la població
Línia 2. Violència de gènere	- Incidència de la violència de gènere. o desglossada per edats , llocs de procedència, existència o no de filles i fills , nivell social i distribució geogràfica. - Serveis i recursos d'atenció a la violència de gènere.
Línia 3. Participació Sociopolítica de les dones	- Participació política de les dones. - Participació ciutadana en la gestió municipal. - Desglossada per edats , lloc de procedència , existència o no de filles i fills i distribució geogràfica. - Participació social i associacionisme
Línia 4. Repartiment del treball i Usos del temps	- Desigualtats en el mercat de treball. - Desglossada per trams d'edat, procedència , nivell d'estudis i tipologia de la llar - Recursos i programes de foment a la ocupació. - Treball de cura - Repartiment dels temps de treball . - Per trams d'edat , estat civil i tipologia de la llar. - Conciliació de la vida personal, laboral i familiar. - Usos dels temps socials.
Línia 5. Coeducació, formació i producció cultural de les dones	- Formació de la població - Coeducació - Cultura.
Línia 6. Perspectiva de gènere en el disseny dels municipis i Territori	- Estructura urbana - Transports i desplaçaments - Habitatge - Medi Ambient.
Línia 7. Promoció de la Salut de les dones	- Desigualtats en la salut física i mental de dones i homes. - Salut sexual i reproductiva - Serveis de salut

CONTEXTUALITZACIÓ: POBLACIÓ, LLARS I QUALITAT DE VIDA A LA COMARCA

Introducció

Les persones viuen en un context social, econòmic, territorial concret i específic, el disseny i planificació del qual determina les possibilitats de desenvolupament humà i la qualitat de vida. Les opcions i oportunitats que disposa el territori com són els recursos, serveis, accessibilitat, mobilitat etc. determinen per tant, les oportunitats de gaudir d'una bona qualitat de vida. Per poder parlar d'igualtat d'oportunitats en la satisfacció de les necessitats bàsiques i estratègiques de les persones, cal pensar en una planificació que consideri les necessitats específiques de les persones que hi viuen, tenint present que aquestes varien en funció dels cicles vitals, i en funció del gènere, les procedències etc.

Així doncs, factors com l'edat, el gènere, les xarxes familiars i composicions de les llars s'han de tenir en consideració per determinar la manera en que diferents col·lectius arriben o no, a gaudir dels serveis i recursos del territori, de manera que puguin donar resposta a les necessitats primàries i d'altres en igualtat de condicions. Per exemple, l'edat és, en la comarca del Berguedà, un factor que determina la participació social i l'accés a recursos socials i sanitaris de moltes dones. La mobilitat obligada, la viduitat entre altres trets, condicionen la qualitat de vida de les dones i per tant ha de ser objecte d'atenció en qualsevol política pública. Per altre banda, les noves formes d'organització familiar també incideixen en l'accés i disponibilitat de recursos, econòmics, socials, familiars...La immigració, amb una presència cada cop més important de dones també aporta elements d'anàlisi. Totes aquestes característiques són objecte d'anàlisi en aquest primer capítol.

Respecte a la qualitat de vida i el benestar de la població s'ha treballat prenent com a referència el paper clau que desenvolupen els serveis socials a la comarca. Els serveis socials són els que donen resposta i treballen per a la millora de les condicions de vida de la població, treballant per a l'equiparació de drets socials.

Les famílies centren gran part de les accions dels serveis socials, i en elles, les dones tenen un paper rellevant, ja que hi segueixen destinant un nombre d'hores de dedicació superior als homes, assumint tasques de cura i atenció de les persones dependents.

Tot i que, els serveis socials no tenen com a finalitat la modificació de rols o estructures socials, si que amb les seves accions i intervencions poden col·laborar per millorar la situació de les dones tan en l'espai públic com en l'espai privat. Els recursos existents, ja siguin econòmics, tècnics o d'equipaments, poden permetre a les dones accedir a una millor qualitat de vida i una millor gestió del seu temps tan personal, com públic, com familiar.

1.- El territori: La Comarca del Berguedà

El Berguedà és una comarca situada a la província de Barcelona, emmarcada en un entorn natural que ha condicionat la seva evolució històrica i social. Situada entre la comarca de la Cerdanya, el Ripollès, Osona, el Bages, el Solsonès i l'Alt Urgell, ocupa una superfície de 1.184'9 km² i on viuen 40.479 persones.

La Comarca del Berguedà es caracteritza per conformar-se per petites poblacions, nuclis dispersos d'habitants. La comarca està conformada per 31 municipis, però més del 60% de la població viuen en tres dels municipis (Berga, capital de comarca, Gironella i Puig-Reig). Segons el cens de 2007, 3.262 persones viuen en poblacions de menys de 500 habitants. I d'aquestes 331 ho fan en poblacions de menys de 100 habitants.

Aquesta **ordenació territorial** té conseqüències sobre la població que l'habita ja que l'accessibilitat als recursos es desigual. Berga, com a nucli en el que habita 40'7% de la població, és la població que concentra gran part dels recursos i serveis.

El territori de la comarca s'emmarca però en un entorn natural de gran valor, i que dota a la comarca d'un **patrimoni natural** que li ofereix oportunitats, no només medi ambientals sinó també econòmiques (turisme rural) o educatives (centres de difusió de coneixement ambiental). Al llarg de la comarca ens trobem amb paratges naturals incommensurables i que conformen la riquesa natural de Catalunya. El Parc Natural de Cadí-Moixeró o el Paratge Natural d'interès nacional del Pedraforca serien els dos exemples més significatius però no els únics espais de gran valor medi ambiental i cultural que podem trobar al llarg de la geografia del Berguedà.

La **història** del Berguedà reflexa com el territori ha estat clau en la història de Catalunya. Aquest patrimoni és encara visible en els seus castells i monestirs, però també en l'arquitectura rural que encara mantenen un gran nombre de poblacions i que donen un caràcter molt personal al territori.

L'entorn físic de la comarca ha tingut una incidència directa en la seva **economia**, marcant el tipus de conreus que tradicionalment s'han produït, i posteriorment en la indústria. La mineria gràcies a les mines de lignit, i que va ser la font de treball principal fins als anys 60. I des del S.XVIII la indústria tèxtil es va establir a la comarca, ja que es podia beneficiar del riu Llobregat com a font d'energia i com a sistema de comunicació amb Barcelona. La indústria tèxtil va ser una font d'ocupació per a moltes dones de la comarca, i per a dones que hi immigraven a les dècades dels 50 i 60.

El turisme rural, ha estat un sector econòmic cada vegada amb més presència des dels anys 80. Aquest sector ha anat substituint en importància econòmica a la indústria i a l'agricultura de la comarca. A l'Alt Berguedà és la zona de la comarca on es localitzen un número més elevat d'establiments de turisme rural i d'activitats d'oci.

Vinculat amb el turisme i amb la història de la comarca han anat sorgint iniciatives culturals que contribueixen a una difusió del patrimoni cultural, històric i natural de la comarca. Entre aquestes iniciatives es podrien destacar les activitats d'oci que tenen com a eix les Colònies tèxtils, com ara les que s'organitzen des del Consorci del Parc Fluvial.

La mobilitat a la comarca ha estat i segueix sent un dels aspectes clau del territori. L'únic ferrocarril que ha existit a la comarca, que comunicava Guardiola de Berguedà amb Manresa i Barcelona, va desaparèixer al 1974.

Actualment hi ha dues carreteres comarcals que convergeixen a Berga, la de Vic a Sant Llorenç de Morunys i la de Sant Quirze de Besora i Ripoll a Solsona i Cardona. L'eix del Llobregat, que travessa la comarca pel centre i la uneix a Barcelona per Manresa, és la principal via de comunicació; la comunicació amb la Cerdanya i l'alt Urgell es va veure afavorida gràcies a l'apertura del túnel del Cadí al 1984.

Aquesta situació, una manca de transport públic sumada a la ubicació dels equipaments i llocs de treball en els nuclis de població més grans, té conseqüències sobre la quotidianitat de totes les persones que viuen al Berguedà, però amb una major incidència en col·lectius com les dones amb persones al càrrec, adolescents i gent gran.

2.-La població¹ de la Comarca

A l'any 2007 hi havia censats a la comarca del Berguedà 40.529 habitants. La dinàmica de la població ha experimentat un comportament fortament lligat a la seva activitat econòmica industrial.

En les dècades dels 50 i 60 els fluxos migratoris a la comarca van fer que la seva població arribés a gairebé 48.000 persones a l'any 1960, a conseqüència del fort impuls de la indústria tèxtil conjuntament amb la minera, a la meitat del segle. A partir d'aquesta data, la comarca experimenta una evolució negativa en el creixement, perdent de manera progressiva habitants, tal i com es mostra en els següents quadres d'evolució.

Any	Nombre d'habitants
1940	38.064
1945	39.248
1950	41.933
1955	44.575
1960	47.953
1965	47.155
1970	45.843
1975	43.995

Si observem l'evolució de les dades de població disgregades per sexe podem constatar que a partir de l'any 2001 l'evolució de la població ha pres **una tendència ascendent** després d'uns anys en els quals la comarca va veure com descenia el seu nombre d'habitants:

	Homes	Dones	Total
2007	20.156	20.323	40.479
2006	19.896	20.168	40.064
2005	19.697	20.049	39.746
2004	19.408	19.816	39.224
2003	19.303	19.652	38.955
2002	19.016	19.577	38.593
2001	18.707	19.380	38.087
2000	18.661	19.390	38.051
1999	18.754	19.355	38.109
1998	18.798	19.454	38.252

¹ Les dades que es presenten al llarg d'aquest capítol han estat obtingues del Institut d'Estadística Català (Idescat). S'han utilitzat les dades més actualitzades principalment dels anys 2001 i 2007.

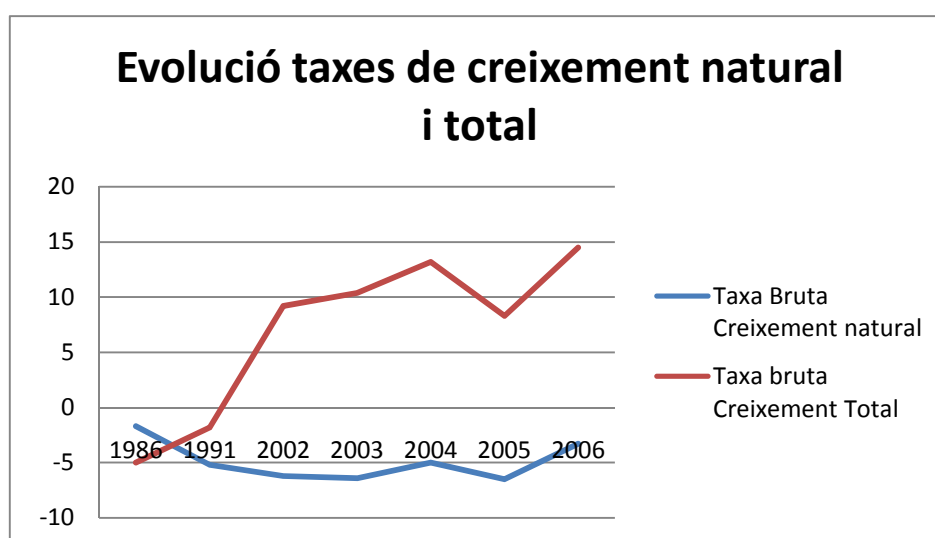
Aquest creixement de població s'explica en part, al creixement del fet migratori amb un comportament positiu als últims anys, (molt més elevat a la comarca que al global de Catalunya), que fa que la taxa bruta de creixement total augmenti, tal i com es reflecteix a la següent taula.

2007	Taxa bruta creixement total	Taxa bruta creixement natural	Taxa bruta creixement migratori
Comarca	23.76	-3.46	27.22
Catalunya	20.68	3.4	17.28

No obstant això, cal destacar que el comportament del creixement natural (la diferència entre naixements i defuncions) també experimenta un comportament més positiu, encara que continua presentant signe negatiu.

Creixement de la població a la comarca

	Taxa bruta creixement total	Taxa bruta creixement natural	Taxa bruta creixement migratori
2007	23.76	-3.46	27.22
2006	14.54	-3.25	17.79
2005	8.25	-6.48	14.73
2004	13.2	-4.96	18.16
2003	10.38	-6.39	16.77
2002	9.23	-6.22	15.45
2001	12.39	-5.44	17.83

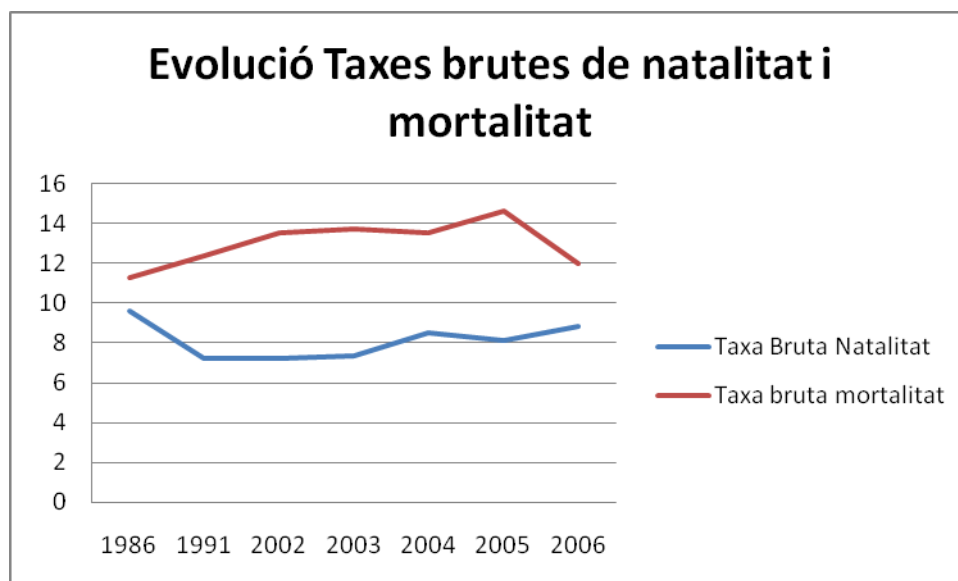

L'any 2006, la comarca del Berguedà havia perdut un total de 130 habitants. Tal i com es reflecteix a la taula, l'evolució ha estat positiva, ja que va minvant la pèrdua de components poblacionals. Tanmateix, l'evolució en el creixement de població continua amb saldo negatiu, amb un major nombre de defuncions que de naixements:

Evolució del creixement de la Població

	Naixements	Defuncions	Creixement Natural
2006	351	481	-130
2005	322	578	-256
2004	332	526	-194
2003	283	530	-247
2002	277	515	-238

El descens de la natalitat, tret característic de les nostres societats occidentals explica aquest comportament de l'evolució de la població. A continuació veiem gràficament l'evolució de les **taxes brutes de natalitat i mortalitat**. Aquesta última lleugerament inferior a períodes anteriors, conseqüència de la major esperança de vida.

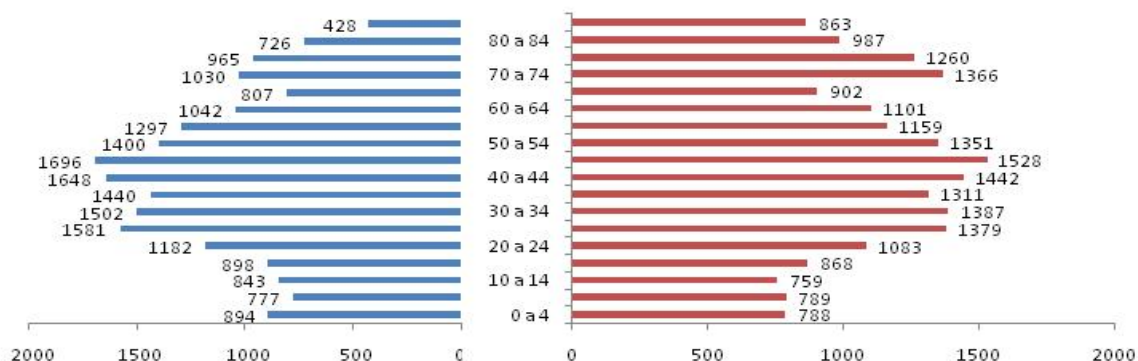
Moviment natural	2002	2004	2006	Variació punts percentuals	
				2002 - 2004	2004 - 2006
Naixements	277	332	351	55	19
Defuncions	509	525	480	16	-45
Creixement natural	-232	-193	-129	39	64

Si considerem l'evolució bianual dels naixements, defuncions i per resultat el creixement natural, cal observar una millora dels indicadors al 2006, amb un creixement de 64 punts percentuals respecte al 2004.

2.1. ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ

Distribució de la població per grups d'edat

A l'any 2007 la distribució per grups d'edat i sexe de la població del Berguedà era la següent:

Observant les dades anteriorment presentades podem veure que el nombre de dones que habiten a la comarca és lleugerament superior, tot i no ser un total significatiu. A l'any 2007 les dones suposaven el 50,26% del total de la població.

La població masculina és superior en nombre en totes les franges d'edat fins als 60 a 64, on s'inverteix aquesta tendència i les dones passen a ser majoritàries. Aquesta dada ens mostra que **l'envelliment de la població és un fenomen que té una major incidència en les dones**, que en termes numèrics suposa que de les franges d'edat compreses entre els 65 fins a més enllà dels 85, siguin les dones les que tenen una presència majoritària, sent un total de 5.378 dones i 3.956 homes.

L'índex de masculinitat d'homes majors de 75 anys en relació a les dones ha estat el següent al llarg dels últims anys:

Any	Nombre d'homes majors de 65 per cada 100 dones
2006	74,11
2005	74,67
2004	74,21
2003	74,64
2002	75,52
2001	74,74

Aquest índex mesura la relació d'homes de més de 65 anys que hi ha per cada 100 dones de la mateixa franja d'edat. Tal i com es reflecteix a la taula, la proporció d'homes ha estat, al llarg dels anys, menor respecte a les dones. Això pot explicar-se en part per la major esperança de vida que mostren les dones.

Podem veure que l'índex s'ha mantingut estable al llarg dels últims 7 anys, sent el 2002 l'any en que més homes van haver per cada 100 dones.

La **distribució per grups d'edat** ens mostra una estructura piramidal semblant a la resta de Catalunya i altres contextos propers, amb unes tendències demogràfiques lligades al descens de la natalitat i a l'increment de l'esperança de vida. La distribució de la població del Berguedà per franges d'edat ens mostra un major volum de població en els trams d'edats centrals essent la **franja dels 45 a 50 anys la que aglutina major població**.

Tanmateix, cal destacar en positiu un volum de població important en la franja d'edats compreses entre els 0 i 4 anys, indicador d'un comportament positiu de la natalitat a la comarca.

Població per grups - 2007		
	Homes	Dones
De 0 a 4 anys	894	788
De 5 a 9 anys	777	789
De 10 a 14 anys	843	759
De 15 a 19 anys	898	868
De 20 a 24 anys	1182	1083
De 25 a 29 anys	1581	1379
De 30 a 34 anys	1502	1387
De 35 a 39 anys	1440	1311
De 40 a 44 anys	1648	1442
De 45 a 49 anys	1696	1528
De 50 a 54 anys	1400	1351
De 55 a 59 anys	1297	1159
De 60 a 64 anys	1042	1101
De 65 a 69 anys	807	902
de 70 a 74 anys	1030	1366
De 75 a 79 anys	965	1260
De 80 a 84 anys	726	987
De 85 anys i més	428	863
Total	20156	20373

Taula Percentatge de nombre d'habitants per franges d'edat

		De 0 a 14 anys	De 15 a 64 anys	De 65 anys i més	Total
Comarca del Berguedà	2006	11'7%	64'8%	23'5%	40.064
	2007	12'0%	65'0%	23'1%	40.479
Catalunya	2006	14'3%	69'2%	16'5%	7.134.697
	2007	14'5%	69'1%	16'4%	7.210.508

Els percentatges de població per franges d'edat comparativament amb els percentatges totals de Catalunya mostra que la població del Berguedà pateix un **envelliment de la població superior**, ja que el **22'03% de la població censada al 2007 tenien una edat superior als 65 anys**, mentre que pel conjunt de Catalunya el percentatge és de **16'22%**.

L'envelliment progressiu de la població implica, que al territori va apareixent una necessitat creixent de serveis socio-sanitaris, per atendre a aquelles persones en una situació de dependència. Les característiques urbanístiques de la comarca, fa que l'accés a aquests recursos pugui ser dificultós, en especial per aquelles persones amb graus de dependència elevats o per aquelles que viuen soles.

L'índex d'envelliment és el quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més i el nombre de menors de 15 anys. **L'índex de sobreenvelliment** és el quocient entre el nombre de persones de 85 anys i més i el nombre de persones de 65 anys i més.

L'edat mitjana a la comarca és de 46,01 anys per les dones i 42,9 per als homes. Així mateix, tal i com hem apuntat, les dones mostren un índex d'envelliment i de sobreenvelliment superior al dels homes.

	Índex d'envelliment	Índex de sobre envelliment	Edat mitjana
Homes	152	10	42,9
Dones	226	15	46,01

Tal i com es reflecteix a les taules següents, al llarg dels últims anys, l'índex d'envelliment ha anat progressivament minvant gràcies a l'increment de població menor de 15 anys, fins al 2006 que torna a augmentar molt lleugerament. L'índex de sobreenvelliment presenta un comportament ascendent en el 2006.

	Taxa d'envelliment	Taxa de sobre envelliment
2000	223	12
2001	224	12
2002	220	12
2003	214	12
2004	203	12
2005	196	12
2006	197	13

La comparativa amb Catalunya ens mostra uns índex d'envelliment i sobreenvelliment superiors a la comarca del Berguedà.

	Índex Envelliment	Sobre envelliment	Índex Dep. Juvenil	Índex Dep. Senil	Índex Dep.global
Comarca	177	13	19	34	53
Catalunya	109	12	22	24	45

L'índex de **dependència juvenil** és el quocient entre el nombre de joves menors de 15 anys i el nombre de persones de 15 a 64 anys. Aquest índex és inferior al de Catalunya en 3 punts percentuals. Aquest índex també explica la **major dependència senil** que existeix a la comarca, amb més població de persones de més de 64 anys i més que de 15 a 64 anys.

Per últim assenyalar la major càrrega que suposa per la població en edat de treballar respecte a les persones dependents, expressada per l'índex de **dependència global**, molt més alt a la Comarca que a Catalunya.

Aquest índex cal tenir-ho en compte quan es fa qualsevol anàlisi des d'una perspectiva de gènere, atès que encara avui dia són les dones les que majoritàriament dediquen part del seu temps a l'atenció i cura de persones en situació de dependència.

A continuació reflectim les taules referides a les dades disgregats per municipi i sexe en quan els índex d'envelliment, sobreenvelliment i dependència global. Aquestes dades són relatives a l'any 2008 i han estat obtingudes a partir de la base de dades municipal Hermes de la Diputació de Barcelona.

Índex d'envelliment de la població per municipis:

Municipi	Homes	Dones	Total
Avià	106.94	143.37	124.78
Bagà	154.73	214.79	184.14
Berga	114.74	170.87	142.09
Borredà	83.61	210.81	131.63
Capolat	150	162.5	158.33
Casserres	178.22	298.75	231.49
Castellar del Riu	180	60	108
Castellar de n'Hug	155.56	357.14	243.75
Castell de l'Areny	140	85.71	108.33
Espunyola, L'	200	178.95	189.19
Fígols	1200	450	700
Gironella	159.28	215.95	188.47
Gisclareny	ND	ND	ND
Guardiola de Berguedà	147.3	229.09	182.17
Montclar	107.69	150	126.09
Montmajor	160	271.43	201.79
Nou de Berguedà, La	166.67	184.62	176
Olvan	164.41	276	215.6
Pobla de Lillet, La	247.62	582.5	377.67
Puig-reig	173.73	234.96	204.99
Quar, La	500	ND	700
Sagàs	86.67	145.45	111.54
Saldes	166.67	214.29	185.71
Sant Jaume de Frontanyà	200	50	125
Santa Maria de Merlès	150	61.11	96.67
Cercs	186.75	351.72	254.61
Vallcebre	205.26	600	300
Vilada	179.31	419.05	280
Viver i Serrateix	125	153.33	138.71
Sant Julià de Cerdanyola	120.83	182.35	146.34
TOTAL COMARCA	139.56	205.04	171.05

Font: Base de dades Hermes. Diputació de Barcelona, 2008

Índex Sobreenvelliment segons per municipi:

Municipi	Homes	Dones	Total
Avià	57.3	59.66	58.63
Bagà	52.4	57.05	55.06
Berga	54.83	59.72	57.7
Borredà	47.06	57.69	53.49
Capolat	50	61.54	57.89
Casserres	54.44	59.41	57.28
Castellar del Riu	27.78	44.44	33.33
Castellar de n'Hug	71.43	64	66.67
Castell de l'Areny	57.14	83.33	69.23
Espunyola, L'	66.67	61.76	64.29
Figols	41.67	44.44	42.86
Gironella	55.42	59.66	57.92
Gisclareny	50	33.33	40
Guardiola de Berguedà	59.63	57.94	58.72
Montclar	57.14	46.67	51.72
Montmajor	39.29	49.12	44.25
Nou de Berguedà, La	50	50	50
Olvan	54.64	57.25	56.17
Pobla de Lillet, La	64.74	70.39	68.12
Puig-reig	53.95	58.24	56.46
Quar, La	40	25	35.71
Sagàs	53.85	62.5	58.62
Saldes	51.43	56.67	53.85
Sant Jaume de Frontanyà	0	100	20
Santa Maria de Merlès	44.44	63.64	51.72
Cercs	50.97	57.84	54.87
Vallcebre	46.15	47.22	46.67
Vilada	67.31	70.45	69.29
Viver i Serrateix	60	73.91	67.44
Sant Julià de Cerdanyola	51.72	61.29	56.67
TOTAL COMARCA	54.7	59.58	57.51

Font: Base de dades Hermes. Diputació de Barcelona, 2008

Índex dependència global per municipis:

Municipi	Homes	Dones	Total
Avià	49.86	60.84	55.14
Bagà	48.58	62	55.04
Berga	44.83	59.73	51.89
Borredà	52.58	68.05	59.42
Capolat	38.46	110.53	68.89
Casserres	52.92	63.42	58.03
Castellar del Riu	57.14	52.17	54.74
Castellar de n'Hug	26.44	48.48	35.95
Castell de l'Areny	35.29	68.42	47.17
Espunyola, L'	69.23	63.1	66.05
Figols	100	110	104.35
Gironella	48.42	66.62	57.24
Gisclareny	11.76	25	17.24
Guardiola de Berguedà	53.82	65.11	58.9
Montclar	96.43	67.57	80
Montmajor	57.96	53.42	55.78
Nou de Berguedà, La	69.57	90.24	79.31
Olvan	53.79	69.37	61.32
Pobla de Lillet, La	49.32	67.91	58.16
Puig-reig	49.02	67.86	58.06
Quar, La	52.17	19.05	36.36
Sagàs	65.12	67.5	66.27
Saldes	40	42.31	40.98
Sant Jaume de Frontanyà	75	25	45
Santa Maria de Merlès	63.83	58	60.82
Cercs	54.34	67.88	60.68
Vallcebre	63.04	54.55	59.17
Vilada	43.78	68.55	55.23
Viver i Serrateix	56.25	69.09	62.18
Sant Julià de Cerdanyola	61.63	68.57	64.74
TOTAL	48.16	62.72	55.08

Font: Base de dades Hermes. Diputació de Barcelona, 2008

2.2. DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE LA POBLACIÓ DEL BERGUEDÀ

La comarca del Berguedà la componen 31 municipis on la població es reparteix de la següent manera:

Població	Nombre d'habitants
Avià	2.108
Bagà	2.248
Berga	16.596
Borredà	571
Capolat	81
Casserres	1.599
Castell de l'Areny	76
Castellar de n'Hug	221
Castellar del Riu	143
Cercs	1.331
Espunyola, l'	260
Fígols	49
Gironella	4.844
Gisclareny	34
Gósol	223
Guardiola de Berguedà	948

Població	Nombre d'habitants
Montclar	119
Montmajor	478
Nou de Berguedà, la	149
Olvan	893
Pobla de Lillet, la	1.322
Puig-reig	4.238
Quar, la	61
Sagàs	135
Saldes	336
St. Jaume de Frontanyà	30
Sant Julià de Cerdanyola	255
Santa Maria de Merlès	151
Vallcebre	269
Vilada	519
Viver i Serrateix	192
Total	40.479

A **Berga**, capital de la comarca, es concentra gran part de la població del Berguedà, amb **16.596 habitants**. Percentualment els habitants de Berga constitueixen el 41% de la població de la comarca.

Gironella, amb 4.844 persones, i Puig-Reig amb 4.238 són les poblacions en les que després de Berga viuen un major nombre de persones.

Dels 31 municipis 10 no superen els 250 habitants, i d'aquests 6 no superen els 100 habitants segons el cens de 2007. Aquests són: Capolat (81), Castell de l'Areny (76), Fígols (49), Gisclareny (34), la Quar (61) i St. Jaume de Frontanyà (30).

Les dimensions del municipi tenen una repercussió directe en el seu desenvolupament, i en les seves capacitats per fer-ho. Uns índexs de població baixos suposen uns ingressos pressupostaris menors, més dificultats per accedir municipalment a altres recursos públics i una menor dotació de recursos humans al territori.

Des d'un punt de vista teòric els petits municipis són, segons el marc teòric emprat per la Generalitat, aquells amb una població inferior a 2.000 habitants, **només 5 dels 31 municipis de la comarca tenen una població superior a 2000 habitants**, i en dos dels casos el nombre només és lleugerament superior a dos mil.

Viure en aquests petits municipis, i molt especialment en aquells menors de 250 habitants, implica un major desplaçament fora del municipi tan per raons laborals o d'estudis, com per accedir als serveis (especialment educació primària i secundària, i els sanitaris).

Un dels elements a destacar és la dispersió dels habitatges dins dels propis termes municipals. Els habitatges es reparteixen al llarg d'un territori que pot ser més o menys extens. Aquesta dispersió té conseqüències socials (augmenta la sensació i la percepció d'aïllament) però també té conseqüències en la gestió municipal (alt cost de manteniment de carreteres municipals, de camins, en la recollida d'escombreries, etc...).

2.3. POBLACIÓ MIGRADA PER SEXE I PROCEDÈNCIA

L'any 2007 el nombre de població migrada a la comarca del Berguedà és de 8.535 persones, de les quals 5.103 provenen d'altres punts de l'estat i 3.432 són d'origen estranger:

Lloc de naixement	Homes	Dones	Total
Catalunya	15.785	16.159	31.944
Resta de l'Estat	2.417	2.686	5.103
Estranger	1.954	1.478	3.432

Si observem l'evolució de la població des de l'any 2003, es constata un increment percentual del 26,05% de la població estrangera que viu a la comarca.

Evolució de la població	2003	2005	2007	Variació 2005-2007	
				Absoluts	%
Espanyols	36872	36970	37038	68	0.18%
Estrangers	1860	2553	3218	665	26.05%
TOTAL	38732	39523	40256	733	1.85%

Font: Hermes, Diputació Barcelona

En relació al sexe, s'observa com les dones suposen el 41,56% de la població d'estrangers.

Estructura per nacionalitat 2008	estrangers	espanyols	% estrangers	% espanyols	% Variació punts percentuals
Homes	2389	18290	58.44%	49.21%	-9.23
Dones	1699	18877	41.56%	50.79%	9.23

Font: Hermes, Diputació Barcelona

Estructura per nacionalitat 2008	estrangers	espanyols	% estrangers	% espanyols	% Variació punts percentuals
0-15	815	4591	19.94%	12.35%	-7.58
16-64	3221	23381	78.79%	62.91%	-15.88
65 i més	52	9195	1.27%	24.74%	23.47
TOTAL	4088	37167	100%	100%	0

Font: Hermes, Diputació Barcelona

L'anàlisi de l'evolució de les dades relatives al lloc de naixement ens mostra un increment en 2,6% a l'any 2008 respecte al 2006 de les persones que han nascut a l'estranger i un descens de les persones que han nascut al mateix municipi, la província de Barcelona, Catalunya i Espanya.

Lloc de naixement (% total població)	2004	2006	2008	Variació punts percentuals	
				2004 - 2006	2006 - 2008
Mateix municipi.					
Província de Barcelona	42.71%	41.37%	39.91%	-1.34	-1.46
Total província de Barcelona	76.12%	75.03%	73.42%	-1.1	-1.61
Total Catalunya	80.51%	79.22%	77.47%	-1.29	-1.75
Total Nascuts a Espanya	94.11%	92.21%	89.61%	-1.91	-2.6
Total Nascuts a l'estranger	5.89%	7.79%	10.39%	1.9	2.6

Font: Hermes, Diputació Barcelona

Taxa d'estrangeria	2007
Comarca Berguedà	7.99%
Regió Metropolitana Barcelona	12.8%

Font: Hermes, Diputació Barcelona

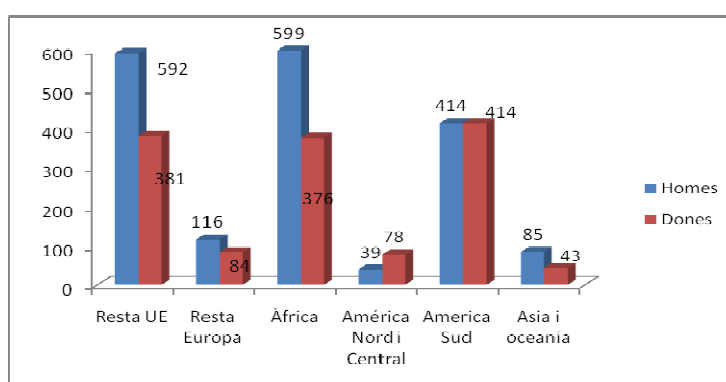
L'any 2007, la taxa d'estrangeria de la comarca del Berguedà es situava en el 7,99% mentre la de la Regió Metropolitana de Barcelona era del 12,8%

Població segons nacionalitat

La procedència majoritària de les persones estrangeres, és en cas dels **homes**, de **països africans**, mentre que en el cas de les **dones**, l'origen majoritari és de **l'Amèrica del Sud**.

Gràficament podem observar que a la comarca del Berguedà la població immigrada és en gran part masculina, i només en el cas de Amèrica del Nord i Central les dones constitueixen el col·lectiu majoritari.

	Espanyola	UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Oceania
Homes	18.311	592	116	599	39	414	85
Dones	18.947	381	84	376	78	414	43
Total	37.258	973	200	975	117	828	128

L'emigració és un fenomen social que té uns efectes sobre el territori d'acollida però també sobre les persones que han emigrat. Ser dona i emigrant implica una doble discriminació, i per tant una doble dificultat d'accés als recursos. El fet de ser una persona immigrada implica convertir-se, en la majoria dels casos, en sustentadora de la família del país d'origen. L'accés al mercat laboral es veu condicionat no només per la seva condició de dona sinó també per la seva procedència (accés a llocs de treball per sota de la seva qualificació, categories professionals i remuneracions baixes, precarietat

laboral...). De la mateixa manera el seu desconeixement de l'entorn pot comportar situacions d'aïllament social, desconeixement dels recursos socials i sanitaris al seu abast, etc...

Al grup de discussió realitzat amb professionals del Consell Comarcal es posa en relleu l'increment de la immigració procedent de l'estranger que ha experimentat la comarca. Des de Serveis Socials i l'àrea de ciutadania i Immigració es desenvolupen programes d'acollida i integració de les persones nouvingudes. Les dones són un col·lectiu d'especial atenció atès que habitualment presenten baixos nivells de qualificació i opten per feines poc qualificades, molt sovint en l'economia submergida fent tasques de neteja. Altre problema és el d'integració en la comunitat degut a la seva procedència, amb cultures molt tancades i masculistes. Les escoles es converteixen en espai d'interrelació i de participació a la comunitat de totes aquestes dones, i és on el consell comarcal està desenvolupant experiències per a fomentar la cohesió social.

Les necessitats específiques de les dones estrangeres es vinculen amb les seves circumstàncies personals i familiars i culturals. Moltes d'elles són les úniques sustentadores de l'economia familiar, d'altres es veuen en aquests moments de crisi obligades a buscar feines per complementar l'economia domèstica. Totes aquestes circumstàncies les poden abocar a patir situacions d'exclusió social, violència de gènere, i altres necessitats d'atenció i prevenció social que es precis abordar en el futur pla d'igualtat.

2.4. ALTRES CARACTERÍSTIQUES DE LA POBLACIÓ DE LA COMARCA

a) Estat civil

Respecte a l'estat civil dels habitants de la comarca les xifres recollides són les següents:

	Homes	Dones	Total
Solters/es	7.869	6.162	14.031
Casats/des	9.530	9.389	18.919
Vidus/es	595	2.832	3.427
Separats/des	341	393	734
Divorciats/des	182	236	418

Una de les dades significatives que es poden extreure és el nombre significativament superior de **dones en estat de viduïtat** per contraposició al nombre d'homes en la mateixa situació, ja que el col·lectiu està compost per 2.237 dones més que no pas homes.

Aquesta situació personal pot condicionar d'una forma significativa les condicions de vida d'aquestes dones, ja sigui en el cas d'aquelles d'edat avançada per la solitud que es pot despendre o bé pels ingressos econòmics, en cas de ser dones que només percebin una pensió de viduïtat.

L'envelliment de la població, com ja s'ha assenyalat anteriorment, té conseqüències en les necessitats socio-sanitàries del territori, a l'augmentar la demanda de serveis d'atenció a les persones dependents.

D'altra banda, cal destacar també per la seva incidència en les condicions de vida, el volum de població que està separada o divorciada. Aquest fet té un impacte directe en les economies domèstiques, que implica la necessitat d'afrontar les despeses així com també les responsabilitats i tasques de cura de manera unilateral.

A la comarca hi ha més dones que homes en aquesta situació (comptant tant el cas de separacions com de divorcis). A l'any 2007 hi havia en total 1152 persones que es declaraven separades o divorciades, de les quals el 54,60 eren dones (un total de 629 dones) i el 45,39 homes (un total de 523 homes).

Taxa de fecunditat al Berguedà

La taxa de fecunditat ha anat augmentant al llarg dels últims 8 anys, fet que ha tingut una conseqüència directe en un augment de la població a la comarca.

Any	Taxa bruta de natalitat	Taxa global de fecunditat
2001	6'79	29'94
2002	7'24	31'98
2003	7'33	32'44
2004	8'49	37'62
2005	8'15	36'18
2006	8'78	39'28
2007	9'21	41'57

Fecunditat per grups d'edat

Segons les dades de l'any 2006, podem observar com les dones de la comarca que han tingut fills/es al llarg del 2006 es troben en la franja d'edat de entre **25 a 34 anys**, sent **majoritari el col·lectiu de dones de 30 a 34 a l'hora de ser mares**. Tot i que no és una dada molt significativa respecte el total dels naixements de 2006 si que hauria de prestar-se atenció al nombre de naixements de mares joves o adolescents, ja que en aquesta franja d'edat s'han comptabilitzat un total d'onze naixements al llarg del 2006.

Edat de la mares	Naixements
Menors de 15 anys	-
De 15 a 19 anys	11
De 20 a 24 anys	45
De 25 a 29 anys	90
De 30 a 34 anys	130
De 35 a 39 anys	57
De 40 a 44 anys	16
Majors de 45 anys	1
No consta l'edat de la mare	1
Total de naixements	351

Font: Idescat, 2006

Segons estadístiques de 2001 el nombre de fills/es per dona era el següent:

Nombre de fills/es	Nombre de dones
0	6.195
1	3.692
2	4.445
3	1.765
4	691
5	295
6	154
7	82

Font: Idescat, 2001

Segons posen de manifest aquestes dades, una majoria de dones no han tingut cap infant, 6.195 en total. I per nombre total de fills o filles són majoria les que han tingut dos infants, 4.445 dones, seguides per aquelles que només n'han tingut un, 3.692.

Nounats de mares soles

El percentatge d'infants que han nascut en el sí d'un matrimoni, ha anat baixant al llarg dels últims anys. Si bé no es disposen dades concretes sobre el nombre de dones que han estat mares sense comptar amb una parella, si que coneixem el percentatges d'infants que han nascut en el sí d'un matrimoni.

D'aquestes dades podrem extraure que **augmenta el percentatge de dones que opten per tenir els seus fills o filles sense que existeixi un matrimoni previ**, però no ens ofereix amb seguretat el nombre de dones que han optat per una maternitat en solitari, ja que aquestes es poden trobar en situacions personals diverses (parelles de fet o dones homosexuals amb parella en les dades prèvies a la llei de matrimoni homosexual).

Any	Proporció de nascuts dins del matrimoni
2001	80'86
2002	78'34
2003	79'15
2004	76'20
2005	72,98
2006	69'63
2007	70'67

No obstant això, és una dada important a tenir en compte pel que fa als **canvis en els models familiars actuals**, i les conseqüències que pot comportar tenir un fill/a assumint aquesta responsabilitat de manera unilateral. Aquest aspecte està relacionat també amb els canvis experimentats en relació a l'estat civil de les persones.

CONCLUSIONS DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

A partir de l'anàlisi d'aquest capítol sobre les característiques poblacionals de la comarca del Berguedà, podem extraure alguns elements de reflexió dels quals es poden derivar la identificació de necessitats en funció de gènere que caldrà tenir present en una futura intervenció comarcal:

La població de la comarca comença a repuntar en quan al creixement poblacional. La dinàmica de la població, molt lligada a l'activitat econòmica industrial, va patir un decreixement al llarg dels anys 60 i següents, que tot recentment, i gràcies al comportament positiu del creixement migratori comença a capgirar amb signe positiu.

Aquesta evolució positiva de la població implica per una banda un major potencial de creixement i desenvolupament social i econòmic del territori. Tan mateix, també significa una demanda creixent de recursos i serveis per donar resposta a les necessitats de la població.

Des d'aquesta perspectiva, cal assenyalar un increment molt notable dels índexs d'envelliment i sobre tot de sobreenvelliment, amb una clara feminització de la vellesa. Les necessitats específiques de les dones grans hauran de ser un aspecte clau d'atenció en les futures intervencions públiques que s'implementin a la comarca.

Cal destacar els índexs de dependència senil i dependència global significativament superiors en la Comarca que a la resta de Catalunya. Recordem que són majoritàriament les dones les que es responsabilitzen de les tasques d'atenció i cura de persones dependents.

Aquestes necessitats de la gent gran i de manera específica de les dones, no sols han de ser solucionades des d'una perspectiva de recursos i equipaments de caire socio sanitari, sinó que s'hauran de considerar altres dimensions per garantir una bona qualitat de vida. Ens referim a l'atenció d'aspectes com el lleure, la percepció i autoconsciència d'alliberar-se de temps per tenir cura de sí mateixa, el foment de xarxes socials per prevenir l'aïllament i la solitud, entre d'altres.

Cal observar també el potencial de capital humà i de riquesa pel territori que pot aportar la població immigrant. Encara que comparativament amb d'altres territoris o comarques de Catalunya no presenta uns índexs molt elevats, s'ha assenyalat que una explicació al creixement de la població ha estat degut a el increment de la població immigrant. Les dones immigrants presenten, a més de les necessitats específiques en tant que són dones, d'altres necessitats derivades del fet de ser immigrant i dona. La cultura, la llengua així com altres situacions també s'hauran de considerar en les futures intervencions comarcals.

La dispersió territorial de la població també és una característica que pot condicionar l'accés als recursos i serveis per gaudir d'una bona qualitat de vida. La centralitat de recursos a Berga o d'altres municipis amb major nombre

d'habitants, implica una mobilitat obligada per la resta de població que habita a municipis més petits. Les dones tradicionalment són usuàries principals del transport públic, i per tant els horaris i recorreguts establerts poden dificultar l'accés i participació de serveis i recursos segons les necessitats específiques associades al cicle de vida (serveis sanitaris, residències, escoles...).

Així mateix, segons quin tipus de serveis s'utilitzin, la centralitat de Berga pot convertir-se en oportunitat, mentre el control social present en municipis de mida petita desapareix (per exemple el servei PIAD ubicat a Berga).

El increment o evolució positiva de la natalitat també presenta una doble lectura. Per una banda, de cara al territori sempre és positiu un creixement poblacional, però des d'una perspectiva de gènere aquest haurà de venir acompanyat de la disposició de recursos suficients per la cura dels infants. Tradicionalment les dones han estat i són cuidadores de la canalla, i per tant, el naixement dels fills/es pot implicar interrupcions o reduccions temporals en altres àrees de participació social i econòmica. Aquest aspecte, a més de ser un element que dificulta objectivament la igualtat d'oportunitats de dones i homes en l'accés i ús dels recursos, també pot suposar una amenaça relacionada amb la pèrdua de competitivitat empresarial de la comarca. És important doncs fomentar polítiques de conciliació entre el teixit empresarial així com garantir una bona xarxa de recursos d'atenció a la canalla.

3.- Estructura de les llars

3.1. TIPOLOGIA DE LES LLARS

El concepte de llar fa referència al conjunt de persones que conviuen en un mateix habitatge, que comparteixen l'espai físic i alguna de les despeses pròpies de l'habitatge.

Les llars es componen per nuclis familiars, és a dir, per aquelles persones que comparteixen llaços de parentiu estrets. Hi ha quatre tipus de nuclis familiars:

- Els matrimonis o parelles sense fills
- Els matrimonis o parelles amb fills
- Famílies monomarentals
- Famílies monoparentals

Segons dades de 2001, a la comarca del Berguedà hi havia un total de 14.177 llars, de les quals, la majoria eren de **tipus familiars, un 76,23%**.

L'evolució ens mostra com es produeix un increment de les llars no familiars, i un lleuger descens de les familiars. D'altra banda, cal destacar el increment de les llars multifamiliars, on conviuen membres de diferents famílies. El fet migratori pot explicar aquest aspecte.

	Llars No familiars	Llars Familiars	Llars Multifamiliar	Totals Llars
2001	3320	10808	49	14.177
1996	2646	11021	3	13.670
1991	1967	10784	3	12.754

a) Llars segons tipus i nombre de fills

Les llars on viuen persones menors de 16 anys, està constituïda en una majoria dels casos per una parella i matrimoni i un fill o filla. Seguides per llars amb un matrimoni o parella amb dos fills o filles.

En els casos de les llars amb dos nuclis, es a dir que conviuen dins del mateix habitatge dos nuclis familiars (per exemple, un matrimoni que viu amb el pare i la mare d'un dels cònjuges) són menys nombrosos a la comarca.

	Cap	1	2	3	4	5 o més	Total
Nucli parella/matrimoni	6.138	1532	919	89	13	5	8.696
Nucli pare sol	187	65	22	0	0	1	275
Nucli mare sola	732	217	76	2	1	0	1.028
Total	7.057	1814	1017	91	14	6	9.999
Ambdós nuclis	197	139	78	15	6	2	437
Total de llars	7.254	1.953	1.095	106	20	8	10.436

b) Tipologia de llars: llars monoparentals i monomarentals

Les dades que es presenten a continuació fan referència a les llars monoparentals i monomarentals, segons la metodologia establerta per l'Idescat es comptabilitzen com a famílies monoparentals o monomarentals aquelles conformades per un progenitor i per un fill o filla, amb la única restricció que el fill o filla no estigui aparellat o aparellada.

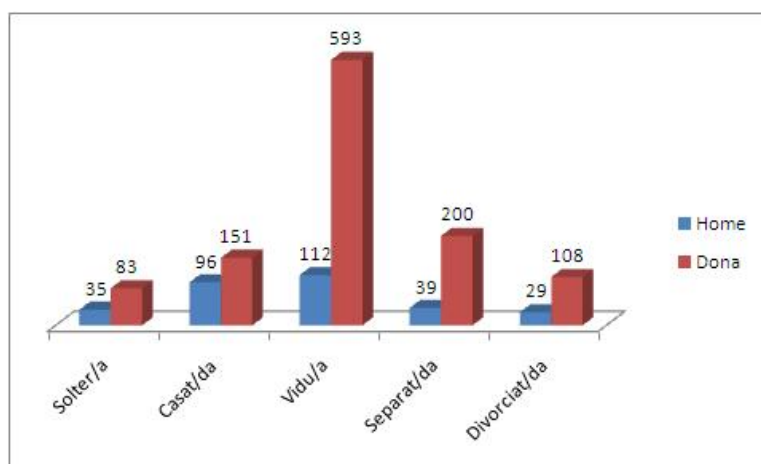
	Mares soles amb fills	Pares sols amb fills	Total
2001	1.028	275	1303
1996	948	248	1196
1991	766	196	962

Tal i com es reflecteix a la taula, l'evolució de les famílies o llars d'un sol nucli ha anat creixent al llarg dels anys, amb un major volum de dones soles amb fills que pares. A l'any 2001 suposaven el 78,89% de les famílies monoparentals.

c) Llars monoparentals per sexes i per estat civil

Estat Civil	Home	Dona
Solter	35	83
Casat	96	151
Vidu	112	593
Separat	39	200
Divorciat	29	108
Total	311	1.135

Tal i reflecteixen les dades segons l'estat civil de les persones que conformen llars monoparentals, les dones vídues són majoritàries. Seguides de les dones separades, en major proporció que els homes.

d) Llars monomarentals per estat civil i edat de la mare

	Soltera	Casada	Vídua	Separada	Divorciada
Menys de 20	4	0	0	0	0
20 a 24	7	2	0	3	0
25 a 29	12	12	0	5	2
30 a 34	15	19	6	28	7
35 a 39	21	39	16	35	18
40 a 44	8	30	24	59	22
45 a 49	5	19	39	33	30
50 a 54	4	12	44	15	19
55 a 59	3	10	52	6	9
60 a 64	0	4	48	5	1
65 a 69	1	2	87	6	0
70 a 74	0	1	84	2	0
75 o més	3	1	193	3	0
Total	83	151	593	200	108

El nombre de dones soles que conviuen amb un fill o filla sense cap vincle matrimonial, són les dones vídues i especialment a partir de la franja d'edat compresa entre els 55 i els 59, franja a partir de la qual augmenta progressivament el nombre de llars monomarentals. El col·lectiu de dones vídues, seguides per les dones separades les que conformen més llars monomarentals. Les dones solteres amb fills/es al càrrec són el col·lectiu minoritari i les franges d'edat amb més incidència és la dels 25 i els 39 anys.

En sentit invers, les dones amb fills/es separades o divorciades es concentren en les edats centrals (franges d'edat de 35 a 49 anys). A partir del 50 anys les separacions i divorcis vam progressivament en descens.

Aquest fenomen es pot explicar a partir de l'aparició dels nous models familiars, així com també des de la perspectiva d'una major participació de les dones al mercat de treball que ha proporcionat a les dones en general la possibilitat d'autonomia i independència econòmica.

Així mateix, també cal fer atenció a aquest aspecte, doncs pot comportar altres problemes o necessitats específiques de les dones.

Les tensions que es generen a nivell personal per tal de poder compatibilitzar la vida professional i la vida familiar, es veuen de vegades resoltes amb la reducció de la participació de les dones en el mercat laboral de manera temporal per poder tenir cura dels fills/es. En el cas de dones soles aquestes

tensions es veuen agreujades atès el seu doble rol de manteniment econòmic i cura de la família.

e) **Llars monoparentals per estat civil i edat del pare**

	Solter	Casat	Vidu	Separat	Divorciat
Menys de 20	0	0	0	0	0
20 a 24	3	0	0	0	0
25 a 29	4	2	1	1	0
30 a 34	5	10	0	2	0
35 a 39	7	18	0	3	3
40 a 44	5	19	3	4	7
45 a 49	1	17	4	7	5
50 a 54	4	12	10	14	4
55 a 59	0	4	12	5	4
60 a 64	0	7	6	2	2
65 a 69	1	3	12	1	0
70 a 74	1	4	13	0	2
75 o més	4	0	51	0	2
Total	35	96	112	39	29

Igual que en cas de les dones, els homes vidus constitueixen el col·lectiu majoritari de famílies monoparentals, sent el segon col·lectiu d'homes casats els que conformen llars monoparentals. La diferència en nombre total de llars entre les llars monoparentals conformades per un pare casat o vidu no és significativa, les diferències entre un i altre col·lectiu recauen en les franges d'edat dels homes que es troben al capdavant d'una llar monoparental. En el cas dels homes casats les edats es comprenen des de la franja de 30 als 54 anys; mentre que en el cas dels homes vidus el fenomen té més incidència a partir dels 50 anys.

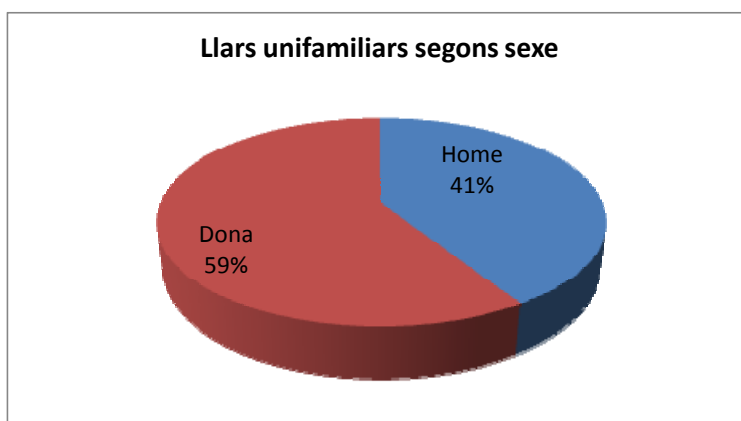
f) **Tipologia de llars sense nucli**

Les llars sense nucli són aquells habitatges on o bé viu una persona sola o les persones que hi conviuen no tenen llaços de parentiu estrets (matrimoni o parella, i pares i mares). Se'ls considera llar perquè comparteixen l'espai i perquè assumeixen conjuntament alguna de les despeses.

En el següent quadre d'evolució podem observar com el nombre de llars unipersonals ha anat augmentat durant els últims anys dels qual es disposa de dades:

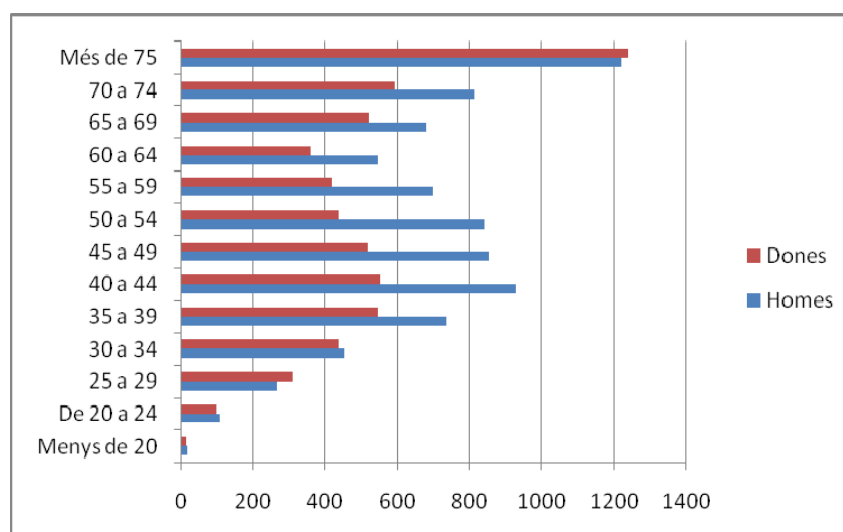
	Llars unipersonals
2001	3.207
1996	2.600
1991	1.914

En un període de 10 anys gairebé s'ha doblat el nombre de llars unipersonal a la comarca. Si considerem el sexe, es pot veure com prop del 59% de les llars unifamiliars les conformen dones.

g) Persona principal de la llar

2001	Home	Dona
Menys de 20	17	14
De 20 a 24	105	97
25 a 29	265	308
30 a 34	452	436
35 a 39	735	543
40 a 44	927	551
45 a 49	853	518
50 a 54	840	436
55 a 59	696	419
60 a 64	544	358
65 a 69	677	523
70 a 74	814	592
Més de 75	1.218	1.239
Total	8.143	6.034

Les dades recollides a l'anterior taula i en el gràfic mostren com la persona principal de la llar en totes les franges d'edat (amb excepció de la franja d'edat de persones d'edats superiors als 75 anys) són en la seva majoria homes. Les franges d'edat que mostren menys diferències entre sexes són les edats de menys dels 34, però tot i així segueix existint una diferència de gènere evident. Les dades mostren que a menor edat la diferència de llars on les dones són la persona principal s'acosten en nombre a les que la persona principal és un home. La diferència va en augment segons augmenten les franges d'edat i només en edats superiors als 75 les dones superen als homes.

e.2) Renda familiar bruta disponible per recursos

A l'any 2003, el 52,15 de la renda familiar procedia de les persones assalariades, la resta es repartia amb percentatges molt semblants entre l'excedent d'explotació i les prestacions socials. Respecte aquest últim concepte, cal destacar la diferència significativa amb les dades de Catalunya. Un 24,8% de la renda procedeix de les prestacions socials, bé sigui de jubilacions, pensions de viduitat, atur, prestacions per discapacitat, etc. Aquest aspecte és molt significatiu de la dependència de la comarca d'aquest tipus de prestacions, no obstant això, cal dir que les dades són referents a l'any 2003.

		Assalariats	Excedent brut d'explotació	Prestacions socials
Berguedà	2003	52'1%	23'1%	24'8%
	2002	53'4%	23%	23'6%
Catalunya	2003	61'4%	23'9%	14'7%
	2002	61'5%	23'5%	15%

CONCLUSIONS DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

L'estructura de les llars i la seva evolució al llarg dels anys ens mostra l'evolució de les dinàmiques familiars, amb l'aparició de nous models familiars a més de reflectir també els canvis de rols al llarg del cicle vital de les persones.

A la comarca del Berguedà, igual que en altres contextos, hi ha un **increment de persones que hi viuen soles**, bé sigui com opció vital escollida lliurement o no. Així mateix, també cal dir, que la incorporació de les dones al mercat laboral ha suposat un guany en independència econòmica que fa assumible en un moment donat el donar un pas per la separació de les seves parelles. L'increment de persones que es separen o es divorcien es tradueix també en un **increment de llars monomarentals o parentals** aquest fenomen sovint pot abocar a situacions de vulnerabilitat, obligant a dones que abans no treballaven a incorporar-se al mercat laboral molt freqüentment de manera precària.

Aquests comportaments en les dinàmiques familiars poden suposar bé oportunitats o dificultats si les analitzem en relació a les possibilitats d'accés en igualtat de condicions als recursos de la comunitat. Des d'una perspectiva de gènere cal fer atenció a les mateixes per tal de poder descobrir possibles dificultats en l'accés als mateixos per part de les dones.

En relació a aquest aspecte, cal apuntar les següents conclusions de l'anàlisi de les llars i estructures familiars realitzades a la comarca:

Un **increment al llarg dels anys de les llars unifamiliars**, tant per part de dones com homes.

Un **major volum de dones** que són **figura principal en llars monomarentals amb fills a càrrec**. Aquest aspecte, com ja s'ha apuntat comporta unes **necessitats específiques de suport i recursos**, tant de caire social, per exemple garantint l'accés a les **escoles públiques i guarderies**, per tal de facilitar la conciliació entre les diferents esferes de la vida: professional i personal i familiar. Com la necessitat de garantir uns ingressos estables, per tal de poder donar resposta a les necessitats d'atenció i cura o bé poder accedir als recursos per suplir aquesta tasca tradicionalment assignada a les dones. Així mateix, atenció a **serveis de prevenció** de la salut personal, tant física com psicològica que pot ser afectada per l'assumpció d'aquesta doble responsabilitat de manera unilateral.

Cal també **reflexionar envers les circumstàncies** que podem abocar a les **dones de famílies monomarentals a situacions de vulnerabilitat social**. Sovint, es tracta de dones que en el moment de la separació és quan es veuen obligades a buscar una feina remunerada. La seva qualificació i manca d'experiència professionals les pot abocar sovint, a ocupar aquells llocs de **treball menys qualificats, amb baixos salaris i alta precarietat**. Al grup de discussió realitzat amb professionals del Consell Comarcal es constata aquesta realitat. Cada cop es troben a Serveis Socials amb més casos de dones en situació de vulnerabilitat social a les quals han de donar resposta.

En el cas d'homes amb fills també es presenta aquesta problemàtica, encara que com queda reflectit a les dades, són molt menys nombrosos.

En el cas de **llars unifamiliars, les dones vídues** són un grup molt important, cal fer atenció a la renda familiar disponible, ja que en molts casos aquestes dones no han treballat a l'àmbit productiu remunerat i per tant la seva renda disponible depèn de pensions de viduitat. Aquest fet pot abocar a moltes dones grans a situacions de **vulnerabilitat social**.

3. Benestar i qualitat de vida de la població

3.1. ELS SERVEIS SOCIALS A LA COMARCA DEL BERGUEDÀ

Al Berguedà, l'organització dels Serveis Socials es realitza de forma mancomunada de tal manera que els municipis més petits puguin tenir resposta a les demandes i necessitats de la seva població.

Composició Plantilla de Personal

L'any 2008 l'àrea de Serveis Socials del Consell Comarcal comptava amb la una estructura de 15 treballadors/es socials donant servei de manera itinerant per tota la comarca. Els Serveis Socials s'estructuren en 5 zones d'actuació aglutinant els diferents municipis de la comarca.

ZONES D'ACTUACIÓ S. SOCIALS	MUNICIPIES
ZONA 1	Guardiola, St. Julià C., Saldes, Vallcebre, Gósol
ZONA 2	Bagà, La Pobla Lillet, Castellar N., Gisclareny
ZONA 3	Berga
ZONA 4	Avià, L'Espunyola, Montmajor, Capolat, Castellar R.
ZONA 5	Cercs, Vilada, Borredà, Castell A., St. Jaume F., Figols, La Nou Berguedà
ZONA 6	Gironella, La Quar, Sagàs, Sta. M. Merlès, Olvan
ZONA 7	Puig-reig, Casserres, Montclar, Viver i S.

Els Serveis Socials de la Comarca del Berguedà centren la seva activitat en diferents línies d'actuació, garantint d'aquesta manera l'atenció a les diferents necessitats dels col·lectius i persones que hi viuen al conjunt de municipis, així com també promovent hàbits de vida saludables i fomentant la participació a la comunitat com eina per la cohesió social.

La seva actuació segueix les línies estratègiques del IV Pla d'Actuació Social de la Generalitat en clara consonància amb les tendències i reptes de la política social europea, orientant la seva actuació segons els principis de:

- Universalització i selectivitat dels serveis
- Polítiques per a col·lectius *versus* polítiques transversals
- Dinamització territorial i comunitària
- L'apoderament dels afectats, dels usuaris i dels ciutadans
- La qualitat dels serveis
- Institucionalització *versus* serveis de proximitat
- L'externalització dels serveis i el creixent paper de l'economia social
- L'adequació i l'heterogeneïtat dels serveis
- La garantia de drets i el rol impulsor de les administracions

Són 5 els Eixos Estratègics del IV Pla d'Actuació Social en els quals la intervenció comarcal ha incidit al llarg d'aquests anys. Segon es desprèn de la memòria del 2007, entre les actuacions realitzades a la comarca del Berguedà destaquen:

Línia 1. Centrar l'atenció en les persones i en els seus drets

- El servei de teleassistència
- Les ajudes de menjador en funció de necessitats econòmiques.
- Programes de prevenció i dinamització: gent gran, joves i drogodependències, atenció persones nouvingudes, gestió i contractació d'auxiliars de la llar, entre altres.
- Suport a les dones mitjançant el Punt d'Informació i Assessorament psicològica i jurídica de dones de Berga.(PIAD)
- La creació d'un espai lúdic per a persones grans.
- Dinamització sociocultural als barris(Berga)
- Gestió i Dinamització del Consell Consultiu de la gent gran del Berguedà

Línia 2. promoure la vida i el desenvolupament de las persones en el seu entorn familiar social habitual

- Amb programes i actuacions com: immigració: coneixement de l'entorn i la llengua, jornades de prevenció a les escoles...
- actuacions de suport comunitari
- actuacions de suport a les famílies amb persones dependents a càrrec (grups d'autoajuda, suport a cuidadors, programa de descans temporal...)
- actuacions d'adaptació dels entorns a les necessitats de les persones (accés a ajuts tècnics...)

Línia estratègica 3: millorar les cobertures de serveis i prestacions adaptant-los a les singularitats de l'entorn i garantint l'equilibri territorial

- Dotació equipaments i estructura de professionals per a garantir l'atenció de les persones de la comarca.
- Altres accions: Programes de suport a iniciatives socials (discapacitats, col·lectius en exclusió).
- Projecte Pilot QUEDA'T model rural d'atenció integral a les persones grans amb manca d'autonomia.
- Ampliació Servei d'atenció domiciliària.
-

Línia estratègica 4. Millorar la qualitat dels serveis

Entre aquestes actuacions es troben: seguiment i avaluació continua, formació professionals, coordinació amb serveis socials i agents sanitaris, entrevistes de seguiment usuaris i famílies, entre altres de millora continua en l'atenció prestada.

Línia 5. promoure la participació i implicació de diferents agents

- Continuitat i participació en la comissió contra la violència domèstica
- Treball de coordinació amb associacions veïnals
- Projectes compartits en diferents municipis de semblants característiques (dona i gent gran)
- Comissions Socials als centres d'ensenyament.
- Treball amb diferents col·lectius: dones a través de xerrades sobre salut i altres temàtiques, activitats d'estius per infants, joves i entorn escolar, entre d'altres.
- Projecte : Els serveis socials més a prop: per la detecció de situacions de risc o vulnerabilitat en les persones grans de la comarca.
- Recull d'indicadors socials
- Edicions material difusió i prevenció
- Edició revista entre 6 municipis per informar dels recursos de la comarca (CERCS)

3.2. TIPOLOGIA D'AJUTS ECONÒMICS

Tal i com es va apuntar anteriorment, les demandes que reben els serveis socials habitualment afecten al nucli familiar, sent les dones majoritàriament les que demanden ajuda. Aquesta demanda afecta al conjunt de la llar i a les persones que la conformen: persones dependents com pot ser la infància i gent gran, persones amb discapacitat, així com altres tipus d'ajudes de caire econòmic per poder accedir a serveis socials i prestacions (beques de menjador, renda mínima d'inserció entre d'altres.)

Prestacions Socials a la comarca del Berguedà

Ajuts a les famílies amb infants

En la següent taula podem observar tan, el nombre de famílies que s'han vist beneficiades per les ajudes de suport, com el import anual rebut:

Ajuts de suport a les famílies amb infants			
	Famílies	Infants	Import anual
2007	1.020	1.174	592.940
2006	992	1.142	574.515
2005	1.112	1.251	590.322
2004	1.094	1.236	555.881

Font: IDESCAT, 2007

El nombre de famílies que reben ajuts s'ha mantingut al voltant de les 1.000, sent el 2005 on més famílies, un total de 1.112, van rebre ajuts des de serveis socials, tot i que l'any 2007 va ser el període en que els ajuts van significar un import anual més elevat.

Pensions no contributives i pensions assistencials

A l'any 2007, hi havia 4.370 persones que eren beneficiaries de pensions no contributives (segon el IDESCAT es considera en aquesta taula les pensions no contributives i les pensions per vellesa i malaltia).

Beneficiaris de Pensions no contributives per 1000 hab.	2007
El Berguedà	4,37
Catalunya	8,37

Font: IDESCAT 2007

Al 2007 les pensions per jubilació eren 69 i les d'invalidesa 102. Tal i com es reflecteix en aquesta taula, les pensions per jubilació mostren un comportament a la baixa al llarg dels anys, no així el nombre de pensions per invalidesa, que es mostra més estable.

	Nombre Pensions Jubilació	Import anual	Nombre de pensions Invalidesa	Import anual
2007	69	284.320	102	470.524
2006	69	284.414	105	472.571
2005	72	289.722	105	455.188
2004	81	306.814	104	434.579
2003	89	317.839	104	410.487
2002	90	308.393	101	381.462
2001	92	324.762	101	366.043
2000	96	311.973	97	345.827
1999	94	289.682	94	303.270

Font: IDESCAT 2007

D'altra banda, cal destacar com les ajuts complementaris a les pensions de viduïtat han anat decreixent al llarg d'aquests anys. Aspecte que implica unes condicions econòmiques més precàries per aquella població més envellida i més vulnerable, com són les persones amb discapacitat i aquelles que viuen soles, una gran part, com ja s'ha vist, de dones.

Ajuts complementaris a les pensions de viduïtat		
	Beneficiaris	Import anual
2007	327	173.182
2006	435	225.485
2005	753	287.711
2004	742	266.079
2003	744	205.128

Font: IDESCAT 2007

La pensió *Garantia d'Ingressos mínims*, atorgada a persones amb discapacitat, també s'ha vist disminuïda al llarg dels últims anys. Per poder accedir a aquest tipus de pensió s'ha d'acreditar tenir una disminució superior al 64% i no disposar d'uns ingressos superiors al salari mínim interprofessional:

	Nombre de pensions	Import anual
2007	8	19.332
2006	11	23.078
2005	13	31.321
2004	20	46.306
2003	23	49.303
2002	27	60.693
2000	30	66.687
1999	33	71.717
1998	37	83.250

3.3. HABITATGE²

L'accés a l'habitatge, el règim de tinença i les característiques d'aquest és un indicador de la qualitat de vida de les persones.

És per això que en aquest punt es presenten les dades estadístiques relatives al habitatge a la comarca del Berguedà. No es disposen de dades disgregades per sexes, que ens permetria observar quin és el nivell d'incidència de les problemàtiques associades a l'habitatge que tenen les dones del territori.

No obstant l'anàlisi de les dades genèriques també ens permetrà fer un repàs a la situació de la comarca respecte al habitatge.

Parc d'habitatges, edificis i locals

El parc d'habitatges, edificis i locals del Berguedà és el següent:

Habitatge, Edificis i Locals cens 2001	Total
Nombre d'habitatges	14082
Nombre d'edificis	10955
Nombre de locals	2502

El percentatge d'edificis que, segons les dades de 2001, estaven en un estat ruïnós era de 3,29%, mentre que al 1991 era de un 3,31%.

La mitjana d'habitacions dels habitatges era la 2001 de 5,26, al 1991 era de 5,06 habitacions.

² Font de les dades: Diputació de Barcelona. Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i padró continu (INE).

Règim de tinença dels habitatges

El règim de tinença³ dels habitatges ha patit evolucions al llarg dels anys, en el següent quadre es presenten les dades relatives al règim de tinença dels anys 1991 i 2001.

Habitatges principals segons el règim de tinença	1991	2001
De propietat pagada	5.913	6.556
De propietat amb pagaments pendents	616	2.095
Per herència o donació	925	1.274
De lloguer	4.496	3.169
Cedida gratis o a baix preu	897	521
Altres		562
Total	12.747	14.177

El nombre total d'habitatges disponibles va augmentar de 1991 a 2001 en 1.430.

Al 2001 el nombre d'habitatges de propietat pendent de pagament era significativament superior als que es trobaven en aquest règim de tinença al 1991. També van augmentar el nombre d'habitatges de propietat pagada. En canvi van disminuir el nombre d'habitatges de lloguer o cedits gratuïtament o a baix preu.

Problemes de la vivenda

Davant dels problemes a la vivenda el nombre d'habitatges que es poden veure afectats per aquest no és molt significatiu segons les dades estadístiques obtingudes del cens de població i habitatge del INE al 2001:

Problemes a la vivenda 2001	SI	NO
Sorolls externs	1.928	12.249
Contaminació o males olors	988	13.189
Poca neteja als carrers	2.427	11.750
Mal comunicat	1.418	12.759
Poques zones verdes	2.774	11.403
Delinqüència o vandalisme	1.131	13.046
Falta de serveis	136	14.041

Els problemes amb més incidència als habitatges, encara que en un nombre significativament inferior a aquells que manifesten no tenir aquest problema, són la manca de zones verdes que afecta a 2.774 habitatges i la poca neteja dels carrers, que afecta a 2.427 habitatges.

³ El cens de població i habitatges del INE va modificar els ítems estadístics entre 1991 i 2001, en el quadre s'han agrupat les opcions de lloguer que es plantejaven a 1991 sota un sol ítem al igual que amb l'habitatge cedit o a baix preu que no es fan distincions sobre qui fa aquesta cessió.

Els problemes amb menys incidència són la contaminació i mals olors, que diuen patir-ho només 988 habitatges i la falta de serveis que afecta només a 136 habitatges.

Serveis per l'habitatge a la comarca del Berguedà

Des del Consell Comarcal es gestiona la Oficina Comarcal d'Habitatge, amb el suport i el finançament del Departament de Medi Ambient i Habitatge, des de on es realitzen activitats de informació i assessorament a la ciutadania.

Des de l'Oficina Comarcal d'Habitatge es gestionen els ajuts per la rehabilitació d'habitatges o d'edificis d'ús residencial, per lloguer, per a l'adquisició o cessió d'habitatges.

3.4. SERVEIS DE CURA A LES PERSONES

La cura a les persones segueix sent una tasca que recau majoritàriament sobre les dones, el Berguedà no és una excepció.

La dificultat per la mobilitat en una comarca amb nuclis de població molt dispersos i amb un nucli (Berga) que centralitza gran part dels equipaments i serveis, és un factor que determina en gran mesura la dificultat que pateixen les dones per poder compatibilitzar la participació a l'àmbit privat i públic. Així mateix, els recursos i serveis d'atenció disponibles, també determinen la perpetuació d'aquesta situació.

"A les zones rurals les dones tenen problemes de mobilitat i són les que es fan càrrec dels nens, dels avis..." (Entrevista)

El descens de la població infantil i l'augment de les persones grans s'ha traduït en la creació, des de la iniciativa social, pública o mercantil, de nous serveis d'atenció i cura a persones amb dependència adreçats a persones grans, però no als infants:

"Hi ha alternatives per a la gent gran, perquè la comarca està envellida, però no per la canalla" (Entrevista) .

La manca de recursos públics en aquest àmbit té una gran incidència en la quotidianitat de la població, i en especial en el cas de les dones.

En el taller de dones realitzat en el marc de les Primeres Jornades de Dones a Vallcebre es van ressaltar les conseqüències derivades de la manca de recursos públics per a les famílies i molt especialment per a les dones, que avui dia segueixen assumint les responsabilitats domèstiques i de cura tan dels infants com de les persones grans.

Des d'aquesta realitat es compartia la necessitat de cercar la resposta no només des de la iniciativa pública, destinant més recursos sinó també des de la corresponsabilitat, fent actuacions per sensibilitzar, conscienciar als homes i les famílies sobre aquesta problemàtica i la necessitat de redistribuir els usos dels temps de manera més equilibrada.

"Per a alleujar les càrregues familiars s'ha de disposar de més recursos, de serveis per a la gent gran i els infants (residències i guarderies), s'ha de conscienciar als homes sobre les tasques de la llar, i fer que el treball domèstic fos remunerat o es cotitzes per ell" (taller)

Disponibilitat de serveis per la cura dels infants

El 12% de la població del Berguedà està conformada per persones menors de 14 anys i el 23,1% són persones majors de 65. A la comarca del Berguedà el 74'7% dels infants menors de 6 anys, estan escolaritzats, mentre que per a Catalunya el percentatge d'escolarització era d'un 62'04%.

Al Berguedà al curs 2006-2007 hi havia 1.554 infants matriculats a un centre d'educació infantil, públic o privat de la comarca. A Catalunya els centres d'educació infantil comptaven amb un total de 304.809 alumnes.

En aquestes estadístiques es contempen els dos cicles d'educació infantil, el primer cicle de 0 a 3, i el segon cicle dirigit a les edats compreses entre 3 i 6 anys; i recull les dades dels centres públics i privats reconeguts pel Departament d'Educació de la Generalitat.

Cal destacar que només existeix un centre d'educació especial, i aquest es privat.

Recursos a la comarca per infants de 0 a 3 anys: Les Llars d'infants

L'educació infantil és l'etapa que s'imparteix als infants de 0 a 6 anys. S'organitza en dos cicles de tres cursos cadascun: **primer cicle** (0-3 anys) i **segon cicle** (3-6 anys).

Els centres que únicament imparteixen el primer cicle de l'educació infantil tenen la **denominació genèrica** de **llar d'infants** (pública o privada) o d'**escola bressol** (pública o privada), segons la naturalesa del titular.

En aquest punt analitzarem els recursos existents a la comarca per la població de 0 a 3 anys, ja que a partir dels 3 anys, la majoria dels infants estan escolaritzats als centres educatius de primària.

Segons el departament d'ensenyament, hi ha una oferta pública de 9 centres de llars d'infants a la comarca i 5 centres d'àmbit privat. Els municipis que tenen centres públics són: Avia, Bagà, Berga, Casserres, Gironella, Guardiola de Berguedà, Montmajor, Puig Reig i Cercs.

Els municipis amb centres privats són: Berga (2) Gironella (2) Puig Reig (1).

L'estudi del Síndic de *L'escolarització de 0 a 3 anys a Catalunya*, realitzat al 2007, posa de relleu la necessitat de crear recursos i equipaments adreçats als nens i nenes d'aquestes edats. Aquest estudi analitza la situació per comarques posant en relació l'oferta i la demanda. L'estudi territorial destaca les desigualtats territorials existents a Catalunya en l'accés als serveis d'atenció a infants en aquests trams d'edat. L'estudi determina 3 tipologies de situacions sobre les necessitats de places a l'àmbit de Catalunya, analitzant la taxa d'escolarització per al curs 2005-2006 en relació amb el nombre d'habitants menors de tres anys.

La comarca del Berguedà la situa en un primer grup, constituït principalment per comarques que assoleixen taxes d'escolarització infantil relativament altes, properes al 50%, amb un volum reduït de demanda. Són comarques rurals, que es caracteritzen per ser territoris poc poblats, relativament envellits, no especialment dinàmics des del punt de vista demogràfic i econòmic.

Si bé, pot ser que a nivell d'oferta i demanda, la comarca del Berguedà no es situï entre aquelles amb més necessitat de dotació de infraestructures i d'inversió, la distribució territorial intracomarcal sí que posa en relleu la centralitat d'aquests equipaments en municipis de mida més gran. Només 9 municipis disposen de centres per atendre als infants en edats de 0 a 3 anys, dada que posa de manifest que la resta dels municipis, un total de 22, queden sense aquest servei. Les dones són les encarregades d'assumir la seva cura fins que no tinguin edat escolar.

Segons un estudi de projecció poblacional realitzat per l'itacista, a la comarca del Berguedà, a l'any 2004 hi havia un total de 889 infants amb edats compreses entre els 0 i 3 anys, la tendència per al 2010 era positiva, estimant un total de 1.092 infants.

Distribució dels centres segons tipus d'ensenyament

Actualment al Berguedà es troben un total de 9 centres públics i un centre privat que imparteixen educació infantil; i un total de 24 centres (20 públics i 4 privats) que ofereixen educació infantil i primària.

	Públic	Privat
Només infantil	9	1
Infantil i primària	20	4
Només Secundària	5	2
Infantil, primària i secundària		0
Només Ed. Específica		1

Els municipis que disposen d'un centre d'Educació Infantil a la comarca són: Avià, Bagà, Berga, Casserres, Cercs, Gironella (2), Guardiola de Berguedà i Puig-reig. La titularitat dels centres és majoritàriament pública.

	Només infantil	Infantil i primària	Només Secundària	Infantil, primària i secundària	Només Ed. Específica
Avia	1	1			
Bagà	1	1	1		
Berga	1	5	4		1
Borredà		1			
Casserres	1	1			
Cercs	1	1			
Gironella	2	3	1		
Gósol		1			
Guardiola del Berguedà	1	1			
Montmajor	1	1			
Olvan		1			
La Pobla de Lillet		1			
Puig Reig	1	2	1		
Saldes		1			
Sant Julià de Cerdanyola		1			
Vallcebre		1			
Vilada		1			

Persones amb discapacitat

Al 2007, 2.304 homes i 2.221 dones estaven reconegudes legalment al Berguedà com a disminuïdes.

Això suposa que un 11,18% de la població del Berguedà se li ha reconegut legalment algun tipus de disminució. A Catalunya són 385.173 persones les que tenen reconeguda la seva disminució, suposant un 5,34% de la població Catalana.

	Homes	Dones	
Catalunya	188.707	196.466	5,34%
Berguedà	2.304	2.221	11,18%

L'evolució temporal de les persones amb discapacitat al llarg dels últims set anys ha esta la següent:

Persones amb discapacitat			
Sèrie temporal			
	Homes	Dones	Total
2007	2304	2221	4525
2006	2229	2083	4312
2005	2253	2055	4308
2004	2094	1905	3999
2003	1937	1767	3704
2002	1758	1648	3406
2001	1691	1586	3277
2000	1574	1459	3033

Segons el grau de discapacitat, cal dir que la majoria, un total de 3.220 persones tenien al 2007 un grau de disminució entre un 33 i 64%, 801 entre un 65 i un 74% i 504 de més d'un 75%.

Si es considera la variable edat, cal destacar que el major volum de persones reconegudes com a discapacitades tenien entre 75 i més anys, suposant el 37,96% del total. En segon lloc es troben les persones amb edats compreses entre els 45 i 64 anys. Cal assenyalar, que encara no disposar de dades disgregades per sexe, podem concloure que moltes de les persones amb discapacitat més grans de 65 anys seran dones, atès l'alt índex de feminització de la vellesa que es dona al Berguedà.

Edat	Nombre de persones	% Població
Fins a 4 anys	12	0.26
De 5 a 15	34	0.75
De 16 a 44	465	10.27
De 45 a 64	1.232	27.22
De 65 a 74	1.064	23.51
De 75 i més	1.718	37.96
total	4.525	100

Font: IDESCAT, 2007

Tal i com es reflecteix a la següent taula, les discapacitats de tipus motor són les que major incidència tenen entre la població discapacitada de la comarca, seguides de la malaltia mental.

Tipologia	Nombre de persones
Físics motòrics	1.728
Físics no Motòrics	1.245
Visuals	394
Auditives	225
Psíquiques	203
Malaltia mental	730

No disposen de dades per sexe que ens possibiliti fer un anàlisi més acurat.

Recursos i equipaments per a persones amb discapacitat

Tot i suposar un índex de població molt elevat amb alguna discapacitat reconeguda, al Berguedà els recursos d'atenció a persones amb disminució són reduïts. Al 2007 només existia una llar i un centre residencial, i dos centres ocupacionals.

Tipus de recurs per a persones amb disminució	Any	Nombre de recursos	Titularitat	Total del nombre de places disponibles
Centre Residencial	2001	-	-	-
Centre Residencial	2007	1	Privada	60
Centres d'Atenció especialitzada	2001	-	-	-
Centres d'Atenció especialitzada	2007	-	-	-
Llars Residencials	2001	2	Privada	12
Llars Residencials	2007	2	Privada	12
Centres Ocupacionals	2001	2	Privada	120
Centres Ocupacionals	2007	2	Privada	120
Totals		9		324

Tot i que gairebé s'han duplicat el nombre de persones que pateixen algun tipus de disminució, o bé física o bé psíquica, ja que ha augmentat des de 2001 en més de 2000 persones (al 2001: 2.413 persones, 1.259 homes i 1.154 dones), no s'han augmentat els centres d'atenció, ni les llars, ni els centres ocupacionals a la comarca de manera proporcional. Només s'ha comptabilitzat un centre residencial més al 2007, que no existia a 2001.

La Gent Gran a la comarca del Berguedà

L'evolució demogràfica de la població major de 65 anys ha anat en augment al llarg dels últims anys, sent el segment d'edat que més augmenta. Les persones majors de 75 anys constitueixen el 49,96% de la població de gent gran. A Catalunya el 16,4% de la població té més de 65 anys.

Al Berguedà el 23,1% de la població és major de 65 anys, el percentatge ha disminuït lleugerament respecte 2001 on el percentatge era de 23,5% de la població.

El Primer Informe del projecte *Els Serveis Socials més a Prop del Consell Comarcal del Berguedà*, posava de manifest que un 18,56% de les persones que participaven de l'estudi vivien soles. Aquesta situació es donava en un nombre més elevat de dones que d'homes.

Aquest informe subratlla que les persones majors de 80 anys, no usuàries de serveis socials, són majoritàriament dones. La taxa de feminització és del 54,91%.

Aquesta realitat s'intensifica en el grup d'edat dels 86-90 anys. Aquest fet s'acompanya d'altres, com són les situacions de viduitat i viure sol.

El 60,8% d'aquestes dones són vídues i el 26,14% viuen soles; a més, el 32,61% tenen ingressos propis inferiors als 600,00€.

Part del projecte tenia com a objectiu detectar el grau de fragilitat, o de dependència que patien les persones majors de 80% de la comarca. Les dades obtingudes mitjançant el qüestionari de Barber posaven de manifest que un 79,25% de les persones entrevistades estaven en situació de risc. Les situacions de dependència detectades afectaven al 87,83% de les persones, sobretot les persones entrevistades manifestaven necessitar ajuda per dur a terme les tasques de la llar. Un element que es va detectar va ser la falta de informació de les persones grans respecte als serveis comunitaris existents.

En quan necessitats en funció del gènere es nota una lleugera diferència, destacant que les dones necessiten més ajuda en viatjar i anar a fer la compra i els homes en rentat de la roba, realització de les tasques domèstiques i preparació del menjar.

Un factor positiu detectat és que les persones entrevistades gaudien d'una xarxa social i comunitària forta, i que realitzaven activitats tan dins com fora de casa.

Al Berguedà, al 2001, al 45,02% de les llars hi vivia una o més persones majors de 65 anys, i al 13,62% hi vivia una o més persones majors de 80 anys.

% de llars amb persones	més 65 anys	més de 80 anys
2001	45,02	13,62
1996	44,87	12,16
1991	41,97	10,73

Equipament i Recursos per a la Gent Gran

Al 2007 la comarca comptava amb un total de 8 centres de dia, amb 190 places. Des del 2001, tal i com es pot observar en el següent quadre, el nombre de places en centres de dia han anat creixent tot i que no d'una forma significativa. En sis anys el nombre de places ha passat de 135 a 190, i els centres de dia han passat de 5 a 8.

Centres de Dia per a gent gran		
	Total Centres	Total Places
2007	8	190
2006	6	160
2005	6	160
2004	6	160
2003	6	135
2002	5	135
2001	5	135

Al Berguedà hi ha un total de 584 places en residències, comptant tant aquelles places públiques, com les de iniciatives socials com les mercantils. L'oferta pública és la més nombrosa, i més del 50% de les places totals es troben a Berga i a Puig-reig.

Distribució per municipis	Iniciativa pública	Iniciativa social	Iniciativa Mercantil	Total
Bagà	0	56	0	56
Berga	64	91	0	155
Casserres	25	0	0	25
Gironella	0	92	0	92
La pobla de Lillet	82	0	0	82
Puig-reig	0	84	90	174
Total	171	323	90	584

El nombre de places a les residències s'ha mantingut més o menys estable des de 2001 a 2007 de 588 a 584. L'oferta de places ha estat major en els anys precedents a 2007, tal i com es mostra en l'evolució anual del següent quadre:

Any	Nombre de places
2007	584
2006	624
2005	619
2004	617
2003	672
2002	588
2001	588

Segons la memòria de 2007 de serveis socials, les dones són les beneficiàries principals del servei de teleassistència, concentrant-se en les franges d'edat entre els 65 i els 84 anys.

	< 65 anys	de 65-84 anys	> 85 anys	total
Homes	2	92	31	125
Dones	4	305	146	455
Total	6	397	177	580

Font: memòria 2007 Serveis Socials, elaboració pròpia

Si analitzem les dades segons els nombre d'usuaris/es de Teleassistència i la tipologia de la llar, cal destacar que el major volum de persones amb aquest servei viuen soles.

	homes	Dones	TOTAL
Unipersonal	56	420	476
Sense Nucli	2	10	12
Monoparental	3	7	10
Nuclear	21	42	63
Extensa	5	39	44
Múltiple	1		1

Font: memòria 2007 Serveis Socials, elaboració pròpia

3.5 DEMANDES I NECESSITATS DE LES DONES DES DE LA PERSPECTIVA DE SERVEIS SOCIALS.

Des de fa un any, les dones de la comarca del Berguedà disposen dels serveis d'atenció psicològica i assessorament jurídic del PIAD de Berga. Aquest servei es presta gràcies al conveni de col·laboració que el Consell Comarcal va signar amb l'Ajuntament de Berga, ens local que gestiona el programa.

El PIAD de Berga té com a finalitat respondre a les demandes d'informació i atenció, potenciar els processos d'autonomia de les dones i contribuir a la superació de situacions de desigualtat de gènere, i ser un centre comunitari per promoure la participació política i social de les dones al municipi.

Els serveis que s'ofereixen des del PIAD de Berga són assessorament psicològic i assessorament jurídic. Actualment és l'únic punt de referència i d'informació per a Dones existent a la comarca.

El suport i l'atenció psicològica que es realitza es treballa tan amb atenció individual, com amb en sessions grupals.

Al llarg del 2008, es van rebre un total de 252 visites d'un total de 61 dones que es van apropar al PIAD. D'aquestes, 7 són dones de la comarca i la resta de la ciutat de Berga.

Nº de dones ateses	Violència	Altres motius	Berga	Comarca
61	34	27	54	7

Els serveis demandats han estat **27 atencions del serveis d'assessorament jurídic i 33 demandes d'atenció psicològica.**

L'atenció psicològica es realitza a nivell individual i grupal. Les temàtiques abordades als grups son relatives a la violència de gènere i la seva prevenció així com un altre grup de dones afectades de càncer.

Per altre banda, les problemàtiques de caire social, percebudes per part de Serveis Socials i alguns ajuntaments, fan referència principalment a aspectes que afecten a la qualitat de vida de les dones. Al qüestionari realitzat en el marc de la diagnosi, l'assumpció de les tasques domèstiques de manera unilateral ha estat un dels ítems que ha rebut una puntuació mitjana més alta davant la pregunta sobre les problemàtiques de les dones de la comarca.

Dones en situació vulnerabilitat	2,6
Falta recursos d'atenció a les persones	2,5
Assumpció tasques domèstiques soles	3,4
Programes específics de prevenció	2,2

Dels aspectes considerats de major importància d'intervenció en l'àmbit dels nous usos del temps, la promoció de la conciliació de la vida laboral, familiar i personal ha estat un dels aspectes que obtenen una puntuació mitjana més alta (valor 4,5) en una escala on el valor mínim és el 1 i el màxim el 5.

Canvi en el repartiment de tasques i usos temps	
Accés i manteniment de la feina en igualtat	4.25
Promoció Conciliació de la vida laboral, familiar i personal	4.5
Foment de la cultura de la corresponsabilitat	4

En el grup de discussió realitzat amb professionals dels diferents serveis del consell Comarcal, també es constata des de Serveis Socials un increment de l'atenció de dones en situació de vulnerabilitat, associada a problemes de violència de gènere i immigració, que és precís abordar des d'una estratègia d'àmbit comarcal. Les dones amb responsabilitats familiars que viuen soles també és un dels col·lectius amb més demandes cap els serveis socials. A banda de millorar i aprofundir en el desenvolupament del protocol d'atenció en cas de violència de gènere, es comparteix la idea de la necessitat d'aprofundir en les tasques preventives i de treball comunitari.

CONCLUSIONS DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

Respecte al **benestar i la qualitat de vida**, les dades i anàlisi de la informació de les consultes realitzades respecte aquest àmbit, ens permeten destacar que:

S'ha produït **un descens en les pensions i els ajuts complementaris**, aspecte molt determinant per a la població més envellida i més vulnerable, amb efectes com poden ser unes condicions econòmiques precàries. Atès l'índex de feminització de la vellesa, **podem deduir que una gran part de la població destinatària d'aquests ajuts són dones**.

Es **perceben diferències per gènere** en les necessitats detectades entre la població de **gent gran**. Mentre **les dones** grans, presenten més **problemes** associats a la **mobilitat**, els **homes** tenen més dificultats en aspectes relatius a la realització de **tasques de la llar**.

Existeix **una major cobertura de serveis i equipaments adreçats a persones grans que a la població infantil** a la comarca. No obstant, encara existir una bona cobertura pública d'equipaments d'atenció a infants de 0 a 3 anys, cal destacar la seva concentració en 9 municipis.

El **percentatge de població amb discapacitat reconeguda és significativament superior a la comarca que a Catalunya**. Encara no disposar de dades disgregats segons el sexe, podem deduir que una part important de les persones amb discapacitat reconeguda són dones, **atès l'alt volum de dones més grans** de 65 anys a la comarca.

Les consultes realitzades posen en relleu la **dificultat** que troben moltes dones per poder **conciliar vida familiar i professional**. L'assumpció de manera unilateral d'aquestes tasques de cura i atenció a persones dependents i la manca d'una xarxa suficient de recursos i equipaments per cuidar i atendre als infants condiciona la seva qualitat de vida.

Des de Serveis Socials i altres, com ciutadania i immigració, es posa en relleu un **increment en l'atenció de dones amb majors dificultats socials**. S'ha evidenciat un augment de dones amb **càrregues familiars**, amb **pocs recursos econòmics** i accés limitat als serveis d'atenció a la infància que condiciona la seva qualitat de vida ates la dificultat que tenen per accedir a una feina qualificada.

Les dones immigrants presenten problemàtiques afegides d'integració a la comunitat, com pot ser la **violència de gènere**, entre altres, a les que des del Consell Comarcal s'intenta donar resposta (programa d'integració en col·laboració amb les escoles de la comarca, programa de traductors/es i formació per prevenir la violència de gènere, entre altres.)

CAPÍTOL 1.- LES POLÍTIQUES DE GÈNERE A LA COMARCA

Introducció

Les estructures polítiques locals o supramunicipals, com són els ajuntaments i els consells comarcals, es configuren en la institució més pròxima a la ciutadania i per tant, es visibilitzen com aquella que pot afavorir la participació equilibrada de les dones en la vida social i econòmica mitjançant el disseny, implementació i avaluació de plans integrals d'igualtat de dones i homes.

A nivell local, la llei de base de regim local de 1985 va atribuir competències a les diputacions i als ajuntaments per dissenyar i implementar programes específics en matèria d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

Així mateix, la Carta Europea d'Autonomia Local reconeix aquesta nova posició dels governs locals (article 4.3) a través del principi de subsidiarietat: «l'exercici de les responsabilitats públiques, de manera general, ha d'incumbir preferentment a les autoritats més properes als ciutadans». Així, estableix que els governs locals tenen el dret i la capacitat efectiva per ordenar i gestionar tots aquells assumptes públics que incumbeixen directament a la seva comunitat, amb l'objectiu de dispensar uns serveis de qualitat i beneficiar la ciutadania¹

El desenvolupament de polítiques d'igualtat ha experimentat una evolució en el seu plantejament teòric i pràctic, que ha estat possible a partir de l'anàlisi i reflexió al voltant del desenvolupament i avaluació de successius plans d'actuació. L'evolució que s'ha produït en el concepte d'igualtat passant de la igualtat entre sexes a la igualtat de gènere representa un salt qualitatiu important ja que no es tracta únicament de fer polítiques per a les dones si no d'afavorir canvis estructurals que construeixin un model social basat en l'equitat. Aquest salt qualitatiu també s'ha produït al passar de les polítiques específiques per a dones a les polítiques transversals de gènere.

En aquest apartat s'analitza en primer lloc la trajectòria de la comarca en relació a la igualtat, a través de l'anàlisi i coneixement de les actuacions desenvolupades des dels municipis de la comarca, i des del propi Consell Comarcal.

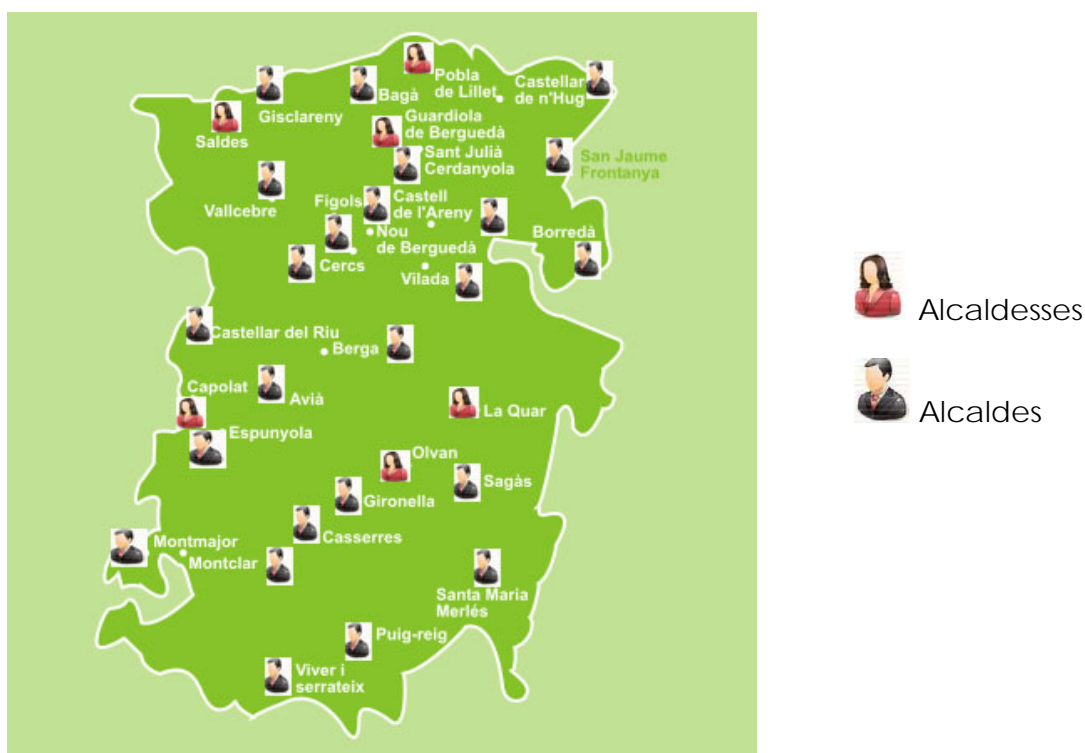
No ens podem oblidar en aquest apartat, de l'anàlisi sobre el grau d'integració i comprensió d'aquest principi en la filosofia i cultura organitzativa dels propis ens locals i del Consell Comarcal. El grau d'incorporació de la igualtat de gènere en la gestió interna és, sense dubte, un indicador clau de coherència i compromís polític per la igualtat. En l'anàlisi realitzat s'ha incorporat la visió des de la perspectiva del Consell Comarcal, en tant que ens promotor de la política d'igualtat a nivell comarcal. Tot i que la gestió interna a nivell municipal es considera un element clau, el seu anàlisi no ha estat possible atesa la mida de la majoria dels ajuntaments. En tot cas, s'ha intentat recollir informació per a completar l'anàlisi a partir de la base de dades de Municipis que disposa la Diputació de Barcelona.

¹ (Centres d'Informació i recursos per a les dones. Una proposta de model funcional i de gestió. Col·lecció Documents de Treball, Sèrie Igualtat i Ciutadania. Diputació de Barcelona, 2007)

1. Les polítiques d'igualtat als Ajuntaments i al Consell Comarcal del Berguedà

1.1. PARITAT ALS AJUNTAMENTS A NIVELL POLÍTIC

La comarca del Berguedà està composta per un total de 31 municipis, d'aquests només **6 alcaldies estan ocupades per dones**. Les poblacions amb una alcaldessa són: Guardiola de Berguedà, La Quar, Saldes, Olvan, La Pobra de Lillet i Capolat.

Aquestes dades signifiquen un 19,35% de dones respecte al total de les alcaldies de la comarca, encara que és un percentatge baix, cal dir que és superior al percentatge de dones alcaldesses de Catalunya, ja que aquestes últimes suposaven el 12,5% en la última legislatura.

CATALUNYA	Dones alcaldesses	%
1991-1995	36	4
1995-1999	49	5,2
1999-2003	65	6,9
2003-2007	96	10,1
2007-2011	118	12,5

Font: Institut Català de les Dones, 2008

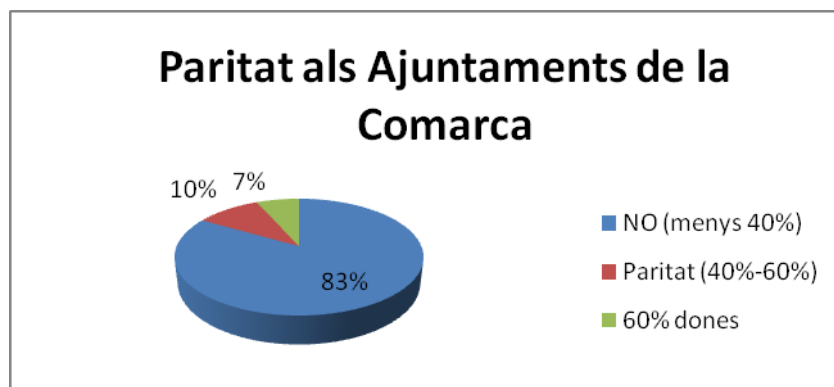
La presència de dones en les regidories és percentualment inferior en tots els pobles de la comarca, tal i com es mostra en la següent taula.

Població	Percentatge de dones al consistori	Població	Percentatge de dones al consistori
Avià	36,36%	Montclar	20,00%
Bagà	27,27%	Montmajor	
Berga	41,18%	Nou de Berguedà, La	20,00%
Borredà	28,57%	Olvan	14,29%
Capolat	100,00%	Pobla de Lillet, La	22,22%
Casserres	33,33%	Puig-reig	27,27%
Castell de l'Areny	0,00%	Quar, La	100,00%
Castellar de n'Hug	20,00%	Sagàs	20,00%
Castellar del Riu	20,00%	Saldes	42,86%
Cercs	22,22%	Sant Jaume de Frontanyà	0,00%
L'Espunyola,	28,57%	Sant Julià de Cerdanyola	0,00%
Fígols	0,00%	Santa Maria de Merlès	20,00%
Gironella	36,36%	Vallcebre	28,57%
Gisclareny	0,00%	Vilada	28,57%
Gósol		Viver i Serrateix	20,00%
Guardiola del Berguedà	28,57%		

Font: base dades Municipis, Diputació Barcelona. Elaboració pròpia

Com es pot observar, en una gran part dels municipis, la participació de les dones en el consistori a nivell polític no arriba al 30% del total. Cal destacar Berga, amb 41'18% de presència femenina a nivell polític a l'Ajuntament.

És important assenyalar que en els casos de Castell de l'Areny, Fígols, Gisclareny i Sant Jaume de Frontanyà, l'Ajuntament està conformat per una sola persona (l'alcalde) i que el fet de ser home fa que la presència de dones sigui inexistent a nivell polític; aquesta situació es reproduïx a Capolat on l'Ajuntament només està format per l'alcaldessa i per tant el 100% del consistori està conformat per dones. No és el cas de Sant Julià de Cerdanyola que conta amb 7 regidories i cap dona al consistori.

Tipologia de Regidories ocupades per dones

Actualment a la Comarca del Berguedà hi ha un total de 185 regidories. En un 51 dels casos ocupades per dones, és a dir només en un 27'5% dels casos les dones ocupen una regidoria.

Les regidories ocupades majoritàriament per dones són: Ensenyament, Cultura, Turisme i Serveis Socials. Tot i que podem trobar dones en totes les àrees (Hisenda, Governació, Indústria, etc...) encara que en menor mesura.

Respecte a polítiques específicament per a dones són tres els municipis que compten amb regidoria de dones: Casserres, La Nou de Berguedà i Vilada. Aquests municipis, segons la base de dades de la Diputació de Barcelona, compten entre el seus càrrecs electes una persona responsable de les polítiques de dones. Cal dir, que aquestes persones combinen de manera paral·lela altres regidories.

Regidoria Dona	Nº	%
Si	0	-
Compartida	3	9,67
No	28	90,33
total	31	100

Font: base dades Municipis, Diputació Barcelona. Elaboració pròpia

Municipis	Regidories
Casserres	Ensenyament, Sanitat, Benestar, Politiques de Dones
La Nou de Berguedà	Cultura, Joventut, Esports, Promoció Dona
Vilada	Alcaldia, Govern, Sanitat, M. Ambient, Dona, Economia

Font: base dades Municipis, Diputació Barcelona. Elaboració pròpia

La mida dels municipis és el factor que determina el nombre de regidories, i per tant, explica el baix nombre de municipis amb una persona política responsable de polítiques de dones.

Les polítiques de gènere als municipis de la Comarca

Des de fa temps els ajuntaments de la comarca han anat desenvolupant accions puntuals i específiques orientades a millorar la situació de les dones del municipi. Aquestes accions eren promogudes per l'ajuntament amb el suport tècnic de les treballadores socials que han estat des de sempre les receptores de les demandes de la població de la comarca.

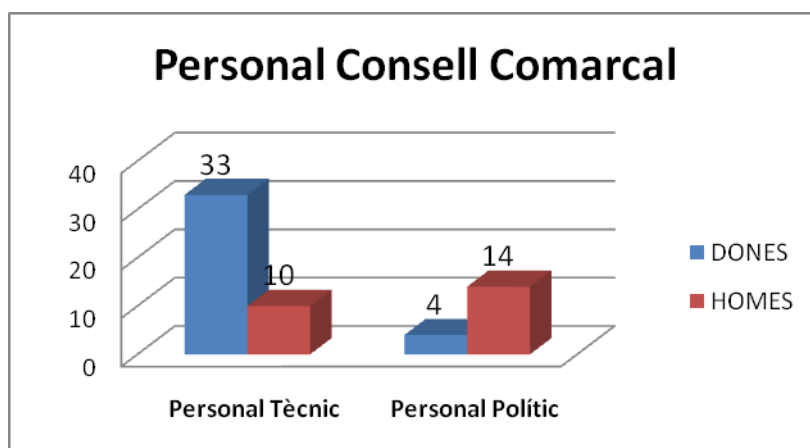
Berga, és l'únic municipi que disposa d'un pla d'igualtat d'oportunitats. La resta de municipis atès la seva mida, només desenvolupen accions específiques. Segons es desprèn de la informació recollida arran dels qüestionaris i altres accions de consulta, bàsicament els municipis de la comarca dissenyen i promouen accions de dinamització social. Altres accions més integrals com pot ser formació als càrrecs electes, o el desenvolupament de polítiques més transversals han estat més puntuals.

Polítiques d'igualtat als municipis	SI	NO
Desenvolupament accions positives al sí de la organització municipal	1	4
Existència comissió IO, agent Igualtat o altres comissions per abordar aquesta temàtica		5
Formació en perspectiva de gènere a càrrecs electes		5
Formació en perspectiva de gènere a professionals tècnics	2	3
Dades desagregades per sexe	1	4
Elaboració polítiques amb perspectiva de gènere (impactes de gènere, estudis...)		5
Accions municipals adreçades a la població per sensibilitzar en Igualtat de gènere dones-homes (xerrades, tallers, exposicions)	4	1
Accions municipals adreçades a les dones per millorar la seva situació (foment participació, programes específics...)	2	2
Participació en Fòrum de Regidores		5

1.2. PARITAT AL CONSELL COMARCAL A NIVELL POLÍTIC I TÈCNIC

Presència de dones i homes al Consell Comarcal del Berguedà

La plantilla actual del Consell Comarcal del Berguedà, entre personal polític (18 persones) i tècnic (43 persones) suma un total de 61 persones, de les quals 37 són dones i 24 són homes.

Presència de dones i homes al organigrama polític del Consell Comarcal

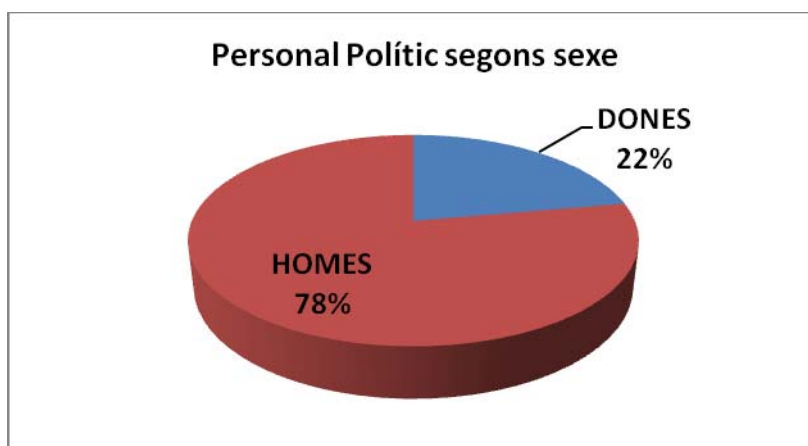
A l'organigrama polític del Consell Comarcal estan representats diferents partits polítics. Cal destacar que la representació de dones/homes no arriba a la paritat. La representació de dones suposa només el 21,05% del total.

Organigrama polític: Partits Polítics			
	Homes	Dones	Total
CIU	9	1	10
PSC	3	3	6
ERC	2		2
ICV-EP	1		1
Total	15	4	19

D'altra banda, si atenem als òrgans de presa de decisió i representació de les diferents àrees d'intervenció o conselleries, cal destacar que tan la presidència com les quatre vicepresidències estan ocupades per homes. Respecte a les conselleries només hi ha una dona, que té responsabilitat política en l'àrea d'Educació, dona i immigració i Benestar Social.

Organigrama polític			
	Nombre de càrrecs	Homes	Dones
President	1	1	-
Vicepresidències	4	4	-
Conselleries	11	10	1
Total		15	1

Conselleries/Àrees	Homes	Dones
Joventut i esport. Gent Gran	1	
Planificació comarcal i Programes europeus	1	
Societat de la informació. Promoció Econòmica	1	
Hisenda i Governació	1	
Medi Ambient i Habitatge	1	
Patrimoni. Indústria	1	
Agricultura i Ramaderia	1	
Educació, dona i immigració. Benestar Social		1
Sanitat. Turisme i cultura	1	
Boscós i espais naturals	1	
Programa Leader	1	

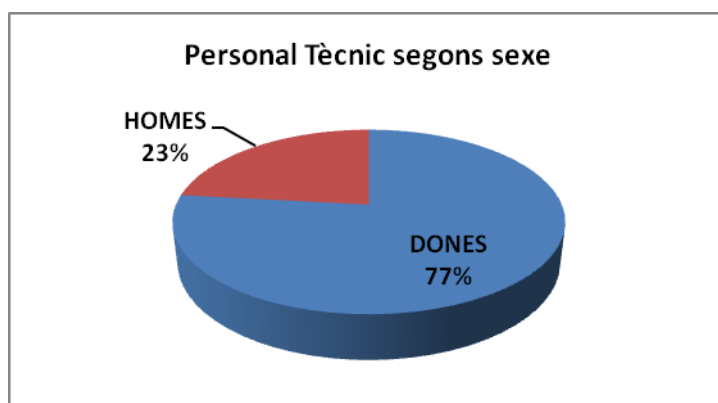
Presència de dones i homes al organigrama tècnic del Consell Comarcal

L'organigrama tècnic del Consell Comarcal del Berguedà el componen 43 professionals, dels quals 33 són dones i 10 són homes. Els llocs de responsabilitat, com són la Secretaria i la Gerència estan ocupats per dones. Les dones representen en totes les categories professionals la majoria de la plantilla laboral.

Organigrama tècnic

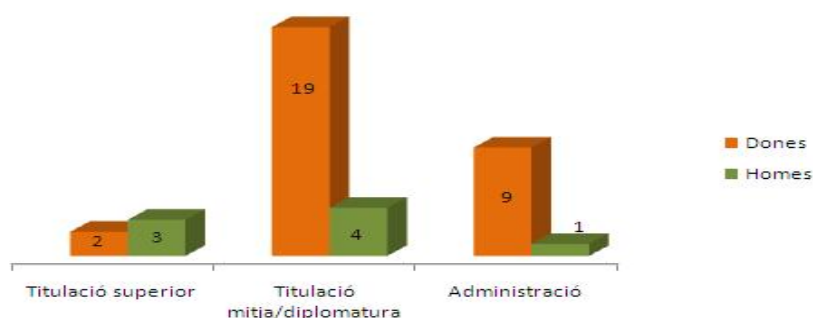
	Dones	Homes
Secretaria	1	-
Gerència	1	-
Equips tècnics	22	7
Administració	4	-
Habitatge	-	1
Consum	1	-
Promoció econòmica	1	1
Joventut	3	1
Igualtat	1	-
Serveis Socials	11	-
Medi Ambient	1	-
Turisme	1	-
Camins	-	-
Personal auxiliar	9	2
Administració	6	-
Habitatge	1	-
Consum	1	-
Promoció econòmica	-	-
Joventut	-	-
Serveis Socials	4	-
Medi Ambient	-	-
Turisme	1	-
Camins	-	2

Els homes que formen part de l'equip tècnic treballen a les àrees de habitatge, promoció econòmica, joventut i serveis socials.

Podem constatar la inexistència de segregació vertical en els perfils tècnics, encara que si que podem dir que hi ha certa **segregació horitzontal** en les categories d'auxiliars, ja que les persones que realitzen tasques de caire administratiu són en gran part dones.

El **nivell formatiu** dels equips tècnics és majoritàriament de titulació mitja o Diplomatura. Seguit per una formació en administració i finalment els tècnics i tècniques que disposen d'una titulació superior.

Àrees o Serveis del Consell Comarcal

El Consell Comarcal del Berguedà proporciona serveis adreçats al conjunt de la població de la comarca en diferents àmbits.

Tot seguit enumeren la tipologia de serveis o àmbits de treball:

ÀREA	AMBITES DE TREBALL
JOVENTUT	Salut
	Educació en el lleure
	viatges
	Estudis
	Coordinació Territorial
	Associacionisme
	Treball
PROMOCIÓ ECONÒMICA	Estratègies Locals
	Consell Econòmic i Social
	Autoempresa
TURISME	Portal Turístic Berguedà
IGUALTAT	Pla Comarcal Igualtat
	Consell de Dones

ÀREA	AMBITES DE TREBALL
CONSUM	Oficina Comarcal at. Consumidor
	Formació Centres Educatius
	Tramitacions
	Campanyes
	Sistema arbitral de Consum
	Productes alertats
SERVEI CATALÀ	Servei Comarcal Català
	Català per Adults
	Assessorament
	Empreses i organitzacions
	Voluntariat per la llengua
HABITATGE	Oficina comarcal Habitatge
	Gestions
	Informació Ajuts
CIUTADANIA I IMMIGRACIÓ	Serveis de suport i assessorament per la integració i la cohesió social
SERVEIS SOCIALS	Atenció descentralitzada a la població de la comarca en matèria de prevenció i assistència social
ENSENYAMENT	Servei de transport escolar, altres serveis i projectes d'ensenyament

1.3. COMPROMÍS INSTITUCIONAL DEL CONSELL COMARCAL AMB LES POLÍTIQUES D'IGUALTAT

Treball transversal a la comarca

Els municipis de la comarca treballen de forma mancomunada per a assolir objectius comuns. Coordinats des del Consell Comarcal es duen a terme des de serveis socials i joventut, conjuntament amb els instituts del territori, accions dirigides al col·lectiu de joves. D'aquest treball coordinat i transversal va sorgir el **Pla Comarcal de Drogodependències actualment en procés d'elaboració**.

Des l'àrea de Promoció Econòmica del Consell Comarcal es lidera el **Consell econòmic i social del Berguedà**, compost per diferents entitats i organismes econòmics és un òrgan assessor en matèria de promoció econòmica que permet treballar políticament des del coneixement i les perspectives de la societat civil de la comarca.

Una altre àrea des de la que es fomenta el treball transversal, és **Igualtat**. Des del Consell Comarcal s'està impulsant la creació del **Consell de Dones**, com òrgan assessor, de consulta, de participació i de promoció de les dones de la comarca. En definitiva serà l'eina des de la qual es volen vertebrar les polítiques comarcals de gènere, unificant objectius i actuant de manera mancomunada.

Al **Consell de Dones** es vol que participen les associacions de les dones, ajuntaments, partits polítics, sindicats, amb l'objectiu de coordinar el treball i els esforços que es realitzen des dels diferents àmbits de la participació i la vida quotidiana de les dones de la comarca. En aquest moment s'han treballat els aspectes organitzatius. Aquest Consell s'espera sigui una bona eina per l'impuls de les polítiques de gènere a la comarca.

El compromís des del Consell Comarcal per impulsar les polítiques de gènere a la comarca s'evidencia en la proposta d'elaboració de l'auditoria i el proper pla comarcal d'igualtat.

"Des del consell comarcal tenim molt clar que la nostra prioritat és el comarcalisme, el mancomunar serveis, i d'aquí ha sorgit tot aquest interès per iniciar les auditories de gènere que són el primer pas per temes d'igualtat a tots els municipis de la comarca" (entrevista)

El treball transversal beneficia el desenvolupament de polítiques d'igualtat en aquells espais i municipis amb pocs recursos tècnics i materials. És per això que es considera prioritari des del Consell Comarcal poder comptar amb recursos humans que permetin aglutinar i treballar de forma transversal en matèria de igualtat de gènere:

"Crec que la figura d'un coordinador per el pla que aglutini de manera transversal les diferents àrees, promocionant, coordinant i convocant seria un ajut inestimable." (entrevista)

"El més important és disposar d'un pla comarcal d'igualtat. Disposem de dos anys per buscar el finançament que ens permeti mantenir la tècnica en l'àrea de la dona" (entrevista)

No obstant, s'ha posat de manifest el problema de finançament de l'estructura tècnica per implementar el futur pla d'igualtat:

" El consell comarcal aposta pel tema de la dona, però tenim la llosa del finançament. Estem realitzant activitats, i aprenent de les accions que ja s'han fet" (entrevista)

Orígens i evolució de les accions a favor de la igualtat a la comarca

La trajectòria de les polítiques comarcals en matèria d'igualtat ha estat curta, però ha comptat amb el compromís de totes aquelles persones que s'han involucrat i han participat en les accions i les iniciatives.

Les polítiques per a la igualtat tenen dos punts de referència al Berguedà. En primer lloc el **treball quotidià de les treballadores socials** als municipis que van detectar la necessitat de endegar accions i projectes específics per a dones i el **pla de igualtat municipal** que es va realitzar a **Berga**.

El treball que s'ha realitzat des de Berga és un referent i un model per a la resta de la comarca. El 41% de la població del Berguedà habita al municipi de Berga, és per això que ha encapçalat les iniciatives amb matèria d'Igualtat de gènere, duent a terme un Pla de Igualtat de gènere municipal:

"Berga sempre va un pas endavant, tant en polítiques d'igualtat com en altres àmbits i es un referent a seguir" (Entrevista)

Al gener de 2008, el Consell Comarcal del Berguedà incorpora al organigrama tècnic una persona que desenvolupa accions i activitats dirigides a les dones, i que tenen repercussió sobre el conjunt dels municipis.

La incorporació d'una tècnica que pogués assumir les tasques en aquesta matèria era el resultat del treball desenvolupat per les assistents socials als diversos municipis de la comarca, i en especial a l'Alt Berguedà. La voluntat de tots els Ajuntaments d'emprendre accions en matèria d'igualtat, feia difícil que es pogués assumir el volum de feina que es generava:

"Es van trobar que no podien assumir tot aquest treball, perquè tots els ajuntaments volien fer coses" (entrevista)

La dinamització de la gent gran va ser el punt de partida per emprendre accions d'igualtat. Amb la creació de casals d'avis, i el foment de la participació de la gent gran va quedar palès un dels problemes de la comarca que és l'envelliment, un fenomen que afecta en gran mesura a les dones.

Al promoure la participació de les dones més grans del municipi, van haver altres més joves que es van incorporar, generant la necessitat de donar resposta a les seves demandes i inquietuds:

" Al 2006 es van començar fer activitats sobre temes de salut, xerrades, sortides, 8 de març, temes de gimnàstica, aquest era la tipologia d'activitats. La demanda venia de l'Ajuntament" (Entrevista)

Les assistents socials organitzaven i gestionaven tot el conjunt d'activitats, assumint també les tasques administratives de les accions que s'anaven duent a terme a nivell de municipis. El fet de treballar de forma mancomunada va alliberar-les d'aquesta tasca, que passa a ser assumida pel Consell Comarcal.

"S'articulava a través de les assistents socials, i elles realitzaven tots els tràmits davant de la Diputació, és per això que es van dir que si s'estava treballant de forma mancomunada havia de ser el consell comarcal qui ho assumís"
(Entrevista)

L'àrea d'igualtat del Consell Comarcal: estructura i funcionament

A l'actualitat al Consell Comarcal hi ha dues persones referents de les polítiques d'igualtat a la comarca: la Consellera d'Igualtat (perfil polític) i l'Agent d'Igualtat (perfil tècnic).

Per tal d'estructurar l'actuació i començar a treballar de manera transversal amb el conjunt de municipis de la comarca, des de l'Àrea d'Igualtat es va dissenyar el Dispositiu Comarcal per a la Igualtat.

Aquest dispositiu té per objectiu ser l'eix vertebrador de les polítiques d'igualtat de la comarca liderant des del futur Consell de les Dones el proper pla comarcal d'igualtat.

El Pla d'Igualtat de gènere que s'impulsarà a la comarca compta amb el recolzament de 24 dels 31 municipis que la conformen. Aquests 24 municipis han signat el conveni d'adhesió al Dispositiu Comarcal per la implementació d'accions d'igualtat. En aquest marc, des del dispositiu es van plantejar les següents línies d'actuació:

LÍNIA D'ACTUACIÓ	ACTIVITATS
OASI: Oficina d'Assistència per la Igualtat	<ul style="list-style-type: none">-Universalitzar l'atenció integral a dones de la comarca - Divulgar i informar de les activitats que es realitzin - Desenvolupar un protocol comarcal d'atenció a les víctimes de violència -Grups d'auto ajuda descentralitzats - Desenvolupar accions de prevenció en diferents àmbits

LÍNIA D'ACTUACIÓ	ACTIVITATS
IGUALS. Igualtat d'Oportunitats al mercat laboral	<ul style="list-style-type: none"> - Accions de sensibilització i formació a personal tècnic, empresariat, etc - Promoure accions de conciliació de la vida laboral i familiar Promoure iniciatives específiques per a les dones al medi rural Accions directes a les empreses (accions positives, plans d'igualtat...)
DONA EN MARXA. Activació i participació de les dones	<ul style="list-style-type: none"> - Foment participació de les dones - Organització de campanyes, jornades i actes - Participació política de les dones - Programar accions específiques: salut, coeducació, diversitat...
OBSERVATORI DE LA IGUALTAT	<ul style="list-style-type: none"> - Recopilació de documentació - Avaluació i detecció de necessitats - Promoure l'intercanvi d'experiències i visites tècniques - Recerca finançament

Un cop es va incorporar una tècnica d'igualtat al Consell Comarcal, es va iniciar una primera fase de consulta als municipis que ja treballaven junts, especialment els municipis de l'Alt Berguedà, per tal d'iniciar línies de col·laboració.

A l'any 2008 es van recollir les demandes dels següents municipis: Avia, Bagà, Borredà, Castell n'Hug, Cercs, Gironella, Guardiola de Berguedà, Espunyola, La Nou de Berguedà, Montmajor, Olvan, La Pobla de Lillet, Puig Reig, Sant Julià de Cerdanyola, Saldes, Vallcebre, i Vilada.

Les demandes i interessos per engegar actuacions conjuntament amb el Consell Comarcal han estat les següents:

LÍNIA D'ACTUACIÓ	ACTIVITAT	totals
OASI	PIAD	6
	Grups Auto ajuda	3
	Xarxa Dones	5
	Foment Autonomia	2
	Prevenció Violència gènere	2
	TOTAL EIX	18
IGUALS	Conciliació	3
	IO àmbit laboral	2
	Introducció Perspectiva Gènere	2
	IO a les accions formació, orientació	1
	Habilitats Directives Dones	1
	IO negociació col·lectiva	0
	Dones i món rural	4
	Dones i Desenvolupament local	2
	TOTAL EIX	15
DONA EN MARXA	Associacionisme	6
	Formació, sensibilització participació social i política	1
	Promoció Salut	8
	Coeducació	4
	TOTAL EIX	19

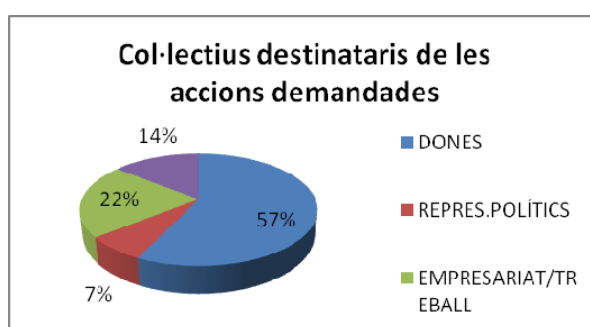
Des del 2008, any en que es va incorporar la figura professional de l'agent d'igualtat al Consell Comarcal, s'estan endegant actuacions de caire més transversal que mostren un clar compromís per dissenyar polítiques d'igualtat de gènere a la comarca. L'auditoria és el pas previ per la realització del proper Pla comarcal d'igualtat, així mateix, s'han fet importants esforços per endegar actuacions de caire més específic que mostren aquesta voluntat.

Algunes de les accions realitzades o planificades han estat:

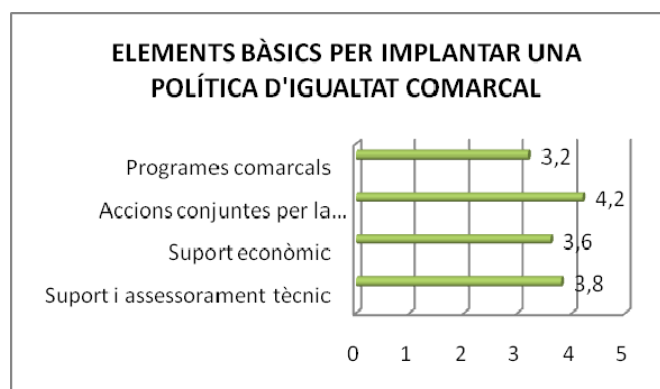
- Creació protocol comarcal per la prevenció de la violència de gènere
- Creació de l'agenda d'activitats trimestrals "En vols saber més?" amb un caràcter itinerant per el conjunt de municipis de la comarca.

- Primera Trobada de dones a Vallcebre, realitzada el passat dia 28 de setembre de 2008 on es va fer públic el compromís per dissenyar una política integral d'igualtat de gènere.
- Conveni amb el PIAD de Berga per poder atendre a dones de tota la comarca
- Foment i la dinamització del col·lectiu de dones dels municipis.

Tal i com es reflecteix al següent gràfic, els col·lectius destinataris de les accions assenyalades per part dels ajuntaments són principalment les dones, encara que també hi ha una demanda d'accions orientades a incidir a la població en general i al teixit empresarial, conscients de la necessitat d'abordar les polítiques d'igualtat des d'una perspectiva integral actuant a diferents àmbits:

Segons les treballadores socials i alguns dels municipis que han respost al qüestionari que es va passar per conèixer les polítiques i accions municipals realitzades, així com identificar les prioritats d'intervenció en matèria de igualtat, es posa de manifest la importància atribuïda al desenvolupament conjunt d'accions a nivell de comarca. La pregunta del qüestionari sobre *Elements Bàsics per implantar una política d'igualtat a la comarca*, obté una puntuació mitjana de 4,2 en una escala de valoració on la puntuació mínima era 1 i la màxima era 5. El segon aspecte més valorat ha estat la importància de comptar amb un suport i assessorament tècnic especialitzat.

CONCLUSIONS DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

A **nivell polític** s'ha posat de manifest l'existència d'una subrepresentació de les dones tan a nivell quantitatiu- les dones segueixen tenint una menor presència en els càrrecs polítics- com en la tipologia d'àmbits de govern – les dones amb càrrecs polítics estan presents en l'esfera sociocultural principalment, amb una incidència més baixa en interessos econòmics i en la regulació de l'activitat productiva i empresarial. És a dir, a nivell polític es segueixen reproduint els rols tradicionals en funció de gènere.

Aquesta subrepresentació en l'esfera pública, i de manera específica en els òrgans de decisió política, té unes conseqüències directes en la construcció i transformació de la societat que es desenvolupa des dels governs, doncs deixa de banda, a una part important de la població, i per tant la consideració de les seves necessitats específiques com a dones

La presència de dones en l'àmbit polític del Berguedà encara està lluny de la paritat respecte als homes. La comarca només compta amb sis alcaldesses i amb una consellera amb àrea de responsabilitat assignada.

El 83% dels municipis de la comarca no tenen regidoria de la dona, i dels que sí que en tenen, 3, són compartides amb d'altres regidories.

A nivell tècnic si que s'observa un major grau de paritat al Consell Comarcal.

Les dones estan molt presents en l'organigrama tècnic del Consell Comarcal, tant com a nivell tècnic com en els càrrecs de responsabilitat. Des d'aquesta perspectiva podem dir, no es dona segregació vertical.

Tanmateix l'organigrama mostra **certa segregació horitzontal** en els nivells auxiliars, on n'hi ha més presència de dones.

Existeix un **fort compromís institucional des del Consell Comarcal** per el impuls de les **polítiques de gènere a la comarca**. De la mateixa manera molts dels ajuntaments de la comarca estan impulsant accions i activitats per a la dinamització i el foment de la participació de les dones.

Aquest compromís al Consell Comarcal es tradueix en l'assignació d'una tècnica i la recerca de finançament per tal d'elaborar el futur pla d'igualtat.

La trajectòria en el desenvolupament d'accions de caire comarcal en matèria de gènere ha estat curta però significativa. Des del Consell Comarcal s'han endegat plans i projectes en diverses àrees que poden facilitar la incorporació de polítiques transversals en matèria de igualtat de gènere. Des d'aquesta perspectiva el Consell Comarcal pot liderar el desenvolupament mancomunat de polítiques de gènere a la comarca.

CAPÍTOL 2. INCIDÈNCIA DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE A LA COMARCA DEL BERGUEDÀ

Introducció

La violència, sigui quina sigui la seva circumstància, sempre és fruit d'una relació de poder que implica un posicionament superior de qui l'exerceix respecte a la víctima. En el cas de la violència contra les dones les causes profundes estan associades al desequilibri en el poder i en les relacions de desigualtat entre homes i dones. Aquest desequilibri està basat en postulats que suposen la superioritat del gènere masculí sobre el femení i que legitimen i discriminen de forma sistemàtica a les dones tant en l'esfera pública com en la privada.

En aquesta línia, la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, aprovada pel Parlament de Catalunya, és defineix com aquella que: "s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat".

La violència contra les dones es denomina violència de gènere amb l'objectiu d'evidenciar i donar rellevància al paper que té la cultura i la construcció social de gènere en aquest tipus de violència.

La violència domèstica és aquella que té lloc dins l'espai privat, domèstic o familiar i no reverteix únicament sobre les dones si no que és la que es produeix sobre qualsevol de les persones integrants de la família. El que tenen en comú és que s'utilitza la força per a controlar les relacions i abordar els conflictes que es puguin produir. L'exerceixen els forts sobre els dèbils. En una família els desequilibris de poder es produeixen pel gènere i per l'edat per tant, l'estructura jeràrquica fa que, normalment, puguin patir violència les dones, els infants i la gent gran.

Cal destacar que l'exposició dels infants a la violència familiar directa o indirecta té importants efectes i seqüeles tant psicològiques com físiques. Entre el 30 i el 60% de les famílies on hi ha maltractament a la dona, la violència també s'estén als infants. Aquest tipus de situacions es poden convertir en un model de relació que facilita la interiorització de rols sexistes i la utilització de la violència per a resoldre situacions.

L'anàlisi de dades objectives respecte a aquesta dimensió és realment difícil donat que molt sovint és un problema que s'amaga al si de la pròpia estructura familiar. Així mateix, el fort control social que es realitza en àmbits locals de dimensions reduïdes també dificulta el coneixement de dades oficials. A la Comarca del Berguedà el servei PIAD actua com servei receptor i de suport sobre aquestes problemàtiques derivades de la violència de gènere. D'altra banda, les treballadores socials, que directament intervenen en els municipis són agents identificadors de possibles casos de violència de gènere. L'anàlisi d'aquesta dimensió es nodreix de manera important d'informació de caire qualitatiu obtinguda en el procés de consulta endegat.

2. Incidència de la violència de gènere a la Comarca del Berguedà i a Catalunya

L' Institut Català de la Dona posa a disposició de totes aquelles dones que es trobin sota qualsevol situació de violència un telèfon d'atenció, operatiu al llarg de tot l'any i durant totes les hores del dia. Aquest telèfon té com a objectiu informar i assessorar a les víctimes.

Les dades recollides al llarg del 2007 i 2008 són les següents:

	Nombre de trucades realitzades del Berguedà	Percentatge respecte el total de trucades a Catalunya
2007	27	0,3%
2008	28	0,2%

Font: Dades del Institut Català de la Dona

El total de les trucades recollides suposen un percentatge molt baix del total de trucades realitzades, que en total de Catalunya ha estat de 10.428 al 2007, i de 12.357 al 2008.

No es disposen de dades disgregades per comarques sobre el nombre de denúncies per violència de gènere presentades als cossos de seguretat de l'estat (Ministeri de l'interior i dels Mossos d'Esquadra), les dades disponibles són les corresponents a Catalunya:

	Ministeri del Interior	Mossos d'Esquadra	Total a Catalunya
2005	4.699	10.319	15.018
2006	3.874	13.889	17.763
2007	2.615	13.215	15.830

Font Departament d'Interior i Participació Ciutadana

Podem accedir a dades, també en referència a tot el territori de Catalunya, respecte a altres dades sobre violència masclista recollides pels Mossos d'Esquadra dins del Programa de Seguretat contra la violència masclista, respecte al 2006 i 2007.

En la següent taula es mostren les dades corresponents a la violència masclista en l'àmbit de la parella. Segons s'estableix en el Programa de Seguretat contra la violència masclista dels Mossos d'Esquadra, la violència en l'àmbit de la parella és aquella violència física, psicològica, sexual o econòmica exercida

contra una dona i perpetrada per l'home que n'és o n'ha estat el cònjuge o per la persona que hi té o hi ha tingut relacions similars d'afectivitat.

Violència masclista en l' àmbit de la parella	2006	2007
Fets localitzats	11.010	11.250
Trencaments de condemna	1.311	1.728
Denúncies (procediments)	11.762	11.146
Detinguts	4.680	5.927
Detinguts menors d'edat	21	25
Ordres de protecció, altes	7.027	7.515
Dones mortes (territori de desplegament PGME)	7	9
Dones mortes amb denúncia prèvia	2	1
Dones mortes resta de Catalunya	2	3

Font: Dades pròpies del Cos de Mossos d'Esquadra

Les dades recollides al llarg dels anys 2006 i 2007 mostren un augment en el nombre de fets localitzats, dels trencaments de condemna, en el nombre de detinguts i de detinguts menors d'edat, d'ordres de protecció i de nombre de dones mortes en el territori de desplegament dels Mossos d'Esquadra. Només hi ha hagut una disminució en el nombre de denúncies, i del nombre de dones mortes amb una denúncia prèvia.

El nombre de dones mortes a Catalunya no ha disminuït al llarg dels últims anys, s'han registrat 9 dones al 2006, 12 dones al 2007 i 10 dones al 2008. Les dades corresponents al 2008 són les següents:

Territori Desplegament 2008	TOTAL
Fets localitzats Violència de Gènere	11.982
Fets localitzats Violència Domèstica	3.978
Trencaments condemna Violència de Gènere	2.002
Trencaments condemna Violència Domèstica	370
Procediments Violència Domèstica	3.721
Procediments Violència de Gènere	11.833
Detinguts majors Violència de Gènere	6.339
Detinguts majors Violència Domèstica	1.456
Detinguts menors Violència de Gènere	45
Detinguts menors Violència Domèstica	90
Víctimes ateses Violència de Gènere	9.714
Víctimes ateses Violència Domèstica	3.951
Víctimes mortals Violència de Gènere	6
Víctimes mortals Violència Domèstica	5
Sol·licituds d'ordre de protecció	8.012
Altes d'ordres de protecció	7.483

Font: Dades pròpies del Cos de Mossos d'Esquadra

Les dades corresponents a la violència domèstica recullen tan les agressions a dones com a homes.

La violència masclista no només es manifesta dins de les llars o en el si de l'àmbit familiar sinó que també té incidència en l'àmbit social o comunitari. La violència en l'àmbit social i comunitari es manifesta en agressions sexuals, en assetjament sexual, tràfic i explotació sexual, mutilació genital, matrimonis forçats, la violència derivada de conflictes armats i la violència contra els drets sexuals i reproductius de les dones. Respecte a aquest àmbit les dades recollides pels Mossos d'Esquadra corresponen a les agressions sexuals ateses al llarg del 2006 i 2007:

Agressions sexuals	2006	%	2007 (gener-juny)	%
Nombre d'agressions sexuals	683		667	
Resolució de casos	517	76 %	487	73 %
Casos pendents resolució	166	24 %	180	27 %
Víctimes d'11 a 20 anys	215	30 %	213	29 %
Víctimes de 21 a 30 anys	248	34 %	247	34 %
Agressors d'11 a 20 anys	63	14 %	66	16 %
Agressors de 21 a 30 anys	151	35 %	144	34 %
Agressors de 31 a 40 anys	136	31 %	136	40 %

Font: Dades pròpies del Cos de Mossos d'Esquadra

2.2 PERCEPCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE A LA COMARCA DEL BERGUEDÀ

Tot i que les dades disponibles no rebel·len una gran incidència de la violència masclista respecte al global de Catalunya, només un 0'2% de les trucades rebudes al telèfon d'atenció a les dones corresponen a dones de la comarca del Berguedà, les aportacions recollides al llarg de les entrevistes realitzades posen de manifest que la violència de gènere és una preocupació dels i les agents polítics i tècnics del territori.

La falta de denúncies no és una garantia de que no existeixi violència de gènere:

"Els mossos diuen que no hi ha casos de violència de gènere, perquè no hi ha denúncies. No hi ha denúncies però sí que hi ha violència de gènere." (Entrevistes)

Un dels motius pels quals es considera que no existeixen denúncies és per la dimensió de les poblacions, les dones es veuen condicionades per la pressió social:

"Però hem de ser molt curoses, s'ha de treballar amb molta finor, i mica en mica perquè al pobles tothom coneix que li passa a cadascú" (entrevistes)

A nivell comarcal es treballa per l'elaboració del Protocol d'atenció a víctimes de la violència de gènere. A nivell de dispositius, tal i com ja s'ha apuntat s'ha avançant en la signatura d'un conveni amb l'Ajuntament de Berga per poder derivar dones de la comarca cap el Punt d'Informació i Atenció del municipi, actualment ja s'està atenent a dones de la comarca.

Nº de dones ateses	Violència	Altres motius	Berga	Comarca
61	34	27	54	7

Com es pot observar en la taula anterior de les 61 dones ateses 34 van acostar-se al PIAD per motius de violència.

"En aquests moments estem treballant en el protocol, amb l'ajuntament de Berga. Utilitzar la infraestructura que ja tenen, el pis d'acollida, el punt d'informació i d'atenció a la dona, que es pugui utilitzar per tota la comarca." (Entrevistes)

Tot i que s'estan atenent a dones de fora de municipi, des del Consell Comarcal es considera important formalitzar aquesta atenció i que respongui a uns protocols comuns d'atenció:

"En cas de que hi hagués alguna necessitat, tot i no existir un conveni signat ja s'utilitza. Però ho volem formalitzar amb un conveni. Marcar un protocol comú, entre l'Ajuntament de Berga i el consell comarcal, per com actuar quan es detecta un cas." (Entrevistes)

L'elaboració dels protocols i circuits d'atenció per a les dones víctimes de la violència de gènere és un dels objectius marcats per la Oficina Comarcal per la Igualtat implicant diversos agents del territori (l'agent per la igualtat de Berga, Mossos d'Esquadra i Policia Local, els Serveis d'atenció bàsica, els Centres de Salut, Càritas i l'Agent de Igualtat Comarcal).

La lluita contra la violència de gènere es considera una de les accions més significatives per a la promoció de la igualtat d'oportunitats de dones i homes, tal i com mostren els resultats obtinguts en els qüestionaris realitzats pels equips tècnics dels municipis:

Accions per a la promoció de la igualtat	Valoració
Disseny d'accions de prevenció	4
Eines per lluitar contra la violència de gènere	3.75

La violència de gènere a la comarca és un tema d'interès polític i tècnic, que és considerat una de les prioritats d'acció. Des de les administracions s'està treballant tan des dels protocols d'atenció a les dones víctimes de la violència de gènere com en la formació a professionals de serveis socials, perquè coneguin la legislació i les actuacions que s'han de dur a terme davant d'aquestes situacions:

“Estem treballant molt en matèria de violència de gènere però potser no és tan visible. Les assistents socials plantegen la necessitat de realitzar més formació en temes de violència, el canvi de la llei, canvi de normatives i tot el que suposa que les afecta més. És una de les coses que estem recollint en el protocol de violència” (Entrevistes)

Així mateix, des de Ciutadania i Immigració existeix un projecte de formació a traductors/es immigrants per poder identificar situacions de violència de gènere entre el col·lectiu de dones immigrants.

2.3 ACCIONS DE SENSIBILITZACIÓ I PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA A LA COMARCA

La sensibilització i la prevenció de la violència masclista és una línia de treball iniciada ja des del Consell Comarcal.

La sensibilització és una acció important tant per la prevenció com per l'atenció a les víctimes. En poblacions de pocs habitants la víctima de violència masclista es pot trobar amb una situació d'indefensió important si no rep el recolzament de la comunitat, o si no es posen al seu abast informació necessària per a poder sortir d'aquesta situació de violència. La percepció d'aquesta vulnerabilitat, tal i com s'ha recollit en alguna de les entrevistes realitzades, és conseqüència de les denúncies que es retiren, que mostren una falta de teixit social que empari a les víctimes i una inseguretat de la dona que és víctima de la violència masclista.

Entre les accions de sensibilització que s'han dut a terme, el passat mes de novembre es van organitzar un conjunt d'activitats lúdiques, formatives i de difusió sobre violència masclista. Les jornades "Contra la violència de gènere" organitzades des de l'Ajuntament de Berga i el Consell Comarcal del Berguedà, que van contar amb el suport de la Diputació de Barcelona i el Institut Català de la Dona, van realitzar-se a diferents poblacions de la comarca com Berga, Avià, Puig-reig i Bagà. Al llarg de 15 dies es van realitzar activitats com xerrades, cinefòrums, exposicions, concerts i conferències, destinades a públics de totes les edats i al voltant de la sensibilització i la prevenció de la violència masclista.

Més enllà de les activitats i accions puntuals que es puguin dur a terme des de les administracions públiques com des de les entitats privades, es volen establir canals i mecanismes per a la prevenció i la sensibilització estables i dirigits al conjunt de la població.

Amb els **centres de secundària i des de l'àrea de joventut del Consell Comarcal del Berguedà** s'han establert canals de coordinació. Aquests espais de coordinació han permès realitzar tallers i xerrades sobre temàtiques diverses entre les que destaca la prevenció de la violència:

"Es realitza en coordinació amb els instituts (...) aprofitar aquests canals que s'han creat per treballar aspectes com la violència de gènere" (Entrevistes)

Concretament als Centres d'Educació Secundària de la comarca es van realitzar durant el curs 2006-2007 diferents tallers amb la representació de la obra de teatre: **JA N'HI HA PROU..!**: que és una activitat de teatre on es treballa la prevenció de la violència en l'àmbit dels joves i adolescents (família, amics, escola); l'activitat incideix en alguns aspectes que tenen una urgència rellevant en l'actualitat (violència en la vida familiar i violència entre iguals,

maltractaments per negligència i influència dels mitjans de comunicació en la percepció de la violència).

Nombre de tallers realitzats i valoracions. Curs escolar 2006-2007:

IES /Municipi	Nombre tallers	Nombre alumnat	Dones	Homes
Gironella	2	52	23	25
Bagà	2	42	19	23
Puig-reig ¹	2	53	16	9
Berga ²	6	187	120	67

Les valoracions per part de l'alumnat respecte aquesta activitat ha estat molt positiva en tots els casos. A nivell qualitatiu es destaca la importància d'abordar aquest àmbit, el interès del tema, la utilitat per millorar les relacions socials, entre d'altres aspectes. A nivell quantitatiu en la taula següent es recullen les valoracions mitjanes globals:

IES	Valoració Global
Gironella 1	9,1
Gironella 2	No es disposa d'informació
Bagà 1	8,0
Bagà 2	7,5
Puig-reig 1	8,0
Puig-reig 2	8,1
Berga 1	8.2
Berga 2	7.8
Berga 3	7.6
Berga 4	7.6
Berga 5	8.5
Berga 6	6.3

¹ Falten dades disgregades per sexe d'un centre

² Falten dades disgregades per sexe d'un centre

Cal destacar que aquests tallers s'han continuant impartint durant el curs escolar 2007-2008, amb els següents resultats:

IES	Municipi	Nombre tallers	Nombre alumnat
IES Guillem de Berguedà.	Berga	4	118
IES Alt Berguedà	Bagà	2	45
COL·LEGI LA SALLE	Berga	2	57
IES Puig-reig	Puig-reig	2	55
IES Pere Fontdevila	Gironella	2	50

Violència masclista a l'àmbit del treball

Des dels Sindicats presents a la comarca es realitzen projectes i activitats destinats a pal·liar la violència contra les dones en l'àmbit del treball.

Tot i que no sigui un tema que es treballi de forma quotidiana, si que des del sindicat UGT es duen a terme xerrades sobre mobbing i l'assetjament sexual a la feina:

"Si que hem fet xerrades sobre mobbing i difusió sobre l'assetjament sexual a la feina, però en el dia a dia no es treballa" (Entrevistes)

Els casos concrets que es detecten als llocs de treball des dels sindicats es deriva a l'equip d'advocats:

"En el casos particular si que es fa assessorament jurídic i si cal es deriva cap a Manresa" (Entrevistes)

En el marc del propi sindicat s'han realitzat accions de formació per a delegats i delegades sindicals per a conèixer com actuar davant de situacions de violència en l'àmbit del treball:

"A les jornades si que es va fer una formació sobre quins passos hauriem de fer en cas que ens trobéssim amb aquesta situació." (Entrevistes)

CONCLUSIONS DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

En relació amb la violència de gènere, podem dir que **les dones de la comarca no fan un ús intensiu dels mecanismes de protecció i informació** contra la violència de gènere. La mida dels municipis i el control social pot dissuadir a algunes dones de fer-ne us.

Tot i que no existir dades quantitatives significatives **s'ha detectat i es percep la violència de gènere com un problema existent** als municipis de la comarca.

Berga ha estat pionera a la comarca a l'hora d'impulsar accions de sensibilització i prevenció de la violència de gènere. I de disposar de mecanismes d'atenció a les víctimes, com per exemple pisos d'acollida.

Al PIAD de Berga s'han adherit els municipis de la comarca, per garantir l'assistència de totes les dones que així ho necessitin. Les demandes de consulta realitzades al PIAD han estat en un 55,73% dels casos relatives a la violència de gènere.

Les accions de prevenció i de sensibilització de la violència de gènere es valoren com a necessàries als municipis de la comarca.

En aquesta línia, des del Consell Comarcal es treballa en el desenvolupament **d'actuacions d'àmbit comarcal per sensibilitzar i prevenir la violència de gènere**. Aquestes actuacions es realitzen conjuntament amb Serveis Socials, ensenyament i altres agents de la comarca.

Les accions de sensibilització i prevenció en l'entorn escolar han tingut molt bona resposta i valoració per part de l'alumnat dels IES on es van realitzar. Aquesta bona valoració han tingut com a resposta la programació de noves accions durant diferents cursos escolars.

Des del **Consell de les Dones** existeix la intenció de **crear una comissió contra la violència de gènere** que tindrà les funcions de vetllar per el **disseny d'accions de prevenció i sensibilització** en aquesta línia. De fet, les Treballadores Socials ja en formen part de la comissió contra la violència de gènere creada per l'ajuntament de Berga.

CAPÍTOL 3: LA PARTICIPACIÓ SOCIOPOLÍTICA DE LES DONES

Introducció

La subrepresentació de les dones en les instàncies polítiques de presa de decisions és un dels elements que contribueix a mantenir les desigualtats entre homes i dones. Així mateix, aquestes desigualtats de participació es reproduïxen també a l'àmbit de la participació social.

Així, tot i constituir el 50,38% de la població demogràfica de Catalunya, les dones estan representades en percentatges molt inferiors en els diferents òrgans de presa de decisions tan a nivell polític com en les organitzacions socials.

Si bé en els darrers anys el increment de la presència de dones en aquests òrgans de decisió ha estat creixent, continua essent insuficient per pal·liar els dèficits d'equiparació en les condicions i possibilitats per optar a les mateixes oportunitats de participació en l'àmbit polític, professional, social entre homes i dones.

En l'àmbit polític, aquesta subrepresentació es posa de manifest tant en termes quantitius, com qualitius.

En l'àmbit social, les dones participen molt activament en les organitzacions socials, però de manera general, rarament ocupen les posicions dins de l'organigrama funcional.

En el present capítol analitzarem la presència de dones de la comarca en l'associacionisme local i en altres àmbits de participació social. Així també, encara que en menor mesura, ja que s'ha abordat al capítol 2, farem un breu repàs sobre la presència de les dones a la política de la comarca.

3.1 La participació política de les dones a la comarca del Berguedà

A nivell polític, a Catalunya les dones segueixen tenint una presència poc significativa, els percentatge de dones als espais polítics de decisió es troba sempre per sota del 40%, tot i que en els últims anys la presència de dones al Parlament i als Consistoris Municipals ha anat augmentant.

Al Parlament de Catalunya la presència de les dones ha passat d'un 23,70% al 2003 a un 36,30% en la vigent legislatura.

La presència de dones alcaldesses i regidores als ajuntaments catalans, ha experimentat una evolució positiva a les últimes legislatures, encara que la seva participació no arriba a ser paritària:

	Alcaldesses		Regidores municipals	
	Nombre d'Alcaldesses	Percentatge d'Alcaldesses	Nombre de Regidores	Percentatge de Regidores
1999-2003	65	6,9%	1.506	17,7%
2003-2007	96	10,1%	2.022	23,3%
2007-2010	118	12,5%	2.508	31,4%

Gencat dades: Especial Dones

En l'àmbit de la **participació política** la presència de dones a les alcaldies municipals de la comarca del Berguedà, és similar a la d'altres comarques catalanes.

Comarca/Paritat	(-40%)	(40%-60%)	Més 60%	Total
Alt Penedès	92,59%	7,41%	0,00%	100%
Anoia	90,63%	9,38%	0,00%	100%
Bages	74,29%	25,71%	0,00%	100%
Baix Llobregat	76,67%	20,00%	3,33%	100%
Barcelonès	50,00%	50,00%	0,00%	100%
Berguedà	86,67%	6,67%	6,67%	100%
Garraf	100,00%	0,00%	0,00%	100%
Maresme	87,50%	12,50%	0,00%	100%
Osona	79,17%	18,75%	2,08%	100%
Vallès Occidental	82,61%	17,39%	0,00%	100%
Vallès Oriental	83,72%	16,28%	0,00%	100%
Total general	83,23%	15,48%	1,29%	100%

Font: Base dades Municipis. Diputació Barcelona. Elaboració pròpia. Legislatura 2003-2007

Tal i com s'ha vist en el capítol 2. *Polítiques de gènere a la comarca*, La presència de les dones a la política a la comarca, no es dona en paritat amb els homes. Tan al Consell Comarcal com a les alcaldies, la seva presència és minoritària:

"les dones a nivell polític no estem tan presents" (Entrevistes)

A l'actual legislatura hi ha **6 dones alcaldesses a la comarca**. D'altre banda, només una dona té assignada una conselleria a l'organigrama polític del Consell Comarcal.

Des de l'àrea d'Igualtat del Consell Comarcal, s'han impulsat, en els últims anys, polítiques efectives a favor de la igualtat de gènere molt orientades a la promoció de l'associacionisme i la participació social i política com a recurs per l'apoderament de les dones.

La participació de les dones en la política local i comarcal ha de servir per a incorporar noves fórmules de lideratge polític, incorporant una visió de gènere:

"som dones que som properes, que som un altre model de lideratge polític, i que ens hem d'acostar més a la gent del carrer" (Entrevistes)

Diferents iniciatives impulsades des del Consell Comarcal del Berguedà reflecteixen el seu compromís per promoure transversalment la igualtat de dones i homes a les polítiques comarcals, treballant en diferents eixos. En relació a la participació social, s'ha endegat recentment el programa "**Dona en marxa**" *Activació i participació de les dones*, amb els següents objectius:

- Potenciar l'associacionisme de les dones i la seva participació a nivell social
- Integrar la perspectiva de gènere als àmbits socials per desenvolupar la ciutadania
- Programar activitats formatives en perspectiva de gènere
- Potenciar el treball transversal mitjançant la coordinació interdepartamental
- Desenvolupar campanyes de sensibilització dirigides als diferents públics objectius
- Dotar d'espais relacionals als col·lectius de dones
- Promoure la participació de dones en el disseny de territoris
- Fomentar la coeducació i l'educació en valors per assolir la igualtat
- Promoure l'expressió cultural, científica i artística de les dones.

Per assolir aquests objectius, s'estableixen diferents actuacions a nivell comarcal, de les quals destaquen:

DONA EN MARXA. Activació i participació de les dones	
ACCIONS COMARCALS	ACCIONS LOCALS
Divulgació i publicitat accions	Promoció Associacionisme
Jornades i campanyes	Gènere i diversitat
Participació Política: sensibilització càrrecs electes	Participació dones a l'àmbit local
	Consell de Dones
	Coeducació, formació i cultura
	Salut de les dones

Mecanismes de Participació: El Consell de la Dona

Els Consells de Dones són òrgans de participació i de consulta de les dones d'un territori per poder intervenir en les polítiques locals referents a les qüestions del seu interès i especialment, a les que fan referència a la millora del benestar i la qualitat de vida de les dones.

Des d'aquesta perspectiva, des del Consell Comarcal s'ha impulsat la creació del Consell de les Dones de la comarca. Tot i que es troba en un nivell molt incipient d'activitat, cal subratllar l'important rol que desenvoluparà en el futur pla comarcal.

El Consell de la Dona es defineix en el seu reglament com *"l'òrgan assessor, de consulta, de participació i de promoció de les dones de la comarca"*.

Les finalitats que persegueix poden agrupar-se en dues línies: implicar a les dones en les polítiques comarcals en igualtat d'oportunitats i promoció de les dones; i fomentar el coneixement i anàlisi sobre les dones i les situacions de desigualtat que es donin a la comarca.

El Consell de la Dona és per tant un espai d'apoderament i un espai que incorpora a la ciutadania, mitjançant les associacions municipals, partits polítics i els sindicats. Sent el seu objectiu final, crear una línia de treball comú amb tots aquells agents que des d'un àmbit o altre treballen per a la millora de la qualitat de vida de les dones a la comarca.

"Des de que hem engegat hem tingut la col·laboració d'alcalduesses i regidores de la comarca" (Entrevistes)

"Potser el que cal és que d'avui es ressalti que potser som poques dones però de llocs i municipis diferents, i es una oportunitat per intercanviar experiències" (Entrevistes)

3.2. Participació social i associacionisme

A Catalunya un 36,2% de dones i un 37,4% dels homes pertanyen a alguna associació.

La promoció i l'existència de l'associacionisme, i per tant de la participació social, necessita d'unes condicions positives per a que aquest pugui manifestar-se. Les persones participen si es troben en una situació favorable, si disposen del temps, si es tracta de qüestions per les quals tenen un interès o inquietud, si no implica una renúncia a les seves activitats diàries, si es senten com a propis els espais de participació, etc...

Associacionisme i Participació de les dones a la comarca

Segons la memòria de l'àrea de joventut del Consell Comarcal, a l'any 2007 hi havia un total de 332 entitats a la comarca del Berguedà. Moltes d'aquestes, enregistrades als municipis més grans. En quan la tipologia, aquesta és diversa (gent gran, culturals, esportives...). De manera específica, només n'hi ha dues associacions de dones d'àmbit municipal: l'Associació de dones de Vallcebre i Associació de dones de Vilada. I un altre d'àmbit comarcal : l'Associació Comarcal de Dones del Berguedà.

Entitats i associacions a la comarca	
Dones	3
Juvenils	35
Altres àmbits	294
Total	332

Municipis	Nº Associacions/entitats
Avià	35
Bagà	30
Berga	29
Borredà	9
Cercs	18
Gironella	48
Montmajor	11
Nou de Berguedà, La	4
Olvan	3
Pobla de Lillet, La	19
Puig-reig	44
Saldes	8
Sant Julià de Cerdanyola	8
Vallcebre	3
Vilada	7
TOTAL	276

Font: Webs ajuntaments municipis de la comarca. Elaboració pròpia. Només estan recollides aquelles enregistrades a les webs municipals.

Als tallers realitzats a la primera Trobada de Dones de la Comarca, és va posar en relleu que les dones estan presents a la vida associativa dels municipis, tot i que sovint són grups informals que realitzen activitats puntuals al llarg de l'any, per exemple a Àvia hi ha un grup de dones associat a Caritas.

La **mida dels municipis i la seva dispersió física** comporta en molts casos que aquesta participació sigui molt limitada i discontinua, al no disposar de recursos, tant humans i econòmics per poder organitzar activitats.

"La participació en activitats puntuals pot ser molt alta, però mantenir la continuïtat en la participació és més complicat perquè no hi ha prou volum de persones" (Taller)

Com a resposta a les aportacions i suggeriments per a potenciar la participació de les dones, s'apunta que aquesta mancança de recursos municipals per a promoure i fer sostenibles els espais de participació, es pot resoldre establint col·laboracions entre municipis, tan a nivell dels consistoris, com entre les associacions existents:

"Una necessitat seria poder fer més xarxa entre les associacions de dones de la comarca" (Taller)

"Seria necessari que des de les alcaldies es treballés conjuntament" (Tallers)

Des d'aquesta perspectiva, la recent endegada "Agenda d'activitats" es configura en un important motor de dinamització social.

D'altre banda, **el transport**, es configura un cop més, com un element que determina en gran mesura les possibilitats de participació social. La falta de transport públic o un transport públic assequible que comuniqui els municipis impedeix que aquelles dones que no disposen de vehicle propi, participin activament en qualsevol tipus d'activitat fora del terme municipal on es resideix.

"No només hi ha dificultat en el transport, sinó que el transport públic existent és car." (Tallers)

Les dones que van participar als tallers també assenyalen la **falta de temps** disponible per a participar, ja que són les que majoritàriament, assumeixen les tasques domèstiques i la cura als infants. Les dones prioritzen l'atenció a l'àmbit familiar davant d'altres activitats.

En el marc del tallers realitzats, també es va apuntar el poc reconeixement social de la tasca que realitzen les entitats de dones. Especialment en els municipis més petits, les dones es senten condicionades per la pressió social, on es qüestiona la feina que es fa, i el per què és fa.

Així doncs es considera necessari posar en valor la feina que es duu a terme, ja que aquest reconeixement de la seva contribució a la vida comunitària seria un important factor d'enfortiment de les entitats:

*“hi ha coses que estan malvistes en el cas que les facin les dones (...) aquests prejudicis potser també existeixen a altres llocs, però en els pobles petits és més fàcil dir-ho, que tothom opini i que tothom s'assabenti d'aquestes opinions”
(Tallers)*

*“La participació de les dones és essencial per la realització d'activitats. Les dones estan més presents a les associacions i són les que efectivament treballen....
.... S'ha de posar en valor aquesta participació” (Tallers)*

Un altre factor que té incidència en la participació és la **tipologia d'activitats** que es realitzen, que estan pensades per a col·lectius de persones grans, deixant una franja d'edat molt ampla sense la possibilitat d'accedir a recursos lúdics o formatius.

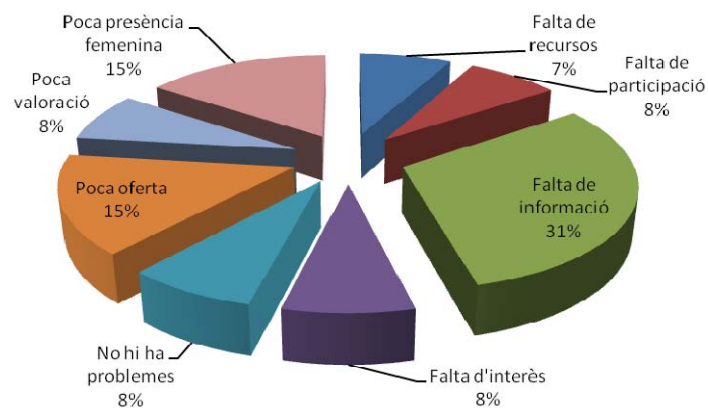
La manca d'un associacionisme fort fa que la dinamització associativa i la necessitat de crear xarxes entre les associacions sigui una prioritat per a impulsar i promoure la participació de les dones:

“seria important comptar amb una persona per la dinamització que pogués fomentar la participació als pobles”. (Tallers)

“Una necessitat seria poder fer més xarxa entre les associacions de dones de la comarca.” (Tallers)

Als tallers participatius, les dones van assenyalar, en un qüestionari obert, quins eren els problemes més significatius per a la participació de les dones. Els resultats obtinguts són els següents:

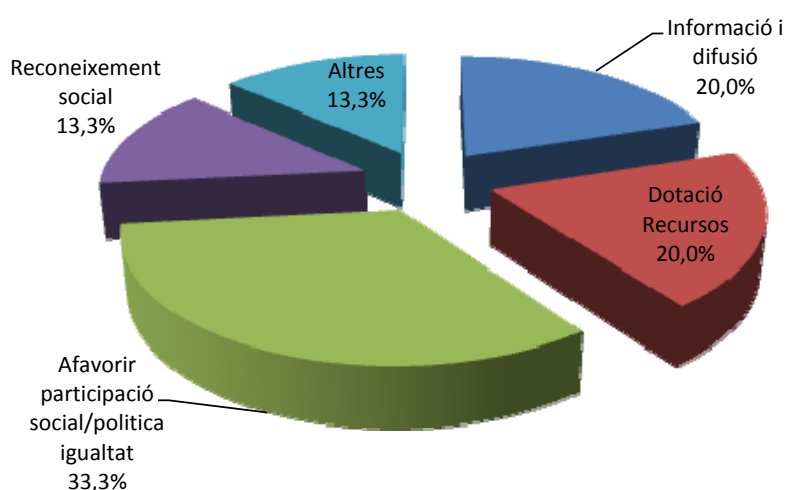
PROBLEMES ASSOCIATS A LA PARTICIPACIÓ SOCIAL DE LES DONES

El problema que s'ha assenyalat en un major percentatge és la **falta de informació** per a poder participar, en segon lloc la **poca presència** de dones a la vida associativa i política, seguit per la **poca oferta d'activitats**.

Les **prioritats d'intervenció apuntades** per promoure una major participació social i política, guarden relació amb el disseny d'accions orientades a equilibrar la participació de dones i homes a la vida pública, la dotació de recursos i la informació sobre les possibilitats i recursos existents en matèria de participació social.

PRIORITATS D'ACTUACIÓ PER FOMENTAR LA PARTICIPACIÓ SOCIAL

Des de la **perspectiva d'alguns ajuntaments i serveis socials**, cal dir que, arran dels qüestionaris realitzats, es conclou que una de les problemàtiques que preocupen més és la **manca de presència de dones en càrrecs de decisió** de les associacions existents a la comarca, acompanyada del **baix nivell d'associacionisme**. Davant de la pregunta *quines són les problemàtiques més freqüents en relació a l'àmbit de la participació*, a través d'una escala de valoració, on el valor 1=menys important i el 5 =més important, la puntuació mitjana és de 3,2 i 3 per a cadascun dels ítems apuntats.

Problemàtiques Àmbit participació	Mitjana
Baixa participació de les dones	2,8
Dificultat de participació en càrrecs polítics	2,6
Baix nivell d'associacionisme	3
Manca de dones en càrrecs d'associacions	3,2

En relació a les intervencions a realitzar per a fomentar la participació política i social de les dones a la comarca, les puntuacions mitjanes més altes obtingudes al qüestionari han estat aquelles relacionades amb la **realització d'accions per promoure una participació activa a la societat civil i a les associacions**. Així mateix, la presència de dones a l'àmbit de la política i la creació de mecanismes de participació també són considerades actuacions prioritàries d'intervenció:

Prioritats d'intervenció Àmbit Participació	
Incorporació dones en l'àmbit de la responsabilitat política	3.75
Promoure l'associacionisme	4
Mecanismes de participació	3.5
Participació de les dones a la societat civil	4

L'Associació de Dones del Berguedà

L'Associació de Dones pel Desenvolupament Social, Rural i Cultural del Berguedà va néixer al 2002, amb la finalitat de promoure xarxes de col·laboració i d'amistat entre les dones de la comarca.

Com a associació realitza una doble tasca: la realització d'activitats per a la promoció i la participació de les dones de la comarca; i la de donar suport a les entitats de la comarca que vulguin endegar projectes i activitats per a les dones dels municipis del Berguedà.

Des de l'associació es realitzen tallers formatius, activitats culturals i activitats lúdiques. Al llarg dels últims tres anys s'han realitzat les següents activitats:

Tallers formatius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Taller de cuina depurativa (2007) ▪ Taller de Primers Auxilis (2007) ▪ Taller Cos i Salut (2007) ▪ Recerca de Plantes Remeieres (2007) ▪ Taller d'introducció a les Flors de Bach (2006) ▪ Cicles i Tallers de salut per a dones (2006, 2005) ▪ Tallers de història i religió: "La tradició religiosa i occident" (2006) ▪ Taller de Feng Shui (2006) ▪ Taller de "Cuinar de Manera Sana"
--------------------------	---

Activitats culturals	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Conferència en motiu del Dia Internacional de la Dona (2007) ▪ Espais de diàleg (2007) ▪ Presentació de llibres (2007) ▪ Cicle de conferències (2007) ▪ Xerrades (2006, 2005) ▪ Tallers “Les dones com a agents de transformació i creació al llarg de la història” i “Participar és transformar” (2006)
Activitats lúdiques	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Excursions (2007, 2006, 2005) ▪ Àpats de Nadal (2007, 2006) ▪ Poema de Nadal (2007) ▪ Trobades (2006)

Tal i com és pot observar, les activitats tenen una voluntat de formar a les dones tan en aspectes concrets que puguin ser del seu interès personal (temes de salut per a dones), com en aspectes adreçats a l'enriquiment cultural i el foment de la convivència.

Des de l'Associació de Dones del Berguedà es valora molt positivament la tasca que s'està portant a terme des del Consell Comarcal per a la promoció de la participació associativa, motivant a les dones dels municipis més petits a incorporar-se a les associacions i participar en les activitats que s'organitzen.

La participació en la vida associativa està molt vinculada a la mobilitat. Les dones de l'Alt Berguedà tenen més problemes per a desplaçar-se al tractar-se de municipis més aïllats on la mobilitat els és més complicada. La zona de l'Alt Berguedà gràcies a la dinamització realitzada per les treballadores socials ha començat a incorporar dinàmiques de participació que no es donaven anteriorment. Les dones del Baix Berguedà tenen una presència major a l'associació, tot i que essencialment són les dones de Berga les que tenen una presència més activa.

Valoració política i tècnica de la participació de les dones a la comarca

Mobilitzar la població, no només de les dones sinó també dels homes, per la participació activa no és fàcil. És per això que cal una tasca de sensibilització, per donar a conèixer a la població els beneficis i contribucions de la participació com eina per la transformació social.

“Hem d'intentar motivar el màxim la participació, ens queda una tasca important de sensibilització, a nivell de les associacions i de les entitats, conscienciar-les de que estem fent una tasca que ens pot ser productiva per tots i totes” (Entrevistes)

“Traslladar el missatge de transformació política” (Entrevistes)

A nivell comarcal, el treball per a promoure la participació entre les dones passa necessàriament per la creació de xarxes entre les diferents associacions de manera que es treballi de forma conjunta.

Des de l'àrea de Joventut del Consell Comarcal també es realitza un esforç important per impulsar l'associacionisme entre la joventut de la comarca.

La seva tasca es centra en informar i assessorar a la joventut de la comarca sobre els tràmits a realitzar per a constituir una associació (tràmits, requisits, etc.) així com també a través de la informació en matèria de subvencions existents per gestionar i impulsar projectes. Aquest servei es realitza de manera mancomunada a través dels equips tècnics del Consell Comarcal que de manera itinerant tenen presència física als diferents municipis de la comarca. No es disposen de dades desgregades per sexe, a l'any 2007 es va donar suport tècnic en la tramitació de subvencions a 3 entitats.

Segons la memòria de Joventut, a la comarca del Berguedà, hi ha un total de 332 entitats, de les quals 29 són juvenils.

3.3. La participació sindical de les dones a la Comarca del Berguedà

La participació sindical a l'àmbit de Catalunya¹

A les comarques centrals el índex d'afiliació a algun tipus de sindicat per part de les persones ocupades és el més baix de tota Catalunya amb un percentatge de 8,92%, més de 3 punts per sota de la mitjana catalana que està en un 12,19% dels treballadors i treballadores.

	% Si	% No
Àrea Metropolitana	14,12%	85,88%
Comarques Centrals	8,92%	91,08%
Comarques Gironines	9,13%	90,87%
Àmbit de Ponent i Alt Pirineu i Aran	13,19%	86,81%
Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre	13,52%	86,48%
Total a Catalunya	12,19%	87,81%

A Catalunya només un 10,23% de les dones estan associades a un sindicat, i d'aquelles treballadores que actualment no pertanyen a cap sindicat el 91,38% no ho han estat mai.

	Si	No	No, però si anteriorment	No, mai han estat associades
Homes	13,64%	86,36%	12,11%	87,99%
Dones	10,23%	89,77%	8,62%	91,38%

¹ Dades obtingudes de "l'Enquesta de qualitat de vida en el treball 2007"

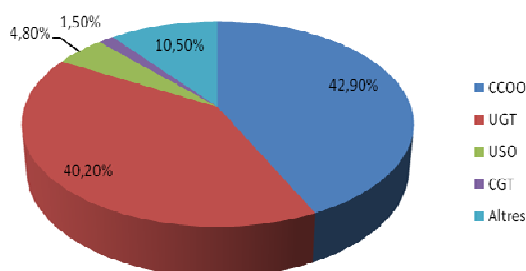
Representants sindicals²

El nombre de dones que exerceixen funcions de representants sindicals a Catalunya era de 19.283 a novembre de 2007, mentre que el nombre d'homes que exerceixen les mateixes funcions eren 35.797.

La representació sindical a Catalunya segueix sent un espai de participació masculinitzat, on les dones representen només el 35%.

Representants Sindicals a Novembre 2007	
Dones	Homes
19.283	35.797

Per sindicats amb presència a Catalunya el percentatge de dones representants sindicals és el següent:

Composició de les comissions negociadores de convenis col·lectius

La presència de dones en les comissions negociadores de convenis col·lectius és menor en percentatge que les dones representants sindicals:

	Nombre de dones	Nombre d'homes	Percentatge de dones
Convenis d'empresa	326	951	25,%
Convenis de sector	81	247	24,7%
Total dels convenis registrats	407	1.198	25,4%

² Dades obtingudes de "Dona i Treball 2007", del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya
©Cria, SL

La diferencia percentual és d'un 10%. Això posa de manifest les carències en la presència de dones en espais de decisió, i perjudica la incorporació en els convenis d'aspectes clau en el desenvolupament de les dones en l'àmbit laboral. Les dones segueixen estant infrarepresentades en les taules de negociació col·lectiva, i per tant la possibilitat de participació en un àmbit de decisió tan significatiu com pot ser aquest es veu reduïda i no té una significació que permeti la normalització i la incorporació de la perspectiva de les dones en els convenis col·lectius.

Participació en l'associacionisme professional³

La participació en associacions professionals és més alta que la participació en sindicats, tot i que només un 12,28% dels i les professionals es troben associats. Les comarques centrals no presenten el percentatge més baix d'associacionisme tal i com mostra la següent taula:

	% Si	% No
Àrea Metropolitana	10,25%	89,75%
Comarques Centrals	12,28%	87,72%
Comarques Gironines	13,21%	86,79%
Àmbit de Ponent i Alt Pirineu i Aran	13,16%	86,84%
Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre	10,61%	89,39%
Total a Catalunya	11,57%	88,43%

Al igual que passa en l'afiliació sindical el percentatge de dones a Catalunya que estan associades és inferior al de homes:

	Si	No
Homes	12,24%	87,76%
Dones	10,65%	89,35%

El percentatge de dones afiliades a sindicats i el percentatge de dones associades és molt similar, i volta en ambdós casos al voltant del 10%, en el cas dels homes l'afiliació sindical és un 1'5% superior a l'associacionisme professional.

³ Dades obtingudes de "L'enquesta de qualitat de vida al treball 2007".

3.3.1. La participació sindical a la comarca del Berguedà

Els sindicats majoritaris amb presència al Berguedà, UGT i CCOO, tenen una presència activa en les iniciatives de promoció, formació i informació de les dones en matèria de drets tan laborals com civils.

UGT desenvolupa des de 2001 un projecte anomenat XASIS, Xarxa d'Agents Socials per a la Igualtat que treballen tan amb els treballadors i treballadores, assessorant-los sobre els seus drets, com amb les empreses assenyalant l'obligació d'acomplir amb la legislació en matèria de conciliació i de igualtat.

"És un instrument més al servei dels treballadors en la defensa dels seus drets, té com dues funcions per una banda són treballadors i treballadores de la pròpia empresa, assessoren als companys i companyes sobre els seus drets, i en cas de que l'empresa no compleix amb algun aspecte d'igualtat assenyalant-li la necessitat de complir-los." (Entrevistes)

Des d'aquest sindicat també s'han realitzat xerrades sobre la llei d'igualtat:

"Es van a fer unes xerrades a Avià sobre la llei d'igualtat efectiva entre homes i dones, on l'objectiu era explicar què és i tot allò que es considerés necessari" (Entrevistes)

L'altre sindicat amb presència a la comarca CCOO també ha col·laborat amb la realització de xerrades. Les xerrades que es van realitzar en el marc d'un cicle de conferències de "Dona, Salut i Treball":

"Es va realitzar un cicle de conferències on CCOO en feia unes salut, dones i treball, que la realitzava CCOO. També s'aprofitava per aclarir els dubtes sobre els temes laborals, temes de conciliació, herències i s'informava a les assistents de l'existència del PIAD i de que allà es podien informar i assessorar jurídicament" (Entrevistes)

Els sindicats de la comarca han mostrat un compromís social en matèria de igualtat d'oportunitats, i volen seguir treballant i col·laborant amb el Consell Comarcal i els Ajuntaments per a la promoció de la dona dins i fora del mercat laboral.

A **nivell de representació al si dels sindicats**, des d'UGT es constata una major representació d'homes al si del sindicat.

De CCOO hem recollit les dades d'afiliació obtingudes mitjançant la consulta de la seva web.

	Unió Territorial				Total Catalunya			
	Homes	%	Dones	%	Homes	%	Dones	%
Persones afiliades	3.882	64,29	2.156	35,71	117.183	63,11	68.489	36,89
Joves afiliats (menors 30 anys)	365	58,4	260	41,6	11.579	57,54	8.544	42,46
Població estrangera afiliada	351	77,31	103	22,69	9.533	72,26	3.660	27,74

Font: web Comissions Obreres Catalunya. Elaboració pròpia

3.4. Alguns apunts sobre la participació a les organitzacions empresarials de la comarca

En aquest apartat hem volgut recollir algunes dades sobre la representació de dones a les organitzacions empresarials.

L'ACEB (Associació Comarcal d'Empresaris del Berguedà) és l'organisme que vetlla per la defensa dels interessos de les empreses de la comarca. L'Associació dona suport en temes de formació continua, assessorament en matèria laboral, gestió empresarial, entre d'altres. Actualment són 321 les empreses associades. Cal destacar que la gerència de l'associació recau en una dona.

D'altre banda, a l'any 1993 es va crear l'**Associació d'Agroturisme del Berguedà** promoguda per dones de pagès i com a resposta a la necessitat d'adaptació a les noves circumstàncies econòmiques i socials de la comarca. Actualment la presidència és ocupada per un home, no obstant cal dir que la seva presidència durant molts anys ha estat ocupada fins a l'any 2008 per una dona.

Un altre organisme de caràcter consultiu en matèria de promoció econòmica és el **Consell Econòmic i Social** (CES) del Berguedà. La seva finalitat és la d'analitzar la situació actual i el seu impacte a la comarca, així com proposar iniciatives i treballar-les de forma conjunta en benefici del teixit econòmic i social del Berguedà.

És presidit pel President del Consell Comarcal del Berguedà i està constituït per: membres de Consell Comarcal responsables d'àrees amb influència econòmica, diputats o diputades al Parlament de Catalunya, de la comarca; els caps de grups del partits polítics que formen part del Consell Comarcal; representants dels sindicats; representant de l'ACEB; representant de la Cambra de Comerç; representant del CFI; representant de PIMEC; representant de l'Associació d'Hostaleria i Turisme.

La Cambra de Comerç de Barcelona té 10 delegacions i 3 antenes que apropen la corporació a totes les empreses de la demarcació. La presidència de la **Delegació de la Cambra de Comerç al Berguedà** és responsabilitat d'un home.

	Homes	Dones
Associació Comarcal Empreses Berguedà	1 President	1 Gerència
Associació Agroturisme Berguedà	1 President	
Delegació Cambra comerç	1 President	

CONCLUSIONS AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE

Tal i com s'ha vist, la **participació de les dones** a l'àmbit de **representació política i social ha evolucionat positivament** al llarg dels últims anys. Tan mateix, encara els nivells de participació assolits **no arriben a la paritat**. Factors com la educació, l'assignació social de rols, la difícil compatibilitat de les jornades llargues i els desplaçaments entre d'altres, són assenyalats com alguns dels determinants que condicionen aquesta encara avui dia, baixa participació.

A la comarca del Berguedà existeix **un ampli ventall d'entitats socials arrelades als diferents municipis, no obstant, són poques les associacions específiques de dones**. La **Associació comarcal de Dones del Berguedà** és des de l'any 2002 un **espai important de foment de la participació social i d'empoderament de les dones** de la comarca. Des del consell comarcal, també s'impulsen mecanismes y actuacions específiques orientades a promoure una major representació social i política de les dones a la comarca.

De l'anàlisi realitzat es poden destacar les següents conclusions:

- ✓ L'existència d'una Conselleria responsable de les polítiques d'igualtat a la comarca es constata com **un element** determinant en **el impuls del moviment associatiu de les dones** i de nous mecanismes de participació com és el Consell de Dones.
- ✓ Si bé la seva creació és recent, i per tant encara no hi es pot parlar de resultats concrets, aquest Consell és una oportunitat per tal de millorar notablement les polítiques d'igualtat.
- ✓ Aquest impuls a tot el moviment associatiu de dones, i el desenvolupament de nous mecanismes de participació social i política són valorats positivament des del moviment associatiu de dones, així com també per part de les dones que van participar en la fase de consulta realitzada.
- ✓ Cal dir també, que quasi totes les persones consultades apunten la **dificultat d'implicar a la població en general i de manera específica a les dones en accions de compromís cívic amb la comunitat**.
- ✓ **La socialització en funció de gènere** es apuntada com un element que **condiciona les baixes quotes de participació** social de les dones en la vida pública local.
- ✓ Aquesta socialització té com a conseqüència una distribució dels rols socials en funció del gènere que relega a la esfera privada i de la llar a les dones donant un paper més rellevant als homes en la vida pública.
- ✓ **La manca de corresponsabilització** dels homes en les tasques pròpies de l'àmbit domèstic **no allibera de temps a les dones** per tal de poder arribar a quotes de representació social més importants.
- ✓ Des d'aquesta perspectiva **la manca de mesures de conciliació efectives i de serveis de cura a persones dependents**, no ajuden ni animen a les dones a participar social i políticament en la vida local, ja que són majoritàriament les que se'n ocupen.
- ✓ Un element valorat positivament és la capacitat personal que es deriva de la participació. El fet de prendre part en les activitats proposades a nivell comarcal o des de les associacions, és un pas endavant perquè dones amb poca tradició participativa prenguin

consciència de les seves pròpies capacitats i de millorar l'autoestima. La participació a la vida comunitària i política és, sense dubte, un important recurs d'empoderament de les dones que pot afavorir la implicació activa per potenciar els canvis en relació a les desigualtats que encara avui dia persisteixen per raó de gènere.

- ✓ **Son moltes les dones que participen activament en les activitats locals encara que de manera informal, y de manera puntual.** Habitualment associades a activitats centrades en la **celebració de diades internacionals** (25 de novembre, i Dia internacional de les Dones). La seva articulació i organització formal es considera necessària per tal d'impulsar des de les pròpies associacions accions orientades a promoure els canvis socials.
- ✓ A l'actualitat aquesta tasca l'assumeix de manera important l'associació de dones d'àmbit comarcal, ubicada físicament a Berga, factor que limita la participació en les activitats que promou, de dones d'altres municipis i amb dificultats de mobilitat.
- ✓ L'agenda d'activitats endegada recentment des del **Consell Comarcal, impulsant accions de manera itinerant**, és una bona eina per **garantir la dinamització social a nivell comarcal**, garantint l'accés i la participació de totes les dones del conjunt de municipis.
- ✓ Un element que evidència aquesta sensibilitat i necessitat de dinamitzar i promoure la participació social de les dones va ser **l'alta participació que va tenir la organització de la primera trobada de dones celebrada a Vallcebre.**
- ✓ En aquest marc, als diferents tallers realitzats, es va posar en relleu, el fort dinamisme i ganes de treballar i participar de les dones de la comarca, així com **les demandes de recursos per poder desenvolupar aquesta participació.**
- ✓ Es detecta un volum important d'entitats i associacions als municipis de la comarca, encara que **només existeixen 3 associacions** específiques de dones.
- ✓ La participació de les **dones** a les organitzacions **sindicals reproduceix els esquemes que es donen en altres àmbits**, on hi ha una major participació masculina.
- ✓ A les organitzacions empresarials, com **l'ACEB la participació de les dones és significativa. La gerència recau en una dona. Així mateix, la presidència de la Associació d'Agroturisme fins l'any 2008 va ser ocupada per una dona.**

CAPÍTOL 4. REPARTIMENT DEL TREBALL I USOS DEL TEMPS

Introducció

Els usos del temps ha esdevingut una eina metodològica per a evidenciar la desigualtat de gènere i la discriminació que comporta. La mesura del temps que homes i dones dediquen a les diverses tasques que realitzen posa de manifest una realitat desigual i injusta.

Els estudis sobre els usos del temps, posen de manifest que la suma de temps dedicat al treball remunerat i el temps de treball domèstic-familiar és sempre superior en el cas de les dones. El nombre més elevat d'hores ocupades i menys hores de temps lliure té, evidentment, conseqüències en el benestar de les dones i de la societat en general.

La creixent incorporació de les dones al mercat de treball remunerat no ha tingut proporcionalment una resposta masculina d'incorporació a l'àmbit reproductiu.

Els canvis produïts per la incorporació de les dones al món del treball són molt importants i han suscitat possibilitats d'una major autonomia i desenvolupament personal de moltes dones. No obstant, revelen que la desigualtat entre homes i dones que subjau en la base de l'estructura social i simbòlica segueix manifestant-se de forma evident i continuada.

Aquestes desigualtats s'evidencien en les dades estadístiques relacionades amb l'ocupació, els usos del temps, la presència segons sectors productius o nivells professionals, els tipus de contractació, etc.

Segons l'Anuari 2007 de dones i treball publicat pel Departament de Treball la situació de les dones respecte a l'ocupació era la següent: en termes percentuals, les dones són el 43,2% de la població activa, el 42,6% de la població ocupada, però, en canvi, representen el 52,0% de la població aturada i el 63,5% de la població inactiva.

La població inactiva està constituïda, segons el Insitituto Nacional de Estadística, per: persones jubilades, persones pensionistes, persones amb discapacitats i persones que es dediquen a les tasques de la llar. Per tant, les dones que assumeixen de forma habitual la tasca de cuidadores de la llar s'agrupen dins de la població inactiva, cosa que indica en primer lloc la invisibilització de les feines que desenvolupen i en segon lloc aporta una visió inexacta sobre la situació de la dona respecte al treball.

L'objecte d'anàlisi d'aquest capítol és el de descriure i identificar aquells elements diferencials en els usos del temps de dones i homes de la comarca, fent especial èmfasi en la participació/no participació de dones al mercat laboral, es a dir, l'àmbit productiu. Així mateix, s'inclou en aquest capítol, i en la mesura que les dades han estat disponibles, la participació de dones i homes a l'àmbit reproductiu o domèstic i altres activitats realitzades fora de l'àmbit productiu.

4.1.- Característiques socioeconòmiques de la comarca

La comarca del Berguedà es va caracteritzar durant molt de temps per la seva activitat econòmica basada en la mineria i el tèxtil. Arrel de les successives crisis dels anys seixanta i vuitanta, aquest tret econòmic va canviar.

A l'actualitat la comarca té una economia diversificada. El sector agrícola i ramader té un pes important però també la indústria i el sector serveis. Aquest últim, juntament amb la construcció, són sectors que han estat determinants en l'economia als últims anys.

Segons es desprèn de l'estudi Diagnosi Estratègica Territorial de la comarca, l'economia es caracteritza per tenir un pes important l'agricultura i la ramaderia. Al 2005, aquest sector representava un 5,54% del PIB de la comarca, molt per damunt del 1,62% que representa el sector primari dins del PIB de Catalunya.

Aportació al PIB per sector	BERGUEDA	CATALUNYA
Primari	5,54%	1.62
Indústria	28,93%	26.13
Construcció	13.47%	8.38
Serveis	52.06%	63,86%

Font: Fitxa Comarcal. Depart.Agricultura,Alimentació i acció rural. Any 2005

Els municipis on es concentra una major activitat ramadera estan concentrats al Baix Berguedà, com Montmajor, Viver i Serrateix, Avià, Puig-reig i Casserres

En quan **l'indústria**, aquest mateix estudi apunta la indústria del Berguedà té un pes petit en el conjunt de Catalunya. El 2005 el sector industrial representa un 28,93% del PIB de la comarca, 2 punts per damunt del pes de la indústria dins del PIB de Catalunya (26,13%).

L'estructura industrial ha anat diversificant-se amb un major pes de les indústries de transformació de metalls i les d'edició i mobles.

La mineria ha perdut la rellevància que va tenir anys enrere dins la indústria del Berguedà. De totes les explotacions mineres que van existir a la comarca, només en resta una en funcionament a Saldes.

En quan la distribució geogràfica dels establiments industrials, es produeix una important concentració d'empreses a l'Eix Llobregat (principal via de comunicació de la comarca). L'any 2001, el 74,4% dels establiments industrials

del Berguedà es troben situats a la zona delimitada pels municipis de Berga, Gironella, Puig-reig, Avià, Olvan i Casserres

La majoria dels polígons industrials de la comarca són de dimensions modestes, i ofereixen parcel·les petites i mitjanes el que descarta que les grans empreses s'hi puguin interessar.

La resta d'espais industrials i polígons de la comarca concentren menys de 15 empreses per zona, i la gran majoria menys de 5 establiments.

La **construcció** és un sector que ha incrementat significativament el seu pes dins l'economia berguedana. Entre 1997 i 2002 ha augmentat un 42,44% la seva aportació al PIB comarcal.

L'any 2005, el sector de la construcció representa un 13,47% del PIB de la comarca, molt per damunt del pes de la construcció dins del PIB de Catalunya que es situa en un 8,38% pel mateix any.

La construcció, després d'uns anys d'eufòria, està en ple canvi de tendència.

El sector serveis és el sector amb un major pes dins el PIB del Berguedà, substituint a la indústria com a motor de l'economia de la comarca. L'any 2005 el sector serveis representa un 52,06% del PIB comarcal.

Malgrat ser el sector més important de l'economia berguedana, el seu pes continua estant molt per sota del pes que té el sector serveis dins l'economia catalana. L'any 2005 els serveis representen un 60% del PIB de Catalunya.

El turisme, un sector emergent

Segons l'estudi "L'impacte socioeconòmic del turisme al Berguedà" realitzat a l'any 2007 per la Cambra de Comerç, hi havia enregistrades aproximadament més de 1.200 places hoteleres, entre hotels i pensions, distribuïdes en 55 establiments. També els càmpings han evolucionat positivament en quan a nombre d'establiments.

El turisme rural s'ha desenvolupat molt ràpidament, i actualment el Berguedà té 103 establiments legalitzats que ofereixen més de 900 places. És una activitat recent, i més del 50 % dels establiments s'han obert en els darrers sis anys.

Les activitats relacionades directament amb el turisme representen al voltant del 10 % del PIB del Berguedà.

Segons les dades recollides a la base Hermes de la Diputació de Barcelona, els subsectors més importants a la comarca són la construcció, el comerç al detall i la hostaleria. Aquest últim amb un major creixement respecte al 2004. Aquells subsectors que han experimentat un decreixement són la Fabricació de productes metàl·lics, el tèxtil.

Empreses per subsectors econòmics Trim. 02	% Total 2004	% Total 2008
Fabricació de productes metàl·lics	2.38%	2.29%
Fabricació de vehicles de motor	0%	0%
Indústria química	0.41%	0.13%
Indústria tèxtil	3.74%	2.16%
Indústria alimentària	2.79%	2.42%
Construcció	19.17%	19.35%
Sanitat	2.52%	2.55%
Educació	2.24%	1.78%
Administració Pública	4.08%	5.03%
Comerç al detall	15.02%	15.09%
Comerç a l'engròs	3.67%	3.56%
Hostaleria	9.31%	11.08%
Altres activitats empresarials	5.17%	5.79%
Resta de sectors	29.37%	28.58%

Font: Bades dades Hermes, 2008

Estructura empresarial

A l'anàlisi de la grandària de les empreses per sectors corresponent a les dades del 2001, obtenim que el sector industrial és el que té les empreses més grans, amb una mitjana de 11,2 assalariats per empresa. El sector de la construcció té una mitjana de 4,5 treballadors. El sector serveis té una mitjana de 4 treballadors per empresa i per últim trobem el sector primari, el sector amb les empreses més petites, amb una mitjana de 3,1 treballadors per empresa.

L'any 1998 el Berguedà tenia una mitjana de 5 assalariats per empresa, xifra que s'ha vist elevada a 5,8 l'any 2001.

Segons les dades de la Diputació de Barcelona, a l'any 2008 el subsector econòmic amb un major nombre de persones assalariades era la construcció, seguit del subsector d'altres activitats empresarials i el comerç al detall.

4.2.- La població de la Comarca en relació a l'activitat

Segons el cens del 2001, la comarca del Berguedà comptava amb un total de 32.625 persones de 16 i més anys, de les quals, 15.503 estaven ocupades i 1.368 desocupades. En total, la població activa de la comarca sumava 16.871 persones i la població inactiva 20.420 persones.

Població en relació amb l'activitat 2001	Total
Població de 16 anys i més	32625
Ocupats	15503
Busquen la primera ocupació	200
Desocupats amb ocupació anterior	1168
Total desocupats	1368
Total actius	16871
Servei militar	0
Jubilats o pensionistes	9661
Incapacitats permanents	1473
Escolars i estudiants	6109
Feines de la llar	2057
Altres situacions	1120
Total inactius	20420
Població total	37291

Font: Dades Idescat, 2001

Del total de la població activa 7.261 eren dones. D'aquestes 6.389 estaven ocupades i 744 desocupades.

	Homes	Dones	Total
Ocupades	9.227	6.389	15.616
Busquen 1era ocupació	73	128	201
Desocupades	434	744	1178
Total actives	9.734	7.261	16.995

Font: Dades idescat, 2001

Evolució de la Taxa d'activitat per sexe

La taxa d'activitat femenina ha anat augmentant en els últims anys, a la comarca al igual de a Catalunya. Malgrat aquesta pujada continua sent inferior a la taxa d'activitat masculina. Així mateix, comparada amb la taxa d'activitat de Catalunya és lleugerament inferior, tot que menys significativa que en el cas dels homes.

Catalunya	Homes	Dones
Berguedà	59,94	42,52
Catalunya	68,59%	47,91%

Evolució de les taxes d'activitat, ocupació i atur segons sexe:

Taxa d'activitat per sexe	Homes	Dones	Total
2001	59,94	42,52	51,05
1996	55,84	37,29	46,33
1991	58,6	38,77	48,39
1986	60,42	34,5	47,16
Taxa d'ocupació per sexe	Homes	Dones	Total
2001	56,81	37,42	46,87
1996	49,44	28,73	38,82
1991	52,77	31,18	41,65
1986	53,67	27,6	40,34
Taxa d'atur per sexe	Homes	Dones	Total
2001	5,21	12,01	8,11
1996	11,46	22,96	16,21
1991	9,95	19,57	13,92
1986	11,17	19,99	14,47

Font: Dades idescat, 2001

Tal i com es reflexa a la taula, la taxa d'ocupació femenina és inferior a la dels homes mentre que la taxa d'atur quasi dobra la masculina. Un 12,01% de les dones actives es trobaven en situació d'atur al 2001, cal destacar però que el percentatge de dones aturades va disminuir d'una forma significativa respecte al recollit al l'any 1996.

4.2.1. Anàlisi de la Segregació Horitzontal i Vertical

En relació a la participació al mercat laboral segons sector o activitat econòmica, tradicionalment és el sector serveis on s'ocupen majoritàriament les dones.

Nombre de persones ocupades per sexe i sector d'activitat	Homes	Dones	Total
Agricultura	658	186	844
Indústria	2.345	1.586	3.931
Construcció	2.540	148	2.688
Serveis	3.678	4.469	8.147
Total	9.221	6.389	15.610

Font: Idescat, 2001

A la Comarca del Berguedà, és en el sector serveis on trobem un major nombre de dones ocupades, seguit per la indústria. Tan l'agricultura com la construcció ocupen a menys de 200 dones de la comarca.

El percentatge d'ocupació per sector d'activitat a nivell de Catalunya al quart trimestre de 2007 ens aporta unes dades similars. A Catalunya el 82,9% de les dones ocupades treballaven al sector serveis, el 14,2% a la indústria, el 1,8% a la construcció i un 1,1% a l'agricultura.

Nombre de persones ocupades, per activitat econòmica i sexe

L'activitat econòmica que concentra un número de dones major a la comarca és el de la indústria manufacturera, en la qual 1.563 tenien la seva ocupació a 2001. Seguit del comerç amb 1.180 llocs de treball ocupats per dones, i de serveis socials i sanitaris on treballen 780 dones.

Els sectors d'activitat on el nombre de dones és superior al nombre d'homes, són els relatius a l'atenció, serveis i cura de les persones (Educació, Sanitat i Serveis Social, Personal Domèstic i altres serveis).

Sector d'activitat	Homes	Dones
Agricultura/ramaderia	657	184
Pesca	1	2
Indústries extractives	73	0
Indústries manufactureres	2124	1563
Electricitat, gas, aigua	148	23
Construcció	2540	148
Comerç, Reparació	1147	1180
Hostaleria	322	518
Transport, comunicacions	530	139
Mediació financera	183	129

Sector d'activitat	Homes	Dones
Inmobiliària, lloguer, serveis a empreses	395	352
Administració Pública, Defensa i Serveis Socials	452	353
Educació	236	590
Sanitat, S Socials	218	780
Altres serveis	190	316
Personal domèstic	4	112
Organismes extraterritorials	1	0

Segregació vertical

L'anàlisi de la participació de dones en llocs de direcció i dones empresàries és un bon indicador de la **segregació ocupacional vertical** que afecta al mercat de treball femení. Per segregació vertical, o per "sostre de vidre", entenem les dificultats que tenen les dones per accedir a càrrecs de responsabilitat, a les cúpules directives i empresarials.

Els càrrecs directius de la comarca del Berguedà, tan a les empreses com a les administracions, estan ocupats en la seva majoria per homes. Sent 926 els homes que tenen un càrrec directiu per davant de les dones que són 604.

Les dones es concentren en les categories professionals de Treballadors de serveis i venedors de comerç.

Només en aquells sectors on les dones són majoria, aquestes ocupen un nombre de càrrecs directius superior al d'homes. Educació, Sanitat i altres serveis tenen un nombre de dones directives superior, però en algun dels casos com és el d'educació la diferència entre unes i els altres no és substancial, sent 16 les dones i 15 els homes, mentre que les dones de la comarca que treballen en el sector gairebé dobla al nombre d'homes.

Personal directiu segons sector d'activitat econòmica

Personal Directiu empreses i Administracions		
	Homes	Dones
Agricultura/ramaderia	43	20
Pesca	0	0
Indústries extractives	1	0
Indústries manufactureres	158	58
Electricitat,gas, aigua	6	1
Construcció	150	15
Comerç, reparació	258	250
Hostaleria	108	105
Transport, comunicacions	41	18
Mediació financera	25	6
Immobiliàries, lloguer i serveis a empreses	58	16
Administració Pública, Defensa i Seguretat Social	24	13
Educació	15	16
Sanitat,S Socials	9	15
Altres serveis	30	71
Personal domèstic	0	0
Organismes extraterritorials	0	0
Total	926	604

En les indústries manufactureres, que ocupen a gran part de la població femenina treballadora, el nombre de dones amb càrrecs directius és de 58, havent 158 homes que els ocupen.

Un altre indicador de la segregació horitzontal i vertical, és l'anàlisi de les categories professionals. Aquest anàlisi ens mostra com les dones ocupen majoritàriament categories d'administratives i treballadors/es de serveis i comerç. També tenen una presència destacada en la categoria de tècnics professionals, científics i intel·lectuals, moltes d'aquestes professions exercides de manera liberal.

Els homes per contra tenen assignades categories professionals associades a la indústria i construcció, tan com treballadors qualificats com operadors, instal·ladors etc. Així mateix, cal destacar com abans ja s'ha fet esment, la major presència en llocs de direcció i pressa de decisió.

Nombre de persones segons categoria professional

2001	Homes	Dones
Personal Directiu empreses i Administracions	926	604
Tècnics professionals, científics, intel·lectuals	590	866
Tècnics i professionals de suport	731	738
Empleats administratius	434	675
Treballadors de serveis, venedors de comerç	1550	2214
Treball qualificat d'activitats agràries	476	121
Artesans, treball qualificat, industrial i construcció	3089	698
Operadors, instal·ladors, muntadors	1463	674
Treballs no qualificats	838	459
Forces armades	10	4

Taxa d'ocupació d'homes i dones segons el nivell d'estudis

Tal i com podem observar en les següents taules, les diferències d'accés a un lloc de treball són percentualment menor en aquelles dones que han cursat estudis superiors, respecte als homes amb el mateix nivell d'estudis.

Les majors diferències es produeixen entre dones i homes sense estudis i amb estudis primaris, i que per tant accedeixen a un mercat de treball no qualificat.

Homes				
	Sense estudis	Estudis Primaris	Estudis secundaris	Estudis superiors
2001	17,39%	57,63%	79,96%	83,51%
1996	14,06%	55,71%	71,95%	83,97%
1991	18,4%	61,39%	77,97%	86,59%

Dones				
	Sense estudis	Estudis Primaris	Estudis secundaris	Estudis superiors
2001	8,33%	37,07%	69,48%	82,52%
1996	5,4%	34,55%	59,34%	84,23%
1991	8,30%	41,34%	62,32%	85,53%

A Catalunya la taxa de persones ocupades segons el nivell d'estudis assolit era al quart trimestre de 2007 el següent:

Catalunya, IV trimestre 2007			
	Estudis Primaris	Estudis Secundaris	Estudis Superiors
Homes	46,5%	82,2%	88,2%
Dones	22,2%	63,9%	85,3%

Aquestes dades ens mostren que les dones, siguin quin sigui el nivell d'estudis, tenen una taxa d'ocupació inferior a la dels homes. Tal i com succeeix a les dades de la comarca del Berguedà de 2001, les diferències en la taxa d'ocupació disminueixen conforme augmenta el nivell d'estudis d'homes i dones.

4. 2.2. Empresariat per sexes al Berguedà

Segons el cens de població de 2001 la distribució per sexe de persones que treballen per compte propi, al Berguedà era la següent:

	Homes	Dones	Total
Empresariat amb treballadors	886	356	1242
Empresariat sense treballadors	1484	876	2360
Membres de cooperatives	32	13	45
	2.370	1.245	

Font: Anuari Estadístic IDESCAT

Tal i com es mostra en aquest quadre, el nombre de dones que treballen per compte propi era significativament inferior al nombre d'homes en la mateixa situació. Així mateix, els homes empresaris són majoria.

Gran part de l'empresariat de la comarca està conformat per microempreses o persones autònomes. Actualment el nombre d'autònoms a la comarca del Berguedà és de 3.996 persones. Si comparem la xifra respecte l'any 2005, podem observar un creixement del 13,17%.

AUTÒNOMS COMARCA DEL BERGUEDÀ 2008				
SECTOR	3T 2005	3T 2006	3T 2007	3T 2008
AGRICULTURA	179	185	219	548
INDÚSTRIA	391	384	399	407
CONSTRUCCIÓ	823	852	954	867
SERVEIS	2138	2159	2192	2174
TOTAL	3531	3580	3764	3996

Font de les dades: Departament de Treball de la Generalitat

Dones titulars d'explotacions agràries

Segons un estudi referència al llibre A sol i serena, Dones món rural i pagesia, publicat recentment per l' Institut Català de les Dones, el 38% de les dones rurals presenta sobrecarrega al assumir el treball domèstic però també estar molt present a l'àmbit productiu.

Les explotacions agràries, tradicionalment, han estat sota la titularitat única dels homes, que són els que gaudien dels drets i prestacions econòmiques corresponents (cotització a la seguretat social i cobrament de pensions de jubilació). No obstant, les dones des de sempre han estat presents en el treball del camp combinant aquesta tasca amb la de mestressa de casa.

Molt sovint les feines de les dones al món rural són de caràcter temporal o a temps parcial, i per tant no poden accedir als drets i prestacions socials que els permetin la independència econòmica.

L'elaboració de les estadístiques oficials ha invisibilitzat el paper i la representació de les dones al món rural. Les estadístiques existents són reduïdes i poc actualitzades. En el cas de dones pageses però que no figuren com a titulars de les explotacions aquesta invisibilitat s'accentua molt (Estudi Dones món rural i pagesia).

Cens 1999 Berguedà	Titulars		Caps explotació	
	Homes	Dones	homes	dones
<25 anys	5	2	5	1
25 a 29	17	3	17	3
30 a 34	37	8	36	8
35 a 39	47	16	45	15
40 a 44	64	15	63	14
45 a 49	56	27	55	21
50 a 54	72	19	71	19
55 a 59	70	23	70	18
60 a 64	64	23	63	16
65 i més	114	37	109	29
Total	546	173	534	149

Tal i com reflecteixen les dades del cens agrari del 1999 (any d'informació disponible per comarques), un total de 173 dones figuraven com a titulars de les explotacions enfront del 546 homes. Les diferències també són significatives en quan Caps d'explotació.

MÀ D'OBRA A LES EXPLOTACIONS	Explotacions	Persones
Total de mà d'obra	57503	144029
Mà d'obra	52711	123595
Familiar	52711	52711
Cònjuges	35806	35806
Altres familiars	23540	35078
Assalariats fixos	7579	20434
Homes	7396	17350
Dones	2015	3081
Assalariats eventuais	17818	No disponible
Homes	17675	No disponible
Dones	2625	No disponible
Assalariats d'empreses contractades	23636	No disponible

Font: Cens agrari 2005. Catalunya

4.2.3. Comportament de la Contractació a la Comarca

Segons les dades del Anuari Estadístic del Institut Estadístic de Catalunya any 2007, el nombre de persones assalariades a la comarca del Berguedà era de 11.931 persones, de les quals, tal i com mostra la següent taula, 8.890 disposaven d'un contracte fix i 3.041 un contracte eventual.

	Homes	Dones	Total
Contractes fixes	5175	3715	8890
Contractes eventuais	1628	1413	3041

Font: Anuari Estadístic IDESCAT

Contractació en l'últim mes al Berguedà

El total de contractes signats al llarg del mes de febrer de 2009 han estat els següents:

Sexe	Nombre Contractes Total	Variacions			
		MES ANTERIOR		INTERANUAL	
		Absoluts	%	Absoluts	%
Homes	268	-22	-7.59%	-60	-18.29%
Dones	252	-32	-11.27%	-94	-27.17%
TOTAL	520	-54	-9.41%	-154	-22.85%

Font: Diba, hermes mes febrer 2009

Les dones han signat un nombre menor de contractes, tot i que no és significativament inferior al igual que succeïa amb els contractes temporals, percentualment es veuen més afectades per la baixada en el nombre de contractes realitzats.

Durada del contracte	Nombre Contractes
Durada indeterminada	220
Indefinits	92
TOTAL	520

Font: Diba, hermes mes febrer 2009

Els contractes temporals han tingut un pes important al llarg del últim any, pels homes van significar el 73,78% dels contractes, mentre que per les dones van significar el 78,32% dels nous contractes signats.

Percentatge de contractes temporals	
Homes	73,78%
Dones	78,32%
Mitjana total interanual	76,11%

Font: Hermes, Diba

Contractació parcial per sexe

Una dada important a contemplar en l'anàlisi de la participació al mercat de treball és la tipologia de jornada segons sexe. Segons l'Institut Nacional d'Estadística el 22,6% de les dones ocupades tenen jornada a temps parcial. En el cas del homes aquest percentatge és del 3,8%. A Catalunya, també s'observen aquestes diferències.

Els contractes a temps parcial poden reflectir preferències personals o condicions laborals determinades, però com es pot veure a l'estadística anterior, la marcada diferència entre homes i dones en algunes casuístiques subratlla el desequilibri existent en la utilització del temps.

Tipus de jornada per sexe			
Catalunya (milers)	Jornada Completa	Jornada Parcial	Total
Homes	1 930,8	86,2	2 017,0
Dones	1 160,8	332,7	1 493,6
Total	3 091,7	419,0	3 510,6

Font. Anuari estadístic, 2007 Catalunya

Aquesta situació tan evident de desigualtat de gènere manifestada en els usos dels temps requereix un nou plantejament d'organització social i econòmica basat en la solidaritat entre gèneres que permeti trobar un equilibri en les aportacions d'homes i dones segons paràmetres d'equitat democràtica i corresponsabilitat.

	Homes	Dones
Taxa de salarització	79,3%	88,5%
Taxa de parcialitat	4,2%	22,3%
Taxa de temporalitat	22,3%	24,7%

FONT: Anuari 2007 Dones i Treball

4.3.- Població en situació d'atur a la comarca

L'any 2007 es van registrar un total de 1460 persones a l'atur a la comarca del Berguedà, de les quals les dones suposaven el 67,19% del total.

	Homes	Dones	Total
Catalunya	10.6489	14.9916	25.6406
Prov. Barcelona	81.929	117.035	198.963
Berguedà	479	981	1.460

Anuari Estadístic, Idescat 2007

Segons les dades del últim mes, corresponents a febrer de 2009, la taxa d'atur a la comarca del Berguedà es situava en un 12,42%, amb una incidència més notable en les dones (taxa del 15,09%) respecte als homes (10,46%).

En nombre total de persones en situació d'atur sumava 2575, de les quals 1322 eren dones i 1253 homes.

Sexe	Nombre Aturats	Variacions				Taxa d'atur
		MES ANTERIOR		INTERANUAL		
		Absoluts	%	Absoluts	%	
Homes	1253	113	9.91%	669	114.55%	10.46%
Dones	1322	87	7.04%	311	30.76%	15.09%
TOTAL	2575	200	8.42%	980	61.44%	12.42%

L'atur a la comarca ha experimentat un comportament negatiu, amb un increment al llarg dels últims anys, més notable tot a partir del 2007 amb els primers indicis de la crisi econòmica. En relació al sexe, cal destacar que al llarg dels anys, sempre l'atur ha tingut una major incidència en la població femenina. A l'any 2007 l'atur de les dones quasi dobra al dels homes.

Atur registrat			
	Homes	Dones	Total
2007	498	1025	1523
2006	517	996	1513
2005	491	931	1422
2004	446	802	1248
2003	419	773	1192
2002	334	685	1019
2001	226	608	834
2000	202	556	758

El Sector Serveis és el que enregistra un major nombre de persones en situació d'atur. No obstant, si considerem les variacions percentuals, podem apuntar que la construcció ha estat un dels sectors més afectats per la crisi econòmica.

Sectors	Nombre Aturats	Variacions			
		MES ANTERIOR		INTERANUAL	
		Absoluts	%	Absoluts	%
Agricultura	43	7	19.44%	16	59.26%
Indústria	753	66	9.61%	199	35.92%
Construcció	515	44	9.34%	316	158.79%
Serveis	1207	70	6.16%	426	54.55%
Sense ocupació anterior	57	13	29.55%	23	67.65%
TOTAL	2575	200	8.42%	980	61.44%

Font: Diba, Hermes, mes de febrer 2009

Atur de persones estrangeres

Al mes de febrer, la taxa d'atur de persones estrangeres era del 2,27%, afectant en major mesura als homes que a les dones. Aquesta dada pot ser explicada des de la invisibilitat i desregulació de les activitats econòmiques de desenvolupen les dones estrangeres, molt sovint centrades en l'economia domèstica no regularitzada.

Sexe	Nombre Aturats	Variacions				Taxa d'atur
		MES ANTERIOR		INTERANUAL		
		Absoluts	%	Absoluts	%	
Homes	283	30	11.86%	178	169.52%	2.93%
Dones	100	21	26.58%	54	117.39%	1.39%
TOTAL	383	51	15.36%	232	153.64%	2.27%

En relació al **nivell formatiu** de les persones en situació d'atur, és de destacar que afecta en major proporció a aquelles persones amb una base d'educació general. A mesura que s'incrementa el nivell d'estudis la incidència de l'atur va en decrement. D'aquesta variable no disposen de dades disgregades per sexe.

Nivell formatiu	Nombre Aturats
Sense estudis	1
Estudis primaris incomplets	129
Estudis primaris complets	136
Programes formació professional	210
Educació general	1822
Tècnics-professionals superiors	156
Universitaris primer cicle	70
Universitaris segon i tercer cicle	50
Altres estudis post-secundaris	1
TOTAL	2575

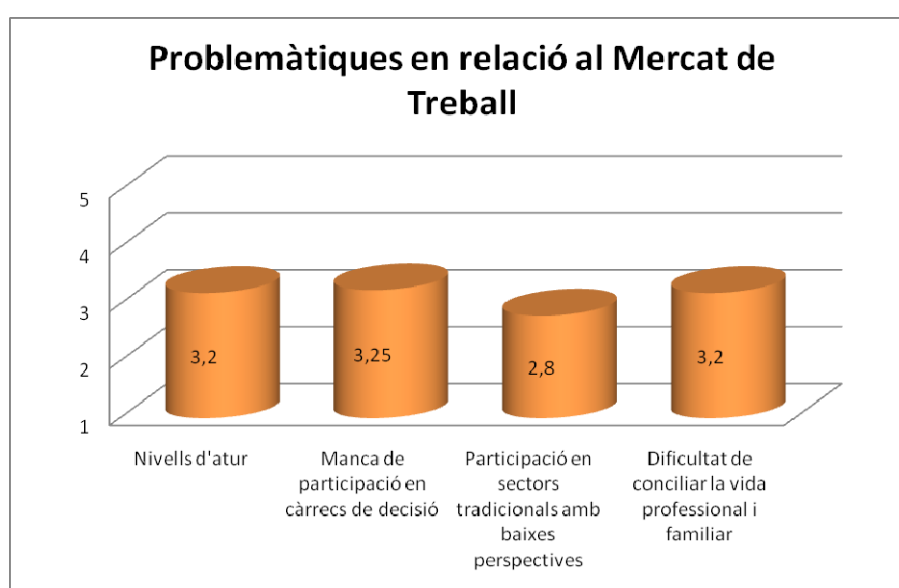
Si que en canvi disposen **de dades per grups d'edat i sexe**. Tal i com es pot veure, el grup amb major nombre de persones en situació d'atur era en el cas de les dones, aquelles amb edats compreses entre els 40 i 54 anys, mentre que en el cas dels homes el grup d'edat més afectat era el de 25 a 39 anys.

Grups d'edat	Dones	Homes	Total
16-19 anys	13	15	28
20-24 anys	40	40	80
25- 39 anys	271	152	423
40-54 anys	384	146	530
Més de 55 anys	273	125	398
TOTAL	981	479	1460

Font. Anuari Estadístic 2007 Generalitat

4.4.- Valoració de les problemàtiques en la participació al mercat de treball per part dels professionals consultats

Les desigualtats existents en relació a la participació de dones i homes a la comarca del Berguedà, també van ser contrastades des del punt de vista de les persones que van participar a la fase de consulta. Davant de la pregunta sobre la valoració dels problemes que afecten a les dones en relació al mercat, les puntuacions mitjanes obtingudes arrel de l'exploració del qüestionari han estat les següents:

Aquesta informació coincideix amb les aportacions realitzades en el marc de les entrevistes i els grups de discussió realitzats. La dificultat de conciliar, la baixa participació de dones al mercat laboral i la manca de participació en llocs de decisió per part de les dones són factors que determinen les actuals situacions de desigualtat.

"La conciliació és el tema més complicat". (Qüestionaris)

"El teixit empresarial de la comarca és format bàsicament per microempreses i autoocupació, i ubicats de forma molt dispersa pel territori. Les dones no es consideren empresàries, per tant generen menys autoocupació". (Qüestionaris)

"Les dones tenen poc poder de decisió a les empreses. Les empreses no tenen polítiques de conciliació" (Entrevistes)

4.5.- Les polítiques actives d'ocupació i promoció econòmica a la comarca

Les polítiques orientades a afavorir la ocupació i el desenvolupament local i econòmic de la comarca han estat desenvolupades bàsicament des del Consell Comarcal a través de l'àrea de Promoció Econòmica i des del Consorci de Formació i d'Iniciatives de Cercs.

Segons la Diputació de Barcelona, durant el període de 2004 a 2006 les accions o programes amb més volum d'activitat van ser els relacionats amb la creació d'empreses i el desenvolupament de serveis a les empreses.

Polítiques de promoció econòmica 2004-2006

Tipus de política	Accions	Beneficiaris	Euros
Creació d'empreses	27	1026	1056578
Suport al teixit empresarial existent	3	0	34258
Serveis personals; activitats socials en general	1	267	59727
Turisme	6	0	142449
Jaciments d'ocupació	4	6	60404
TOTAL	41	1.299	1.353.415

Font: Diba. Base dades Hermes

Àrea de promoció econòmica del Consell Comarcal

Des de Promoció Econòmica es desenvolupant diferents serveis i programes orientats a promoure el desenvolupament local de la comarca. En aquesta àrea està ubicat el Consell econòmic i social del Berguedà que és un òrgan assessor que es va crear l'any 1992, amb motiu de la crisi econòmica que es vivia aleshores.

El Servei Autoempresa té per objectius assessorar a qualsevol persona de la comarca que vulgui crear una empresa. Els seus objectius es centren en: Aprofundir en el coneixement del diagnòstic i l'emprenedoria, Promoure i divulgar la cultura emprenedora, Donar orientació i suport a la creació d'empreses i Millorar la consolidació empresarial.

Al Gener del 2009 es comptabilitzaven més dones que homes entre les persones que utilitzaven els seus serveis, posant de relleu la demanda majoritària de dones que volen crear una empresa.

El Consorci de Formació i d'Iniciatives Cercs-Berguedà

El Consorci de Formació i d'Iniciatives Cercs-Berguedà actua com a punt de trobada de les institucions públiques i privades, les entitats locals i els agents econòmics del Berguedà amb l'objectiu d'impulsar el desenvolupament econòmic i social de la Comarca. La seva actuació es realitza des de 3 àrees: Serveis a les empreses i emprenedors, Serveis a les Persones i Serveis per al Desenvolupament Local.

L'àrea de serveis a les empreses desenvolupa programes i accions orientades a donar suport i assessorament a la creació d'empreses, així mateix, treballa per la millora de la gestió empresarial mitjançant la formació, i altres actuacions de suport.

Des de l'àrea de Serveis a les persones, es desenvolupa el Servei d'intermediació laboral, així com d'altres actuacions de formació ocupacional, programes adreçat a joves (escoles taller, programes de garantia social), entre d'altres accions i programes orientats a afavorir la ocupabilitat de les persones de la comarca i el seu accés al mercat laboral.

Per últim, l'àrea de Desenvolupament Local disposa d'un Observatori del mercat de treball, així com serveis adreçats al turisme i un altre punt d'informació i assessorament per a municipis de menys de 250 habitants.

El Centre té la seva ubicació al municipi de Cercs, i recentment va obrir una oficina a Berga i programes a diferents municipis de la comarca. Segons la memòria de 2007, el nombre de persones ateses segons serveis ha estat el següent:

	Homes	Dones	Total
Escola Taller	44	4	47
Formació Ocupacional	20	73	93
Introd. NTIC	49	61	110
Xec Servei	60	112	172
Programa ILOSER	No disponible	15	15
Programa Garantia Social	14	No disponible	14
OTL	No disponible	No disponible	11
Servei d'Inserció laboral	No disponible	No disponible	250
Servei emprenedors	No disponible	No disponible	59

Font: Memòria 2007, CFIC, Elaboració pròpia.

Encara no disposar de totes les dades desgregades per sexe, si que és pot observat que les dones participen més a les accions de formació ocupacional i al programa Xec Servei. Els homes són més presents a l'escola taller i Programa de Garantia Social. Les activitats professionals desenvolupades és un element que determina aquesta distribució, ja que les activitats realitzades a les escoles taller han estat enquadrades en els sector de construcció, manteniment i jardineria.

4.6.- La Població inactiva a la comarca

El ratio de persones inactives per persones actives a la comarca del Berguedà era de 1'21 persones inactives per cada persona activa. Aquestes dades ens mostren el pes demogràfic de la població inactiva respecte al conjunt de la població, dins del qual trobem a les persones jubilades, pensionistes, estudiants i persones que es dediquen a les tasques de la llar.

A Catalunya la situació d'inactivitat és eminentment femenina, les dones representen el 63,4% de les persones inactives. Sigui quina sigui la condició d'inactivitat les dones tan a Catalunya, com a Espanya però també en el marc dels països de la UE són percentualment la majoria.

Segons l'Informe Dones i Treball 2007, del Departament de Treball de la Generalitat, les dones significaven el 51,4% de les persones jubilades, retirades o pensionistes. El 53,9% de les persones estudiants, el 95,2% del nombre de persones que es dediquen a les tasques de la llar i 46,3% de les persones en situació d'inactivitat per altres motius no recollits.

Del total de població femenina inactiva del Berguedà el 30,56% eren jubilades, el 16,17% eren estudiants, el 10,48% es dedicaven a les tasques de la llar.

Percentatge de població inactiva al 2001		
	Homes	Dones
Jubilades, retirades o pensionistes	27,79%	30,56%
Tasques de la llar	0,2%	10,48%
Estudiants	16,13%	16,17%

Font: Idescat

Les dades de població inactiva ens mostra que el percentatge de dones que es dediquen a les tasques de la llar és percentualment molt superior al nombre d'homes. Aquestes dades reflecteixen que les dones segueixen assumint les tasques de llar. És la condició de inactivitat que acusa una major desigualtat per raó de gènere.

El percentatge d'homes i dones que són estudiants és gairebé el mateix. I en el cas de les persones jubilades el percentatge és superior en el cas de les dones, per ser aquestes, tal i com ja s'ha posat de manifest al llarg del present estudi, la població majoritària entre les persones d'edats més elevades.

	Població Inactiva		
	Homes	Dones	Total
Jubilats/pensionistes	4511	5218	9729
Incapacitats permanents	692	786	1478
Escolars/estudiants	3009	3129	6138
Feines de la llar	38	2027	2065
Altres situacions	533	591	1124
total no actius	8783	11751	20534

4.6.1. Participació a l'àmbit domèstic i familiar a la comarca

No disposem de dades disgregades per comarques sobre el temps invertit per homes i dones a les diferents activitats que es realitzen a l'àmbit privat. Aquestes dades han estat recollides a partir de l'enquesta dels usos del temps que realitza l'INE des de fa pocs anys. L'àmbit d'anàlisi es el total de Catalunya, no obstant, la incidència de la distribució del temps per sexes a nivell comarcal ha estat molt bé recollida mitjançant el treball de camp realitzat.

Tant les dones de entorns urbans com rurals de la comarca, són les que majoritàriament realitzen i assumeixen de manera unilateral la responsabilitat de cura i atenció a persones dependents i el treball de la llar. Aquesta realitat ha estat manifestada tan per part de les dones que van participar als tallers com per part dels diferents agents i professionals consultats.

Distribució per sexes de la dedicació setmanal al treball domèstic i familiar. Any 2006.

	Hores
Homes	7,9
Dones	21,3

Font: Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat)

A Catalunya les dones dediquen de mitjana unes 21,3 hores al treball domèstic i familiar en contraposició de les 7,9 hores de mitjà que dediquen els homes.

La **taxa de parcialitat**, que es reflecteix en el tipus de jornada que desenvolupen homes i dones a la comarca, també és un indicador evident de la doble presència de dones a l'àmbit productiu i domèstic. Segons diferents estudis, un dels motius principals de les jornades a temps parcial de les dones

es degut a la necessitat de poder conciliar el temps productiu amb el temps reproductiu. A Catalunya, la taxa de parcialitat de les dones suposava el 22,3% mentre que la dels homes no arribava al 5% a l'any 2007.

	Homes	Dones
Taxa de salarització	79,3%	88,5%
Taxa de parcialitat	4,2%	22,3%
Taxa de temporalitat	22,3%	24,7%

Anuari estadístic, idescat 2007

Un altre indicador sobre els usos del temps és l'anàlisi del temps invertit en la realització de diferents tipus d'activitat. A Catalunya, les dones inverteixen el doble de temps diari a l'atenció del treball domèstic i familiar.

Temps dedicat a Activitat	DONES	HOMES
Cura Personal	11:26	11:28 h
Mercat de treball	7:06 h	8:26 h
Estudis	5:10	5:09 h
Treball domèstic i familiar	4:37 h	2:14 h
Treball voluntari i reunions	2:10 h	2:04 h
Vida social i diversió	2:00	2:09 h
Esports i activitats a l'aire lliure	1:53 h	2:18 h
Aficions i jocs	1:28 h	1:59 h
Mitjans de comunicació	2:22	2:43 h
Trajectes i temps no especificat	1:30 h	1:33 h

Font: Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat)

Per últim, també volem destacar els tipus d'activitat que realitzen homes i dones en el temps que podrien anomenar personal. Els homes inverteixen més temps en activitats relacionades amb l'esport i de consulta i activitats relacionades amb l'ordinador, mentre que les dones distribueixen el seu temps en anar a comprar, i les feines de la llar.

% de temps dedicat a diferents activitats	HOMES	DONES
Mirar la televisió	11,1	11,4
Llegir	7,5	8,3
Passejar	16,9	15,2
Activitats amb l'ordinador	5,2	1,7
Dormir, reposar	4,4	3,7
Fer esport	9,8	5,3
Excursions, viatjar, segona residència	6,2	7,3
Reunions, àpats amb família o amistats	14,5	14,5
Bars, copes	3,1	2,9
Cine, teatre, concerts	4,2	4,9
Estudiar, fer cursos	2,6	3,3
Feines de la llar, cuinar	1,7	4,1
Anar a comprar	6,1	8,5
Tenir cura d'altres persones	3,3	4,1
Estar a casa	3,5	4,9

4.7. Polítiques de Conciliació a la Comarca

Les polítiques de conciliació són una bona eina per a poder articular el temps de treball i el temps personal de manera que es minimitzi el conflicte que es pugui produir entre ambdós dedicacions.

Les polítiques de conciliació de la vida laboral i personal s'han anat desenvolupant sobretot a partir de les darreres Estratègies Europees per a l'Ocupació, concretament les que es relacionen amb les polítiques d'igualtat per incrementar l'ocupació femenina. No obstant, aquestes polítiques s'han vinculat excessivament amb l'ocupació femenina projectant la idea de que la incorporació de les dones a la feina remunerada es relaciona amb les possibilitats de conciliació.

En el marc de la jornada realitzada recentment des del Consell Comarcal sobre *Usos del Temps i Conciliació: Nous reptes de futur*, es va constatar que són poques les empreses que hagin incorporat mesures específiques en matèria de conciliació més enllà del que especifica la llei. Les experiències conegudes són escasses, encara que també es parteix de la base de que algunes empreses, de manera informal, ja aporten elements per afavorir la conciliació dels seus treballadors/es. Les pràctiques més habituals són les relatives a la organització del temps de treball introduint elements de flexibilitat en la jornada laboral. Molt sovint establertes via pactes particulars, i no tant de manera estructurada o formalment reconeguda.

"en tota la comarca només una empresa té mesures de conciliació (tico, que tancarà ara al 2009), hi ha una altre empresa que ha fet alguna cosa en matèria de conciliació (serradora boix) on són 40 operaris amb dos o tres dones". (Entrevistes)

"Si que hi ha flexibilitat en els horaris, si que es fa demandes a les empreses i s'acaben aconseguint. S'assessora a la gent per fer la demanda" (Entrevistes)

A l'àmbit de la conciliació es considera que hi ha molt per fer. Algunes de les dificultats que es troben les empreses per implementar aquest tipus de mesures tenen a veure amb la cultura de treball dominant, amb una valoració alta del presencialisme.

El teixit empresarial de la comarca format bàsicament per microempreses i autoocupació, i ubicats de forma molt dispersa pel territori també dificulta la incorporació de fórmules viables de conciliació. Així mateix, l'alt índex de temporalitat en la contractació també dificulta aquest dret.

"Aquí les empreses són petites, com per exemple iber. Les dones treballen en empreses amb situació precària, a través d'empreses de treball temporal, ara entres ara surts. Aquesta situació no ajuda a les dones, ni a la conciliació de la vida familiar i laboral" (Entrevistes)

Es constata que el tema de la conciliació és un problema de sincronització de diferents horaris i espais (àmbit escolar, treball, administració...) per tant la solució no passa només per l'empresa sinó per establir mesures integrals.

La mida de les empreses també és un condicionant apuntat per moltes persones, ates que són moltes les empreses que no disposen d'un departament de recursos humans que pugui gestionar aquests temes. Una opció a indagar podria ser l'oferta de serveis mancomunats.

El teletreball també s'apunta com una solució, encara que s'ha d'estructurar. Probablement són moltes les dones que podrien fer teletreball, encara que s'ha de garantir que la seva aplicació no impliqui la "desaparició física" de les dones, un cop que han aconseguit integrar-se al mercat de treball.

Algunes de les aportacions per millorar i facilitar el desenvolupament d'aquest tipus de mesures passen per la organització del temps de treball, la disposició de recursos i millora del transport, però també la sensibilització, tant a l'empresariat com als homes per a aconseguir una major corresponsabilitat en la distribució del temps productiu i reproductiu.

Les prioritats d'intervenció assenyalades per les persones que han participat en el procés, es refereixen precisament a la implementació d'accions per promoure la incorporació de mesures de conciliació al si de les empreses.

Prioritats d'intervenció: Mercat de Treball	
Accés i manteniment de la feina en igualtat	4.25
Promoció de la conciliació vida laboral, familiar i personal	4.5
Foment de la cultura de la corresponsabilitat	4

Font: Qüestionari detecció necessitats a la comarca

Altres aportacions recollides al marc de la consulta han estat:

- Increment d'ajudes i de subvencions específiques per l'autoocupació de dones
- Formació per la autoocupació
- Increment del percentatge d'ocupació a les empreses fins arribar al 50%
- En el moment de donar ajuts que es ponderin les empreses que tenen polítiques de conciliació o que estiguin disposades a acollir-se a elles.
- Facilitar la informació a les empreses sobre el valor afegit que poden tenir si amplifiquen polítiques de conciliació

- Facilitar informació sobre formació per a dones per poder adquirir coneixements que els faciliti poder tenir més responsabilitats a les empreses.
- Promoure accions transversals (empreses, centres de formació, centres d'intermediació i ocupació)
- Estudiar la viabilitat de Centres Rurals Polivalents i altres mesures alternatives per a municipis petits
- Oferir mesures allà on hagi demanda per a qui vulgui conciliar: estudi de necessitats
- Potenciar les experiències positives a la comarca
- Educació infància
- Disposició de serveis als municipis petits, com ara els menjadors escolars.
- Accions de sensibilització per desculpabilitzar a les dones i alliberar-les de l'assumpció de manera unilateral de la cura de persones dependents, sobre tot persones grans

CONCLUSIONS AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE

L'anàlisi de la **participació** de dones i homes a l'àmbit productiu i reproductiu mostra clares situacions de **desigualtats envers les dones**.

La **dobla presència** que pateixen les **dones**, treballant alhora a l'àmbit públic i el privat, repercuteix en les seves condicions i qualitat de vida. Tan des d'una perspectiva personal i de salut, com a nivell professional.

Les dades ens mostren com les **dones majoritàriament**, treballen en sectors d'activitat econòmica, relacionats amb els **serveis d'atenció a persones**. Aquests sectors, tradicionalment assignats a les dones, producte de la divisió sexual del treball, són habitualment els menys valorats social i econòmicament.

Així mateix, les dones encara avui dia, pateixen moltes **dificultats per ser presents als càrrecs de responsabilitat i decisió a les empreses**. Aquestes dificultats estan associades a la assumpció de les responsabilitats familiars. La **manca de mesures** adients de promoció de la **conciliació** de la vida laboral, personal i familiar, **però sobre tot**, de la promoció d'una cultura de la **corresponsabilitat** entre els homes respecte a l'assumpció dels rols de cura i atenció a les persones dependents, són barreres amb les quals es troben les dones i que és precís trencar per tal de garantir una participació equilibrada a l'àmbit de producció econòmica.

A la comarca del Berguedà es reproduïxen les desigualtats que en termes generals pateixen les dones en els usos dels temps social, productiu i personal.

Apuntem a continuació algunes conclusions des d'una perspectiva de gènere respecte aquest àmbit:

- ✓ La taxa d'activitat femenina a la comarca del Berguedà mostra un comportament semblant a la del conjunt de Catalunya. Aquestes són inferiors a les dels homes, encara que mostren un comportament positiu al llarg dels últims anys.
- ✓ No així les taxes relatives a l'ocupació i l'atur. Aquesta última dobla quasi la dels homes. L'any 2007 hi havia un total de 981 dones en situació d'atur a la comarca enfront 408 homes.
- ✓ La **temporalitat** en la contractació afecta també en major mesura a les **dones** de la comarca. Aquest indicador vol dir que són les dones les que pateixen **situacions més precàries** al mercat laboral, caracteritzades per la temporalitat i els baixos nivells d'ingressos, ates les activitats econòmiques en les que s'ocupen.
- ✓ Encara continuen existint també moltes **dificultats en l'accés als llocs de responsabilitat** i de direcció de les empreses. Així mateix, s'aprecien

diferències substancials en la creació d'empreses entre dones i homes. Són més nombrosos els homes empresaris (amb assalariats o no) que les dones. No obstant, aquesta **tendència ha anat evolucionant positivament per les dones**. El turisme rural ha estat un sector emergent a l'economia de la comarca, on les dones cada cop més tenen una presència més destacada.

- ✓ **Un dels factors** que determinen les actuals característiques de la participació femenina al mercat de treball és la referent a la **conciliació entre la vida familiar, personal i laboral**. Les empreses de la comarca no han estat molt actives en la incorporació d'aquest tipus de mesures.
- ✓ La divisió sexual del treball, que ha relegat a les dones a l'àmbit privat està fortament arrelada a la mentalitat de dones i homes de la comarca. A més, en el sí de les empreses també predomina la cultura del presencialisme, element que dificulta la innovació i experimentació d'altres fórmules de gestió empresarial més propícies a la conciliació. A les consultes realitzades s'apunta la necessitat **d'aportar elements i accions** innovadores per **fomentar** una cultura de la **corresponsabilitat** entre els homes.

CAPÍTOL 5. COEDUCACIÓ I FORMACIÓ AL BERGUEDÀ

Introducció

L'escola, en el procés educatiu i formatiu de les persones, és un agent clau per el seu poder socialitzador i per la importància del seu paper en el desenvolupament intel·lectual, emocional i social de les persones.

L'escola té com a funció social, la transmissió de coneixements, però també és un important agent transmissor de valors, impulsor d'aptituds i de comportaments (currículum ocult) que es van aprenent i reproduint, assegurant i facilitant la integració social. L'escola no és per tant un escenari neutre, ja que pot ser un espai on es reproduïxen valors i rols socials, i a la vegada ser l'entorn més adequat per trencar amb estructures androcèntriques.

Vivim en una societat en la que els rols de gènere persisteixen de forma notable i l'escola no es aliena a aquesta realitat. Els nens i nenes s'eduquen conjuntament però un anàlisi en profunditat del funcionament de les escoles ens mostra que en ella es reproduïxen els esquemes socials imperants. Per exemple, en els continguts i il·lustracions dels llibres s'acostumen a reproduir els rols tradicionals; els rols atribuïts a les dones i per tant els seus sabers no tenen presència a l'escola; el llenguatge tendeix a invisibilitzar a les dones (en els projectes, en les comunicacions, etc...).

El paper de l'escola contribuirà a que nens i nenes puguin accedir en igualtat d'oportunitats a altres espais socials. És per això que és important tendir cap a una escola que incorpori a la seva línia pedagògica **la coeducació**.

La **coeducació** o educació no sexista és una pràctica educativa que té per objectiu el desenvolupament integral de les persones independentment del sexe, sense pressuposar les seves capacitats pel fet de ser nenes o nens. És un model pedagògic que cerca el desenvolupament personal i complet dels nens i nenes en condicions d'igualtat, llibertat i solidaritat.

La coeducació s'ha d'aplicar bàsicament en els centres educatius però no és l'únic àmbit on es pot desenvolupar. De fet són bastants els agents que han desenvolupat activitats i pràctiques coeducatives: associacions de dones, centres de formació d'adults, centres ocupacionals, sindicats, AMPAS, etc..

D'altra banda, cal tenir present que els nivells de formació de les persones són factors determinants per accedir a llocs de treball qualificats. Així mateix, una població formada i qualificada genera capital de coneixement i aporta competitivitat social i econòmica per el desenvolupament dels territoris.

Aquest àmbit d'anàlisi per tant és clau per conèixer el capital humà i de coneixement de la comarca des d'una perspectiva de gènere.

5.1. Formació de la població de la Comarca

5.1.1 Nivells d'instrucció de la població de la comarca

Segons les dades del cens de 2001, el nivell d'instrucció de la població de 10 anys i més a la comarca del Berguedà era el següent:

	Nombre d'homes	Nombre de dones	Total
No sap llegir o escriure	181	385	566
Sense estudis	1.528	1.998	3.526
Primer grau	5.476	5.927	11.403
ESO, EGB, o Batxillerat elemental	5.338	4.804	10.142
FP. Grau Mitjà	922	764	1.686
FP. Grau Superior	1.032	846	1.878
Batxillerat Superior	1.295	1.273	2.568
Diplomatura	712	1.025	1.737
Llicenciatura i doctorat	634	668	1.302

Dades Idescat

Les dades de l'anterior taula ens mostren diferències entre sexes respecte al nivell d'instrucció. Tal i com es pot observar el nombre de dones que no saben llegir o escriure, o que no tenen cap tipus d'estudi és superior al nombre d'homes. Així mateix en els nivells d'instrucció superior, també hi ha un nombre de dones més alt que han assolit una diplomatura, o bé una llicenciatura o doctorat. En el nivells intermedis, tot i que presenten diferències respecte als homes, aquestes no són substancials.

Respecte a les edats, trobem que són les dones majors de 65 anys les que majoritàriament no disposen d'estudis, sent 1.449 d'un total de 1.998. També corresponen a aquesta franja d'edat la majoria de dones que disposen d'un nivell d'instrucció de primer grau, 2.558 d'un total de 5.927. El nombre de dones per nivell d'instrucció al Berguedà era la següent:

	Sense estudis	Primer grau	ESO, EGB	FP grau mitjà	FP Grau Superior	Batxillerat	Diplomatura	Llicenciatura o doctorat
10 a 14	105	664	0	0	0	0	0	0
15 a 19	27	299	396	38	24	193	0	0
20 a 24	10	112	264	95	163	284	244	81
25 a 29	11	132	257	94	231	143	216	199
30 a 34	15	152	416	100	150	119	116	114
35 a 39	23	234	501	136	126	173	127	109
40 a 44	22	315	617	122	81	121	113	74
45 a 49	40	337	500	72	24	107	98	47
50 a 54	63	411	423	45	21	52	50	15
55 a 59	95	417	354	20	12	33	19	11
60 a 64	138	387	237	10	3	16	7	6
65 i més	1.449	1.991	839	32	11	32	35	12

Els nivells d'instrucció superior són les dones més joves les que els han assolit majoritàriament. Les dones entre els 20 i els 44 anys són les que majoritàriament disposen d'una diplomatura. Dades similars es reflecteixen en el cas de les llicenciatures, sent les dones d'edats entre els 20 i els 44 anys les que han assolit majoritàriament aquest grau d'instrucció, sent 554 d'un total de 668 llicenciatures registrades a la comarca.

5.1.2 Distribució de l'alumnat als CEIPs i IESs

A la comarca del Berguedà, segons les estadístiques del Departament d'Educació de la Generalitat, al llarg del curs 2007-2008, l'alumnat estava constituït per 5.520 persones, comptabilitzant-se tan els centres públics com els centres privats, distribuïts de la següent manera:

Cicles educatius	Berguedà	Catalunya
Educació infantil	1.554	304.809
Educació primària	1.881	404.456
Educació especial	29	6.810
ESO	1.415	269.442
Batxillerat	401	83.809
Cicle Formatiu Grau Mitjà	183	38.007
Cicle Formatiu Grau Superior	57	37.475

Dades pròpies del Departament d'Educació

Centres escolars d'educació infantil i primària :

A la comarca es compta amb un total de 34 centres d'educació infantil i primària, dels quals 29 són de titularitat pública i 5 de titularitat privada. Aquestes dades, i tal com es recull en l'estudi "La realitat juvenil al Berguedà", realitzat per l'Observatori de la Joventut al 2006, produeix una densitat major d'alumnat en els centres privats que en els centres públics. Els centres públics, donades les característiques territorials, es situen a poblacions amb un baix índex d'infants. La mitjana d'alumnes per centres educatius públics és de 32,8 alumnes per centre, mentre que la mitjana als centres privats és molt superior sent de 105,9 alumnes per centre.

El Berguedà compta amb 10 centres educatius que exclusivament atenen a infants de 0 a 5 anys.

En el nivell de educació infantil al llarg de curs 2006-2007 l'alumnat en el centres autoritzats pel Departament d'Educació per atendre a infants de 0 a 5 anys era el següent a la comarca:

Unitats escolars d'Educació infantil

	Nombre de nens	Nombre de nenes	Total alumnat
Pública	536	418	954
Privada	280	269	549
Total	816	687	1503

Dades pròpies del Departament d'Educació

Mentre que a les Comarques centrals les dades eren les següents:

	Nombre de nens	de	Nombre de nenes	de	Total alumnat
Pública	7.643		6.997		14640
Privada	3.847		3.666		7513
Total	11490		10663		22153

Dades pròpies del Departament d'Educació

El 63% de l'alumnat d'educació infantil ho fa en centres públics a la comarca del Berguedà, dades molt similars a les que presenten les Comarques Centrals on l'alumnat dels centres públics representa el 67% del total.

En el centres d'educació primària, l'alumnat al llarg del curs 2006-2007, va ser de 1.808 alumnes, 676 corresponents al primer cicle de primària i 928 de segon cicle.

El professorat estava compost per 316 persones, 118 especialistes en educació infantil, 111 en primària i 87 en altres especialitats. Segons dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

A nivell de Catalunya el nombre de professors i professores era de 66.421, per un total de 389.878 alumnes.

Aquestes dades impliquen una ràtio de 5'72 alumnes per professor o professora al Berguedà, ràtio molt similar a la que presenten les dades globals a Catalunya que és de 5,89.

Les zones d'escoles rurals a la comarca

Les zones escolars rurals (ZER) són institucions escolars de caràcter públic formades per l'agrupació de centres d'educació infantil i primària que es constitueixen amb la finalitat d'oferir el servei d'ensenyament en condicions de major qualitat en zones de baixa demografia escolar.

Cada ZER té un projecte educatiu i un projecte curricular únic per a tots els centres que la integren i un reglament de règim interior específic per regular l'organització de la zona.

Part dels centres públics de la comarca s'organitzen en ZER, zones escolars rurals. Actualment al Berguedà hi ha 3 zones escolars rurals (ZER): la ZER del Baix Berguedà, la ZER del Berguedà Centre i la ZER de l'Alt Berguedà.

	MUNICIPIIS	CEIPS	Nombre alumnat
ZER Alt Berguedà	Sant Julià de Cerdanyola	CEIP L'Albiol	24
	Saldes	CEIP Pedraforca	5
	Vallcebre	CEIP Serrat Voltar	13
	Gósol	CEIP Sant Margarida	9
ZER Berguedà Centre	Berga	CEIP La Valldan	
	Vilada	CEIP Serra de Picamill	18
	Borredà	CEIP Borredà	
ZER Baix Berguedà	Montmajor	CEIP Gira-sol	
	Olvan	CEIP d'Olvan	
	Gironella	CEIP Sant Marc	66

L'objectiu de les ZER és poder compartir els recursos materials i humans disponibles, per a millorar les línies educatives i pedagògiques dels centres. El funcionament coordinat entre els centres permet a centres educatius amb un alumnat reduït accedir a recursos als quals individualment no hi podrien accedir.

El professorat

El professorat és principalment femení, el nombre de dones que realitzen tasques de docència es superior al nombre d'homes.

Tal i com mostren les dades recollides en les pàgines web dels centres educatius, les dones representen gairebé la totalitat del claustre del professorat.

Professorat		
	Professorat als Centres de primària públics	Professorat Itinerant de les ZER
Dona	78,57%	81,25%
Home	21,43%	18,75%

Dades obtingudes de les webs dels centres educatius, xtec.cat

Els professors dels centres educatius públics exerceixen dins dels cicles superiors dels centres de primària, i tenen presència en els òrgans de direcció de les escoles públiques.

L'equip de professors i professores itinerants de les ZER també està compost majoritàriament per dones.

Els percentatges d'alumnat en la educació infantil i primària en centres públics i privats és molt similar als que presenten les dades globals de la resta de comarques centrals.

El professorat dels centres públics és principalment femení. Els homes que realitzen tasques de docència ho fan en els cicles superiors. Tot i la baixa presència en els centres de professors, aquests estan presents en els òrgans de direcció tan de les escoles com de les ZERs

5.1.3. Distribució de Centres i alumnat de secundària

El Berguedà comptava a un total de 6 centres d'educació secundària obligatòria al llarg del curs 2006-2007. D'aquests 5 eren de titularitat pública i un de titularitat concertada.

Els centres educatius de secundària s'ubiquen a Bagà, Berga, Gironella i Puig-Reig. L'oferta educativa de secundària s'ubica principalment a Berga, on es troben 3 dels centres de formació.

Centres		
	Total	Concertats
Catalunya	993	485
Berguedà	6	1
.Bagà	1	-
.Berga	3	1
.Gironella	1	-
.Puig-reig	1	-

Dades pròpies del Departament d'Educació

El baix nivell de densitat de població i la dispersió geogràfica de la comarca, condicionen la ubicació dels centres de secundària, aquest fet comporta la necessitat dels joves de desplaçar-se per poder accedir als centres.

Aquesta mobilitat obligada, té una repercussió clara en les seves pautes socials, veien condicionada la seva flexibilitat horària i la seva autonomia ja que depenen del transport escolar per realitzar els desplaçaments, tal i com s'estableix al estudi de "La realitat juvenil al Berguedà".

Al curs 2006-2007 al Berguedà 1.388 joves estaven realitzant estudis de secundària, d'aquests 664 eren noies.

	Total	Primer	Segon	Tercer	Quart
Berguedà	1.388	386	370	337	295
Barcelona comarques	74.377	19.142	19.320	18.831	17.084
Catalunya	264.829	68.173	68.821	67.190	60.645

Dades pròpies del Departament d'Educació

Per cursos la presència de noies era la següent:

	Primer	Segon	Tercer	Quart
Berguedà	162	187	167	148
Catalunya	9.068	9.305	9.048	8.460

Dades pròpies del Departament d'Educació

5.1.4. Distribució de l'alumnat per Cicles Formatius i Batxillerat

Els cicles formatius es divideixen en grau mitjà i grau superior.

A la comarca del Berguedà només es disposa de 3 centres que imparteixen formació de cicle formatiu de grau mitjà i un centre que imparteix formació de grau superior.

CFGM		
	Centres CF	Alumnes
Berguedà	3	164
Bagà	1	53
Berga	2	111

Dades pròpies del Departament d'Educació

CFGS		
	Centres	Alumnes
Berguedà	1	52
Bagà	-	-
Berga	1	52

Dades pròpies del Departament d'Educació

En el cas dels centres que imparteixen Cicles Formatius de Grau Mig, dos dels centres són de titularitat pública i l'altre de titularitat privada. El centre privat atenen a 84 dels 164 alumnes existents, és a dir a la meitat dels estudiants de Cicles formatius de Grau Mig.

En el cas del centre que imparteix Cicles Formatius de Grau Superior aquest és de titularitat privada.

Els centres s'ubiquen a Berga i a Bagà, generant, al igual que succeeix en la educació secundària obligatòria, una necessitat de mobilitat i de desplaçaments per accedir als estudis de grau mitjà i de grau superior.

Respecte a Catalunya podem destacar algunes diferències, com és la diferència d'alumnat entre els CFGM i dels CFGS. Tot i que són menys els i les alumnes que realitzen estudis de grau superior, la diferència en el cas del Berguedà és molt significativa, mentre que a Catalunya la diferència no és significativa:

	Centres CF	Alumnes CFGM	Alumnes CFGS
Catalunya	380	36.209	34.783
Berguedà	3	164	52

Dades pròpies del Departament d'Educació

Aquest fet pot ser explicat per la manca de centres formatius que donin resposta a una possible demanda formativa.

Cal destacar que dels 52 alumnes que realitzen un **cicle formatiu de grau superior** al llarg del curs 2006-2007, les noies representen menys del 50% de l'alumnat, i no hi havia presència de noies en el segon curs del cicle,.

	Primer curs	Segon curs
Nois	37	11
Noies	15	-

Dades pròpies del Departament d'Educació

Al Berguedà, tan als centre privats com als centres públics només es poden desenvolupar estudis de cicle formatiu de grau superior en tres branques: administració, informàtica i manteniment i serveis a la producció.

Les branques formatives en les quals hi havia presència de noies era administració, a la qual estaven matriculades 14 noies , i informàtica on només una noia es va matricular al llarg del curs 2006-2007.

A Catalunya, són 34.783 els alumnes que realitzen un cicle formatiu de grau superior. La presència de nois i noies també reflexa diferències entre un curs i l'altre:

	Primer curs	Segon curs
Nois	9.712	7.834
Noies	10.078	6.286

Dades pròpies del Departament d'Educació

Els CFGS mostren per tant un biaix de gènere, ja que les noies que opten per aquesta opció formativa trien majoritàriament Administració, branca amb forta presència femenina i que té unes sortides professionals en un mercat laboral feminitzat. Les dues altres branques d'informàtica i manteniment i serveis a la producció, són professions més masculinitzades. El baix o nul nivell de matriculacions de noies en aquestes branques de formació mostren com l'elecció professional de nois i noies continua reproduint els estereotips de gènere.

La comarca no disposa d'un gran nombre de centres que imparteixin formació de cicles formatius. Els centres estan localitzats en dues poblacions (Bagà i Berga), aquest fet implica la necessitat de desplaçaments per els i les estudiants d'aquests graus formatius.

La comarca només disposa d'un centre privat que realitzi formació de CFGS. És significativa la manca de noies que realitzen el segon curs del CFGS.

Noies als estudis de cicles formatius

Noies que han finalitzat els estudis al Berguedà en el curs 2006-2007 ho van fer en les següents branques formatives :

Branca formativa	Nombre de noies que van finalitzar els estudis
Activitats físiques i esportives	2
Administració	16
Comerç i Màrqueting	95
Comunicació imatge i so	29
Electricitat i electrònica	3
Fabricació mecànica	6
Fusta i moble	1
Sanitat	2
Total	154

Dades pròpies del Departament d'Educació

Principalment les noies que van finalitzar els seus estudis de formació de grau mitjà ho van fer en les branques de comerç, comunicació i administració.

5.1.6 Distribució de l'alumnat per branques de Batxillerat

Al Berguedà hi ha 6 centres que imparteixen Batxillerat, 3 d'ells a Berga, un altre a Bagà, un altre a Gironella i el darrer a Puig-Reig.

Dels 6 centres existents, quatre són de titularitat pública (Berga, Bagà, Gironella i Puig-reig), un centre concertat i un altre privat situats a Berga.

L'alumnat matriculat a **1er de Batxillerat** al Berguedà, en el curs acadèmic 2006-2007 eren 220, dels quals 127 eren noies, segons les dades del Departament d'Educació.

L'alumnat es distribuïa de la següent manera en els centres públics i privats:

1er Batxillerat	Centres públics	Centres privats
Nois	80	12
Noies	106	22

Dades pròpies del Departament d'Educació

Respecte al curs de **2n Batxillerat** al Berguedà, al llarg del curs acadèmic 2006-2007 segons dades del Departament d'Educació 202 joves estaven matriculats en centres públics i privats de la comarca, d'aquests 113 eren noies.

La distribució en centres públics i privats era la següent:

2n Batxillerat	Centres públics	Centres privats
Nois	73	16
Noies	97	16

Dades pròpies del Departament d'Educació

Per branques de batxillerat, comptabilitzant tan els centres públics com privats i els dos cursos de Batxillerat, era la següent:

Batxillerat	Art	Ciències de la natural i ciències de la salut	Humanitats i ciències socials	Tecnologia
Nois	10	44	79	60
Noies	14	68	147	11
Total	24	112	196	71

Dades pròpies del Departament d'Educació

Només en la branca de tecnologia les noies representen un nombre inferior que els nois en el total dels centres i dels cursos de Batxillerat (1er i 2n). En branques com les ciències de la natura i de la salut o en humanitats i ciències socials, el nombre de noies que realitzen el batxillerat doblen el nombre de nois.

Les noies configuren la majoria de l'alumnat de batxillerat de la comarca, en els dos cursos existents. La única branca on les noies no representen la majoria de l'alumnat és a la branca de tecnologia, fet que reflexa que es manté una masculinització de la branca formativa.

Alumnat estranger per països d'origen (centres públics i privats)

El 11,4% de l'alumnat matriculat al Berguedà al llarg del curs 2006-2007 era d'origen estranger, comptabilitzant tant els centres públics com els centres privats, un percentatge similar al del total de Catalunya que és d'un 12,5% de l'alumnat matriculat al curs 200-2008, amb un total d'alumnes de 142.827

L'alumnat segons països d'origen és el següent:

<u>Països d'origen</u>	<u>Nombre d'alumnes</u>
Unió Europea	136
Resta d'Europa	16
Magrib	217
Resta d'Àfrica	2
Amèrica del Nord	-
Amèrica Central i del Sud	242
Àsia i Oceania	18
Total	631

Respostes educatives als reptes que plantegen les societats actuals

Entre les diferents propostes existents en l'àmbit educatiu per a poder fer front als reptes socials actuals des del Departament d'Educació s'impulsen el que es coneixen com a projectes innovadors. Aquests projectes es basen sobre propostes pedagògiques que siguin incorporades als centres de forma transversals. Entre els diferents tipus de projectes innovadors s'ha de destacar els **projectes innovadors en coeducació**, és a dir per potenciar la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de tota mena de discriminació per raó de sexe, que integren continguts explícits d'aprenentatge amb perspectiva de gènere.

El CEIP Alfred Mata a Puig-reig participa activament en el desenvolupament d'un projecte transversal en coeducació des de 2007.

Un altre dels projectes educatius existents a la Comarca són els camps d'aprenentatge. A Guardiola de Berguedà es situa un camp d'aprenentatge, els camps permeten l'aprenentatge i l'experimentació de l'alumnat en un entorn medi ambiental que afavoreixi el coneixement en el medi. Els camps està dirigits a l'alumnat tan de primària com de secundària.

A la seva vegada, Avià ha iniciat un projecte educatiu impulsat per la Diputació de Barcelona, en el qual les entitats del poble desenvolupen accions formatives amb els nens i nenes de l'escola. Aquest projecte té com a objectius potenciar la participació, promoure les entitats com agents educatius i obrir l'escola al seu entorn.

5.1.7 Formació de tercer grau, per tipologia d'estudis

Segons les dades corresponents al Cens de 2001 el nombre de persones que disposaven d'estudis superiors eren 6.603, de les quals 3.303 eren dones.

Per branques de formació el nombre d'homes i de dones era la següent:

	Homes	Dones
Dret	92	68
Magisteri	87	483
Ciències socials	336	883
Arts i humanitats	147	275
Informàtica	84	68
Formació tècnica	1.552	306
Ciències	112	134
Arquitectura i construcció	136	39
Agricultura i veterinària	122	29
Salut i serveis socials	152	611
Altres	148	353
Total	3.300	3.303

Dades Idescat

Les dades mostren com la formació superior presenta diferències entre homes i dones. Les dones escullen en el seu procés formatiu principalment branques educatives, fins i tot en els graus d'instrucció superiors, vinculades amb els rols socials de gènere.

Aquesta diferència en l'elecció dels estudis té repercussions importants en l'accés al mercat laboral, ates que les carreres considerades tradicionalment "femenines" són, sovint, les que presenten condicions de treball més desfavorables (menys reconeixement social i econòmic...).

Les dones amb nivells educatius superiors a la comarca disposen de titulació en branques com les ciències socials, la salut i els serveis socials, i magisteri. Mentre que la seva presència és poc significativa en branques de formació tècnica o bé en arquitectura i construcció.

5.2 La Formació d'adults a la Comarca

Segons les dades del cens de 2001 el nombre de persones majors de 16 que estaven realitzant algun tipus d'estudis en aquell moment eren:

Edat	Homes	Dones	Total
De 16 a 19 anys	477	602	1.079
De 20 a 24 anys	445	566	1.011
De 25 a 29 anys	185	239	424
De 30 a 34 anys	88	110	198
De 35 a 39 anys	84	104	188
De 40 a 44 anys	81	78	159
De 45 a 49 anys	60	59	119
De 50 a 54 anys	24	25	49
De 55 a 59 anys	6	7	13
De 60 a 64 anys	1	2	3
De 65 i més anys	0	5	5
Total	1.451	1.797	3.248

Dades IDESCAT

El nombre de dones que participen en algun tipus de formació per adults és superior al nombre d'homes registrats. Si bé és cert que és en els trams d'edats més joves en els que hi havia un nombre superior de dones formant-se. Les dones d'edats superiors als 55 anys, tal i com s'ha posat de manifest anteriorment són les que tenen un nivell d'instrucció inferior i són també les que menys activitats formatives realitzen respecte al col·lectiu de dones, només 14 dones de tota la comarca estaven realitzant algun tipus de formació.

Les dades del 2001 reflecteixen també un baix nombre de persones que participaven en accions formatives promogudes des dels serveis d'ocupació:

Curs INEM, o equivalent per a desocupats			
Edat	Homes	Dones	Total
De 16 a 19 anys	7	12	19
De 20 a 24 anys	6	5	11
De 25 a 29 anys	0	3	3
De 30 a 34 anys	1	2	3
De 35 a 39 anys	0	1	1
De 40 a 44 anys	0	3	3
De 45 a 49 anys	1	0	1
De 50 a 54 anys	0	1	1
De 55 a 59 anys	0	0	0
De 60 a 64 anys	0	0	0
De 65 i més anys	0	0	0
Total	15	27	42

Un total de 27 dones en situació d'atur i 15 homes estaven realitzant algun tipus de formació ocupacional. Cal assenyalar un cop més que són les dones més joves les que majoritàriament realitzaven la formació. En el cas dels cursos de formació promoguts des de l'empresa 131 dones desenvolupaven algun tipus de formació continua al llarg de l'any 2001. Durant el mateix període 163 homes van realitzar algun tipus de formació continua.

Curs de formació promogut per l'empresa			
Edat	Homes	Dones	Total
De 16 a 19 anys	4	4	8
De 20 a 24 anys	14	9	23
De 25 a 29 anys	27	19	46
De 30 a 34 anys	24	15	39
De 35 a 39 anys	25	31	56
De 40 a 44 anys	26	20	46
De 45 a 49 anys	30	24	54
De 50 a 54 anys	11	7	18
De 55 a 59 anys	2	2	4
De 60 a 64 anys	0	0	0
De 65 i més anys	0	0	0
Total	163	131	294

Dades Idescat

La franja d'edat en la qual les dones participaven en major mesura en les activitats de formació promogudes des de l'empresa era entre els 35 i els 49, donant-se un descens molt significatiu, reflex també de la seva presència al mercat de treball, a partir dels 50 anys.

En el següent quadre es posa de manifest que les dones més joves són també el col·lectiu que més cursos formatius realitza:

Altres tipus de cursos			
Edat	Homes	Dones	Total
De 16 a 19 anys	29	57	86
De 20 a 24 anys	73	116	189
De 25 a 29 anys	68	94	162
De 30 a 34 anys	42	60	102
De 35 a 39 anys	42	58	100
De 40 a 44 anys	40	36	76
De 45 a 49 anys	22	29	51
De 50 a 54 anys	14	14	28
De 55 a 59 anys	3	5	8
De 60 a 64 anys	1	2	3
De 65 i més anys	0	5	5
Total	334	476	810

Dades Idescat

CONCLUSIONS DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

L'accés a l'educació és un factor essencial pel desenvolupament personal i social d'un territori. Accedir en igualtat als recursos educatius no garanteix però que es puguin assolir els mateixos nivells o que nois i noies, homes i dones, desenvolupin lliurement les seves capacitats i aptituds. L'anàlisi dels nivells de qualificació de la població d'un territori es un indicador del capital humà i de coneixement del que disposa, i que es converteix en un factor indispensable per la millora de la competitivitat empresarial. A la comarca del Berguedà, es continuen produint diferències en funció de gènere en l'àmbit educatiu que és precís abordar per poder construir una societat més igualitària.

- ✓ El **nivell d'instrucció** de la població del Berguedà presenta **diferències importants per franges d'edat**. Les **dones** a partir dels **60 anys** representen **la població majoritària de persones analfabetes** o que no tenen cap tipus de nivell d'instrucció. En canvi **les dones més joves** són la població amb **un nivell d'instrucció més elevat**.
- ✓ Les **dones** representen més del **70% del professorat** de la comarca. Tot i així els professors estan presents en els òrgans de direcció dels centres. La presència majoritària de dones en la docència contribueix a reproduir els estereotips de gènere entre la població en edat escolar.
- ✓ Un aspecte que cal destacar és l'accés de les **noies als nivells d'instrucció més alts**. El nombre de noies que cursen estudis de Batxillerat, tan al primer com el segon curs, és significativament superior al nombre de nois que realitzen els mateixos cursos. Tot i així es pot detectar un **biaix de gènere**, ja que les noies opten en major mesura per branques com les ciències socials i humanitats, o bé ciències de la natura i de la salut. Les noies que opten per la **branca de tecnologia** és **molt inferior al nombre de nois** matriculats en aquesta branca.
- ✓ És també molt destacable la baixa **presència de noies als Cicles Formatius de Grau Superior**. Aquest fet pot ser conseqüència en primer lloc per una oferta molt limitada de centres, tan públics com privats, que ofereixen aquest **tipus de formació**, i la poca diversificació existent, només es realitza formació en administració, informàtica i en manteniment i servei de la producció. El fet de que **d'oferir branques formatives** associades a professions considerades **tradicionalment de masculines** i amb poca presència de dones en el mercat laboral, pot dissuadir a les dones de matricular-se.
- ✓ Podem constatar per tant, que les dones presenten uns nivells de formació que les capaciten per poder incorporar-se al mercat de treball. No obstant, **si atenem a l'elecció professional, seria convenient el desenvolupar accions orientades a trencar amb els estereotips de gènere, tot fomentant una orientació professional no sexista** entre els nois i noies de la comarca.

CAPÍTOL 6. PERSPECTIVA DE GÈNERE EN EL DISSENY DE LA CIUTAT I DEL TERRITORI

Introducció

Tradicionalment les polítiques territorials ha estat considerades de neutres. Aquest plantejament va de mica en mica canviant, i cada cop és més freqüent la introducció d'aquesta mirada de gènere en els plantejaments urbanístics.

La Diputació de Barcelona, en el II Pla d'Igualtat de Gènere, recull aquesta necessitat que ha de ser abordada mitjançant el desenvolupament d'accions i programes específics, emmarcades en l'eix VI Incloure la perspectiva de gènere en el disseny de ciutats i territoris. Aquest eix té per objectiu " Promoure que el disseny, la planificació, l'organització i l'ús dels espais i equipaments integrin la perspectiva de gènere".

És important destacar, que, tan homes com dones, són usuàries dels espais públics, encara que la seva utilització pot ser diferenciada segons el gènere. La cultura androcèntrica i la divisió sexual del treball va determinar l'assignació dels rols socials en funció del gènere. Aquesta assignació ha comportat un repartiment dels usos del temps i espais, diferenciats, relegant a les dones a participar principalment a l'àmbit privat i als homes a l'àmbit públic.

Aquesta diferenciació repercuteix en les maneres en que són utilitzats els espais públics. S'ha de tenir en compte, no obstant, que la majoria d'aquests espais han estat dissenyats per homes que sovint no han considerat les necessitats específiques en funció de gènere.

L'accessibilitat als recursos depèn molt de les situacions específiques de les persones. Factors com l'edat i el gènere, entre d'altres, poden condicionar la seva utilització. La planificació prèvia de l'ubicació dels serveis de proximitat, l'enllumenat, l'adaptació física dels carrers, o la dotació d'infraestructures per facilitar la mobilitat són aspectes que han de contemplar les necessitats de les persones, i de manera específica, les de les dones, atès el seu pes demogràfic, ja que suposen la meitat de la població.

El disseny del territori des de la perspectiva de gènere, pot contribuir a la igualtat, al considerar en totes les fases de desenvolupament de les polítiques (disseny, execució i avaluació) els impactes que pot tenir una política o intervenció determinada tan en homes com en dones i introduir, per tant, elements correctors quan sigui necessari.

A la comarca del Berguedà, la concentració de centres mèdics, escoles de secundària o d'altres equipaments en els municipis més grans suposa un perjudici específic per a les dones que hi viuen als municipis més petits. La dispersió geogràfica dels nuclis urbans implica una mobilitat obligada per gaudir d'aquests serveis. Això necessàriament ha de venir acompanyat d'una xarxa d'infraestructures de transport que puguin donar resposta a les necessitats de mobilitat de les persones que no disposen de vehicle propi. De sempre es sabut, que les dones són les que majoritàriament fan ús del transport públic, i per tant les deficiències en aquest àmbit tenen importants repercussions en la qualitat de vida de les dones.

6.1. Característiques territorials de la comarca

El Berguedà es caracteritza per ser una de les comarques amb un nombre elevat de municipis però amb una densitat poblacional molt baixa en comparació amb d'altres territoris del país.

La comarca la conformen un total de 31 municipis molt dispersos entre sí que comporten unes necessitats de mobilitat gairebé diàries per els seus habitants.

Més d'un terç del total de municipis no superen les 5 persones per quilòmetre quadrat. Berga, el seu municipi capçalera i motor econòmic de la comarca, és el que presenta una major densitat poblacional (32,88 habitants per quilòmetre quadrat).

Així mateix, hi ha alguns pobles on es concentra també el major volum poblacional com pot ser a Gironella i Puig-reig.

Aquest tret característic de centralitat, demostra que són aquests municipis, i de manera significativa Berga, com a capital de comarca, el que els converteix en punts neuràlgics de comunicació a la comarca. Així mateix, són municipis on es concentren la majoria de serveis i equipaments.

L'accés per carretera es produeix per l'eix del Llobregat que es converteix en una important via de connexió intercomarcal.

Hi ha hagut importants millores en les comunicacions viàries que afavoreixen a la comarca del Berguedà en les dues últimes dècades:

- L'Eix del Llobregat (E-09: itinerari de la Unió Europea), és la principal via de comunicació de la comarca. La inauguració d'aquest eix va millorar el trànsit dels centres urbans.
- El Túnel del Cadí, obert des de l'any 1984, va permetre la connexió de la comarca amb el Nord.
- El Túnel de Puymorens va permetre connectar l'Eix Llobregat amb França i esdevenir una ruta entre Barcelona i Toulouse (itinerari E-09 de la Unió Europea).
- L' Autopista A-18 (Terrassa – Manresa) està a 30 km. de la comarca i situa a Berga a una hora de cotxe de Barcelona, tot i ser un dels peatges més cars d'Espanya.
- El nou Eix Transversal C-25 (Lleida-Manresa-Girona), tot i no passar per la comarca, permet millorar les connexions de Berga amb Lleida i Girona.

Des de l'any 1972, no existeix cap tipus d'infraestructura ferroviària al Berguedà. Aquest any es va clausurar el Carrilet, un ferrocarril de via estreta que seguia el curs del Riu Llobregat.

L'alta disseminació dels municipis de la comarca i la seva grandària, són indicadors de les necessitats de mobilitat de la població del Berguedà. Aquestes **necessitats de mobilitat** s'accentuen respecte altres llocs, on les distàncies poden ser més curtes o bé, cada poble, al tenir més nombre d'habitants, ja disposa dels seus propis serveis.

Cal dir, que actualment les persones disposen de dos mitjans de transport intercomarcal: el transport privat i el públic.

Aquest últim mostra importants deficiències que han estat apuntades al llarg del procés endegat per quasi totes les persones consultades, i que tot seguit passem a analitzar.

El disseny dels territoris, i concretament la planificació de la xarxa de transport públic disponible ha de considerar les necessitats de la població, i de manera concreta les dels col·lectius que majoritàriament en fan ús d'aquesta. Des d'aquesta perspectiva, val recordar que les dones, són precisament un dels col·lectius que utilitzen majoritàriament aquest transport, al no disposar en molts casos de vehicle propi. D'altra banda, la gent gran, presenta importants dificultats de mobilitat tot i ser un dels col·lectius amb més necessitat de desplaçament cap els serveis sanitaris. Entre aquest col·lectiu, destaquen les dones. Recordem, que la comarca es caracteritza per ser una de les més envellides de Catalunya, i d'altra banda per la seva feminització.

6.2.- La mobilitat al Berguedà: situació actual i necessitats

El Berguedà, és una de les comarques que presenta més dèficits en la qüestió del transport públic, sobretot des de la perspectiva de la disponibilitat en quan horaris i recorreguts i en quan el cost econòmic.

Al Berguedà tan sols es disposa de transport públic per carretera.

Al pla comarcal de muntanya, eina de planificació de l'actuació de la Generalitat, apunta la millora de la xarxa de transport públic com un eix prioritari a la comarca. El Berguedà es caracteritza com una comarca de demanda feble i dispersa amb itineraris irregulars. Les propostes de millora passen per creació de nous serveis discrecionals, l'aprofitament de serveis de transport escolar per a la mobilitat no escolar i, en menor mesura, introducció de serveis a la demanda.

Aquesta darrera proposta és una de les innovacions més remarcables de la Direcció General de Ports i Transports. L'objectiu és respondre als itineraris entre petits nuclis dispersos i amb fluxos dèbils.

Segons les dades de l'Idescat, relatius als desplaçaments a la comarca en el període de 2001, cal destacar que el gruix de moviments es produeixen en transport individual. Els desplaçaments individuals dins de la comarca es situaven en un total de 10.648, en canvi el nombre de desplaçaments produïts en transport col·lectiu presentava diferències substancials.

L'alt ús del vehicle privat ens dona informació sobre la important necessitat de mobilitat existent a la comarca alhora que també pot explicar-se des d'una deficient xarxa pública de transport. Aquestes deficiències obliguen a la població a utilitzar el transport privat amb les conseqüències no sols econòmiques sinó també mediambientals que comporta.

Aquesta taula ens demostra que la majoria dels desplaçaments són de caràcter intracomarcal, encara que un nombre important també es generen de la comarca cap a fora, es a dir, cap d'altres comarques.

	Només indiv.	Només col·lectiu	Només altres	Indiv i col·lectiu	Indiv. i altres	Col·lectiu i altres	No aplicable
Desplaçaments dins	10.648	211	31	19	3	0	1146
Despl. a fora	1848	65	2	12	0	0	1805
Despl. Des de fora	906	61	4	18	0	0	105
Total generats	12316	276	33	31	3	0	2951
Total atrets	11374	272	35	37	3	0	1251
Dif. Atrets/generats	-942	-4	2	6	0	0	-1700

Font: IDESCAT, 2001

Un anàlisi disgregat segons la variable sexe, demostra com els homes generen més desplaçaments que les dones. Aquesta dada s'explica també des dels indicadors de participació a l'àmbit mercantil, ja analitzats, i que ens aportaven informació sobre les diferents taxes de participació entre dones i homes, àmbit que genera gran nombre dels desplaçaments a la comarca. Els desplaçaments cap a fora de la comarca són proporcionalment més nombrosos també en el cas dels homes.

	Homes	Dones	Total
Desplaçaments dins	6630	5248	11878
Despl. a fora	2591	1141	3732
Despl. Des de fora	724	370	1094
Total generats	9221	6389	15610
Total atrets	7354	5618	12972
Dif. Atrets/generats	-1867	-771	-2638

Font: IDESCAT, 2001

6.2.1. Mobilitat a la comarca segons tipologia

La mobilitat en un territori, ve determinada per les dinàmiques quotidianes que es generen i que inclouen dos variables: temps i espais on es desenvolupen les activitats diàries. Aquesta mobilitat ha esdevingut un fenomen creixent, caracteritzat per un increment dels desplaçaments tan per motius de treball com per altres associats a l'educació però també a l'oci.

Al Berguedà, aquesta mobilitat s'incrementa degut a la dispersió geogràfica existent. Tot seguit analitzem els desplaçaments per diferents motius generats a la comarca.

Mobilitat per raó d'estudis

La concentració de serveis i equipaments educatius en els municipis de mida més gran comporten una necessitat obligada de desplaçament per la població en edat escolar.

Tal i com hem vist al capítol de formació, tot i que la majoria dels municipis compten amb centres d'ensenyament primari, els centres d'educació secundària s'ubiquen a Berga, Bagà, Gironella, i Puig Reig. Aquesta realitat implica que molts joves de la comarca han de desplaçar-se cap a aquests municipis.

Segons les dades estretes de l'Idescat per al curs escolar 2001-2002, a la comarca s'havien produït un total de 3.640 desplaçaments per motius d'estudis, entre els escolars amb edats compreses entre 0 i 15 anys.

Desplaçaments residència-estudi. Distribució per sexe. Escolars de 3 a 15 anys.			
Comarca: Berguedà. Curs 2001-2002			
	Sexe		
	Homes	Dones	Total
Desplaçaments interns	1872	1768	3640
Desplaçaments a altres comarques	94	58	152
Fora de Catalunya	0	0	0
Desplaçaments des d'altres comarques	25	30	55
Total desplaçaments generats en la comarca	1966	1826	3792
Total desplaçaments atrets per la comarca	1897	1798	3695
Diferència entrades i sortides	-69	-28	-97

Font: IDESCAT, 2001

També es constata un nombre elevat de desplaçaments, tant intracomarcals com intercomarcals entre els estudiants de 16 i més anys. En aquest cas, cal dir que les noies es desplacen més que els nois per motius d'estudi en aquestes edats.

Desplaçaments residència-estudi. Distribució per sexe. Estudiants de 16 i més anys que no treballen. Comarca: Berguedà. 2001			
	Sexe		
	Homes	Dones	Total
Desplaçaments interns	367	443	810
Desplaçaments a altres comarques	471	643	1114
Desplaçaments a varis municipis	4	2	6
Desplaçaments des d'altres comarques	35	43	78
Total desplaçaments generats en la comarca	838	1086	1924
Total desplaçaments atrets per la comarca	402	486	888
Diferència entrades i sortides	-436	-600	-1036

Mobilitat per raó de treball

Les dades de 2001 ens demostren que prop de la meitat de persones ocupades de la comarca, tenen el seu lloc de treball fora del seu municipi de residència. Aquest fet suposa, a més d'una mobilitat obligada per raó de treball, un increment del temps de treball, si es considera la inversió de temps en els trajectes d'anada i tornada.

Relació llocs de Treball i residents	1986	1991	1996	2001
Residents Ocupats	15673	16534	12843	15304
Residents Ocupats al municipi	10498	10257	7763	8196
Llocs de treball	14741	14796	11612	12732

El gruix de població ocupada inverteix menys de 10 minuts per traslladar-se al seu lloc de treball. Tot i ser un volum significatiu de persones, és important destacar que quasi el mateix nombre de persones inverteixen més de 10 minuts.

Temps per anar a treballar	Persones
<10min	6611
10 a 20 min	3018
21 a 30m	1323
31 a 45 min	817
45 a 1 hora	436
1 h a 1 1/2 h	327
Més de 1 1/2 h	127
No aplicable	2951

La majoria dels desplaçaments generats per motius de treball es produeixen a l'any 2001 a nivell intracomarcal. La diferència entre dones i homes no era molt significativa, encara ser més elevada en el cas dels homes.

En el cas de desplaçaments a d'altres comarques i municipis el volum de dones que es traslladen és inferior als homes en una proporció significativa (69,42% d'homes i 30,57% de dones).

Desplaçament residència - treball			
Comarca: Berguedà. 2001	Sexe		
	Homes	Dones	Total
Desplaçaments interns	6630	5248	11878
Desplaçaments a altres comarques	2591	1141	3732
Desplaçaments a varis municipis	832	116	948
Desplaçaments des d'altres comarques	724	370	1094
Total desplaçaments generats en la comarca	9221	6389	15610
Total desplaçaments atrets per la comarca	7354	5618	12972
Diferència entrades i sortides	-1867	-771	-2638

Dades IDESCAT 2001

6. 3.- Les necessitats de mobilitat entre la població: dones i gent gran

Tal i com van apuntar al capítol de demografia, el Berguedà presenta un dels índex d'envelliment més elevats en comparació amb d'altres comarques catalanes. Aquest volum significatiu de persones més grans de 65 anys o més, les converteix en demandants de serveis específics d'atenció social i sanitària.

Cal subratllar que la poca densitat de població dels municipis condiciona l'accés i disposició de recursos i serveis al propi municipi. Aquest aspecte determina la necessitat de mobilitzar-se cap d'altres municipis més centrals on s'ubiquen aquest tipus de serveis.

Això comporta un risc de despoblament del territori cap els municipis amb forta centralitat a la comarca, com pot ser Berga i d'altres de mida més gran.

Un element a destacar és l'alta feminització de la població gran de la comarca. A més de tenir problemes de mobilitat associats a l'edat, també poden tenir dificultats associades a una manca de recursos, ja que sovint no disposen de carnet de conduir o de vehicle propi.

Estructura població, edat i sexe any 2006	Homes	Dones
0-15% anys	13,55	12,26
16 a 64 anys	67,14	61,67
%65 anys i més	19,35	26,08

Font: IDESCAT, 2006

Des d'aquesta perspectiva, cal apuntar la importància de disposar d'una oferta de serveis que respongui a les necessitats específiques de la gent gran. La dispersió poblacional, passa necessàriament per buscar solucions innovadores a la problemàtica de la mobilitat.

L' estudi del Consell Consultiu de la Gent Gran del Berguedà " Transport públic de viatgers i gen gran al Berguedà", presenta dades disgregats per municipis segons els establiments i serveis disponibles. D'aquest anàlisi es constata el volum de municipis que no disposen de cap establiment ni servei, i que presenten importants dèficits en aquest aspecte. Aquest tret perjudica sobre tot a les persones més grans, que majoritàriament són dones, pels escassos mitjans de mobilitat disponibles d'aquest col·lectiu, tant a nivell privat, com a nivell públic.

L'estudi apunta que la majoria de pobles de més de 1.000 habitants disposen, almenys, d'un casal o associació, aspecte que dona resposta a les necessitats de relació social i d'oci de les persones grans.

Malgrat tot, les places de serveis residencials i centres de dia per a la gent gran es concentren en sis municipis berguedans, tal i com es reflecteix a la taula següent:

Places de residències per a gent gran segons naturalesa jurídica

Distribució per municipis	Iniciativa pública	Iniciativa social	Iniciativa Mercantil	Total
Bagà	0	56	0	56
Berga	64	91	0	155
Casserres	25	0	0	25
Gironella	0	92	0	92
La pobla de Lillet	82	0	0	82
Puig Reig	0	84	90	174
Total Berguedà	171	323	90	584

El fet que els equipaments i serveis sanitaris es concentrin a Berga i que el gruix principal de places residencials les trobem entre Berga, Gironella i Puig-reig, provoca que les persones que no viuen en aquests centres, tinguin que utilitzar un mitjà de transport per poder accedir a serveis tan bàsics com l'atenció hospitalària o residencial.

6.3.1. Les dones i la mobilitat obligada

Al llarg de la consulta realitzada s'ha evidenciat que la mobilitat és un factor que determina les oportunitats de participació social i econòmica de les dones de la comarca.

Als tallers realitzats en la primera Trobada Comarcal de Dones, les dones van tenir l'oportunitat de manifestar les seves necessitats així com aportar demandes i propostes per a garantir la igualtat de gènere.

El transport, va ser un dels temes recurrents al llarg dels dos tallers realitzats. La manca d'adequació a les necessitats de la oferta disponible, problema al que s'afegeix l'alt cost econòmic i la poca freqüència van ser temes apuntats en el seu transcurs.

Cal destacar que la dispersió dels llocs de treball i la manca de transport públic fa necessària la utilització del vehicle propi. Per tant, això obliga a que una gran part de la població disposi de dos vehicles per poder donar resposta a les necessitats de desplaçament.

Al taller de dones també es va posar en relleu la centralitat de la ciutat de Berga, que aglutina gran part de l'activitat que es realitza a la comarca. Aquesta centralitat condiona la participació dels petits municipis a més d'incrementar el temps destinat als desplaçaments.

"Des dels pobles apartats no hi ha transport i és difícil accedir a treballs, assistència sanitària, etc... només hi ha un autocar, necessites sempre d'una altre persona per desplaçar-te" (Tallers)

"Més transport, anar a Barcelona al metge o a un espectacle és una fortuna" (Tallers)

El transport és un element clau a l'hora d'entendre la participació, ja que limita les possibilitats d'aquelles persones, freqüentment dones, que no disposen d'un mitjà de transport privat per a realitzar els seus desplaçaments.

"El transport públic només pot haver transport per carretera, estem parlant d'uns autocars que estan funcionant un al matí i un a la tarda. I tots van cap a Berga. Som la comarca amb més municipis incomunicats. S'han iniciat accions de transport a la demanda, però no s'està publicitant massa i jo no el conec massa" (Tallers)

"La falta de mobilitat perjudica molt, especialment a les dones. Perquè ho tens el teu cotxe, carnet i tal o no et pots moure. Si treballes a prop de casa, els nens fan les activitats extraescolars a Berga, o al municipi més gran més pròxim" (Grup de Discussió)

CONCLUSIONS AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE

Al llarg del present capítol s'han analitzat les necessitats de mobilitat que diferents grups poblacionals, com són les dones i la gent gran, tenen a la comarca. Les dades recollides aporten informació rellevant, així mateix, la informació que les persones han aportat en el marc de les consultes realitzades, corroboren aquesta necessitat de **millorar les condicions de mobilitat a la comarca**.

La **recerca de fórmules innovadores orientades a millorar les oportunitats d'aquelles persones que tenen més dificultats per desplaçar-se** en una comarca tant dispersa com és el Berguedà ha de ser objecte d'atenció en el futur pla d'igualtat comarcal. Així mateix, aquest **pla haurà de contemplar mesures encaminades a incorporar a les dones en els processos de disseny i planificació del territori**. Al Consell Comarcal, les competències en aquest àmbit recauen en un home, pot ser seria convenient anar canviant aquesta estructura incorporant de mica en mica la perspectiva de gènere en totes les polítiques comarcals. Així mateix, **els òrgans de participació i consulta han de garantir que les necessitats específiques de les dones en aquest àmbit queden recollides**.

Les dades analitzades ens permeten arribar a les següents conclusions:

- ✓ El Berguedà és una de les comarques catalanes amb menys densitat de població per quilòmetre quadrat.
- ✓ **L'alta dispersió dels municipis obliguen a una mobilitat quasi diària per a moltes de les persones** que hi viuen.
- ✓ La **centralitat de Berga** i altres municipis de mida més gran, com Gironella i Puig Reig suposa un **perjudici** per aquelles persones que viuen als **municipis més petits**.
- ✓ La gent gran i les dones en particular són els col·lectius més afectats per els dèficits en la xarxa de transport públic i l'ubicació de serveis i equipaments en la capital de la comarca i altres municipis més habitats.
- ✓ **La participació de dones en els àmbits de planificació territorial i urbanística ha estat minsa**, existint una clara presència d'homes en els llocs de responsabilitat d'urbanisme i de planificació territorial. La manca de presència de dones i molt especialment la manca d'una perspectiva de gènere en matèria d'urbanisme i territori, es reflecteix en les mancances detectades.

CAPÍTOL 7. LA SALUT DE LES DONES AL BERGUEDÀ

Introducció

L'anàlisi de la salut des d'una perspectiva de gènere tot just comença a incorporar-se en la pràctica mèdica. Fins fa poc, les dones i la seva salut han estat invisibilitzades, doncs, al igual que d'altres àmbits abordats en la present auditoria, era una pràctica majoritàriament d'homes i es partia del patró masculí per la mesura de la malaltia i salut.

Dones i homes presenten diferències significatives davant de la salut. Tot i produir-se aquesta evolució, encara són escassos els estudis i la informació disponible en quan indicadors de salut disgregats segons sexe.

Els índexs de mortalitat són diferents entre dones i homes, així mateix, la tipologia de malalties amb més incidència femenina també. Des d'aquesta perspectiva cal abordar aquesta mirada en qualsevol aproximació que es vulgui realitzar sobre població d'un territori i salut.

Des d'una perspectiva de salut integral, cal destacar que l'estat de salut és producte d'una interacció de diferents factors, on la variable gènere té el seu pes, però també l'origen social, la procedència, els factors mediambientals, de treball, ...

L'accés al mercat de treball és una realitat per les dones, no obstant, aquesta incorporació a la vida pública ha comportat per gran part de les dones ocupades una "doble presència" que té importants repercussions en la salut psíquica i física d'aquestes.

Diferents estudis apunten que la cura dels altres s'associa amb majors riscos de patir trastorns depressius. Les dones han estat i són principals proveïdores dels serveis d'atenció a les persones, aquesta dedicació implica una disminució del temps personal per gaudir d'altres activitats que puguin ser generadores de benestar i qualitat de vida.

Per tant, adoptar una perspectiva de gènere en l'àmbit de la salut i la malaltia permet detectar diferents pautes de comportaments en funció del sexe de les persones, que cal tenir en compte per tal d'oferir una millor atenció a les diferents necessitats i proporcionar millors condicions d'igualtat d'oportunitats.

Al present capítol farem una aproximació a la realitat de la comarca en quan serveis i equipaments sanitaris, així mateix, encara que les dades disponibles són escasses, aportem informació relativa a la salut de les dones a través del anàlisi de diferents indicadors i la informació recollida en la fase de consulta realitzada.

7.1.- Alguns indicadors sobre la salut de les persones

7.1.1 ESPERANÇA DE VIDA AL NÈIXER

Els indicadors relatius a l'esperança de vida han experimentat una evolució molt positiva a les societats occidentals gràcies als avenços mèdics però també al desenvolupament d'estils de vida més saludables.

L'increment de l'esperança de vida comporta un major nombre de persones grans. L'envelliment de la població també s'explica per la davallada de la natalitat. No obstant, aquesta tendència va canviant als últims anys.

A la comarca del Berguedà, l'esperança de vida es situava en una mitja de 80,39 anys, superior per les dones. Aquest indicador és lleugerament inferior per al conjunt de Catalunya tot i no ser molt significatiu.

Segons un estudi longitudinal realitzat des del Departament de Sanitat¹ de la Generalitat de Catalunya que analitza l'evolució dels indicadors durant el període 1999-2004, tan a l'àmbit de Catalunya com a la comarca, l'esperança de vida al néixer és major per les dones.

Esperança de vida (1999-2004)	Dones	Homes	Total
Berguedà	83.65	77.22	80.39
Catalunya	83.26	76.86	80.07

En sentit invers, cal destacar unes taxes de mortalitat més altes per als homes, que mostren un comportament semblant a la comarca i al conjunt de Catalunya.

Taxa Mortalitat	Dones	Homes	Total
Berguedà	5.29	9.59	7.17
Catalunya	5.29	9.51	7.11

Defuncions	Dones	Homes	Total
Berguedà	1457	1562	3019
Catalunya	165.151	177.867	343.048

¹ Anàlisi territorial de la mortalitat a Catalunya, 1999-2004 Departament de Sanitat

Tal i com van analitzar al capítol de Sociodemografia, la comarca del Berguedà, és una de les més envellides de Catalunya. L'índex d'envelliment i de sobrenvelliment és més alt que el del conjunt del país. Cal recordar així mateix, que sobre tot són dones les que conformen la població de més de 75 anys.

Aquestes dones presenten importants necessitats d'atenció socio sanitària. L'estudi els Serveis Socials més a prop, elaborat des de l'àrea de Serveis Socials del Consell Comarcal, realitza una aproximació des de la perspectiva de serveis socials cap les necessitats de la població de més de 80 anys de la comarca.

La salut i la percepció sobre l'estat de salut ha estat una dimensió analitzada en aquest informe. Algunes conclusions que s'apunten són:

Davant les puntuacions obtingudes al qüestionari de Barber per mesurar la fragilitat i grau d'autonomia de les persones, mitjançant la mesura de diferents ítems, es constata que un 79% de les persones enquestades presenten situacions de fragilitat social. En relació a la salut, la percepció de fragilitat social i de salut es relaciona amb dificultats amb la visió, la dependència d'altres persones en les activitats de la vida quotidiana, i d'altres problemes de salut que les dificulten l'autonomia per poder sortir i portar una vida normal (ingressos hospitalaris, altres problemes de salut...).

De manera específica, en quan l'estat de salut, a l'estudi es pregunta sobre les patologies i medicació que prenen. Destaca que el 94,85% de les persones consultades prenen alguna medicació i 5,15% no prenen cap. Les principals patologies tenen a veure amb la tensió arterial, problemes circulatoris, problemes d'articulacions i d'altres no especificades.

Un altre element analitzat és el risc de patir caigudes. Un 48,67% de les persones enquestades manifesten angoixa davant d'aquesta possibilitat. Un 25,59% constata haver patit alguna caiguda als darrers 6 mesos i un 20,59% entre una i dues vegades.

El benestar de la persona es valora de manera subjectiva a través de com la persona ho viu, independentment de les patologies o dependències objectives que pugui tenir. La majoria de persones creu que la seva salut és bona (41,19%) o regular (39,78%). Molt poca gent pensa que la seva salut sigui dolenta (10,14%) o molt bona (8,11%). Quan es comparen amb el col·lectiu de la seva edat consideren que estan igual (61,62%) o fins i tot, millor (26,21%) i poques persones consideren que estiguin pitjor (12,17%).

L'estudi apunta a les conclusions alguns suggeriments per millorar la qualitat de vida de les persones grans de la comarca, de les quals destaquem aquelles relacionades amb l'estat de la salut i les dones.

En primer lloc, l'estudi constata un fet ja apuntat, la feminització de la vellesa. Concretament apunta que les persones més grans de 80 anys (col·lectiu diana de l'estudi) són dones no usuàries habituals de la xarxa de serveis socials. Moltes d'aquestes dones a més, viuen soles i tenen uns ingressos econòmics per sota de 600,00€ al més.

Els riscos i la percepció de l'estat de salut d'aquestes persones indica que la fragilitat en els seus estats de salut són elevats ates l'alta dependència per poder portar les activitats de la vida diària. No obstant, encara tenir problemes de salut, l'estudi constata que són persones bastant actives i amb una bona xarxa social.

Des d'aquesta perspectiva l'estudi recomana les activitats relacionades amb la promoció de l'envelliment saludable amb un enfocament integral del concepte de salut. Així mateix, fa una recomanació explícita sobre la millora de l'accessibilitat, rehabilitació i adaptació de l'habitatge.

Cal apuntar que en el marc de les consultes realitzades, respecte a l'estat de salut de la població de la comarca, es constata que l'envelliment de la població comporta evidentment unes necessitats específiques d'atenció de caire socio sanitari. Les dones, ates l'alt índex de feminització de la vellesa són un col·lectiu per tant prioritari d'atenció.

"Les dones cuiden als avis a casa, costa canviar aquest esquema i que la dona tingui clar que també necessita dels suports i gaudir de temps personals. Hi ha nuclis molt envellits" (Tallers tècnics)

A més, ates el rol de cuidadores que habitualment desenvolupen, les dones de la comarca presenten riscos més elevats de patir malalties associades a les sobrecarregues que comporta el rol de cuidadora. Les malalties mentals (estats depressius, d'angoixa, estrès entre d'altres) poden tenir una incidència més alta en aquest grup de dones, i per tant, es important la realització d'activitats de prevenció de salut i de foment de la corresponsabilitat adreçades al conjunt de la població.

D'altre banda la disposició de recursos i equipaments que puguin alliberar a aquestes dones de temps, per gaudir d'una major qualitat de vida també es considera imprescindible.

Les persones consultades apunten que s'ha produït un avenç important en temes associats a la prevenció de la salut. Es realitzen diferents campanyes de prevenció des del equipaments sanitaris, com és l'Hospital de Berga, relacionades amb patologies específiques de dones (càncer de mama, per exemple), prevenció amb dones immigrades, i joves. Tanmateix, es constata la necessitat de continuar avençant, sobre tot en relació amb diferents malalties com la fibromialgia i la fatiga crònica que fins ara no han estat reconegudes com a malalties laborals.

"Les mateixes associacions fan les demandes, per exemple de repetir activitats esportives, l'activitat de piscina que si la fem anem menys al metge,..." (Tallers tècnics)

"S'ha fet tasca preventiva. El cuidar-se per millorar la salut, hi és però tan des d'una ciutat gran fins al poble més petit de la comarca" (Tallers tècnics)

En relació a la salut sexual i reproductiva, també es realitzen diferents campanyes i seminaris, tant des de les pròpies institucions com des de l'àrea de joventut del Consell Comarcal.

Si bé es constata que es porten a terme accions de prevenció, també es valora la necessitat de treballar amb els professionals de la salut en matèria de transversalitat i perspectiva de gènere. La masculinització de la professió encara té un pes important en l'anàlisi i atenció a determinades malalties que presenten les dones i que no troben la resposta adient per poder ser abordades.

"Malalties de dones que són tractades per homes sense cap mena de sensibilitat, es normal que una dona pugui acabar amb problemes psicològics"
(Tallers tècnics)

Al qüestionari que es va realitzar, s'apunta la necessitat de continuar desenvolupant accions de tipus preventiu, tant des de la perspectiva de la salut en general com en relació a les conductes de risc. Cal dir que des de l'àrea de Joventut, s'acaba de desenvolupar el Pla integral de drogodependències.

Prioritats d'intervenció en l'àmbit de la salut	
Millorar la salut	4,25
Prevenió de les conductes de risc	4.25

7.1.2 LES DONES I LA SALUT MENTAL

Segons un estudi del Departament de Sanitat de la Generalitat², les principals malalties que afecten a les dones són la hipertensió arterial, les infeccions respiratòries agudes, l'artrosi i la depressió.

Respecte a la salut mental, els problemes relacionats amb aquest tipus de trastorns es solen diagnosticar amb més freqüència entre les dones. Aquesta major incidència s'explica des de factors culturals i socials, entre els que destaquen els rols socials assignats en funció de gènere. Les dobles jornades que pateixen moltes dones, generen sobrecàrrega i estrès que pot acabar en el desenvolupament d'algun tipus de trastorn mental.

Desconeixem la incidència en el Berguedà pel que fa les malalties mentals de les dones. Tot i així, des de la Associació de Familiars i amics de malalts mentals del Berguedà, entitat que representa els interessos de les persones i famílies afectades per algú tipus de trastorn mental, es van desenvolupant actuacions orientades a fomentar un canvi de mentalitat i una major sensibilització de la població en general envers la malaltia mental.

7.1.3 SALUT REPRODUCTIVA I DONES

Interrupcions voluntàries de l'embaràs

La interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) es va regular legalment a Espanya l'any 1985, en els tres supòsits autoritzats en el vigent codi penal (risc per a la vida o la salut de la dona embarassada, presumpció de defectes del fetus i violació). Aquest fet va suposar l'autorització d'aquesta pràctica sanitària, per tal de garantir una millor atenció a la salut de les dones.

A l'any 2007 s'havien practicat un total de 21.773 IVEs dels quals els realitzats a la comarca del Berguedà només suposaven el 0,2%.

Segons les dades obtingudes respecte a la interrupció voluntària de l'embaràs, s'apunta que el 91,5% (21.773) de les dones que han avortat hi resideix a Catalunya davant del 8,5% (2.026) que viu fora. De tots els avortaments realitzats, el 2,9% (696) són de dones residents a altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol i el 5,6% (1.329) resideixen a l'estranger, majoritàriament a França (69,0% del total d'estrangeres).

El 41,5 % de les dones que han realitzat una IVE a Catalunya i que hi resideix és d'origen estranger. L'edat mitjana de les dones que han avortat a Catalunya és de 27,5 anys El grup d'edat al qual correspon el percentatge més elevat d'avortaments (24,9%) és el de dones de 25 a 29 anys, seguit del de 20 a 24 anys (24,6%). Del total, més de la meitat (51,0%) manifesta que no conviu en parella.

El 48,9% de les dones que interrompen el seu embaràs a Catalunya ha acudit, en els dos darrers anys, a un centre de planificació familiar per a la utilització o el control de mètodes contraceptius. El 37,9% ho fan en un centre públic i un 10,6% en un centre privat. El 51,0% no ha anat a cap d'aquests centres.

² La salut de les dones a Catalunya: realitats i percepcions, Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, 2001

Respecte el 2006 s'ha produït un augment de la taxa d'IVE en tots els grups d'edat, excepte en els de 40-44 anys i més de 49, que es mantenen estables. El grup de dones de 20-24 anys és el que segueix tenint la taxa més alta.

Tot i que la incidència de l'avortament no és molt alta a la comarca del Berguedà, s'han de considerar aquestes dades des de la perspectiva de la prevenció i educació sexual de les dones joves. Des del Consell Comarcal ja s'ha apuntat que es realitzen accions i campanyes de tipus preventiu en col·laboració amb els professionals de l'àmbit sanitari.

Segons l'informe comarcal sobre la joventut del Berguedà realitzat al 2006, els joves comencen les relacions sexuals entorn els 15 i 17 anys, sent les relacions curtes o esporàdiques les més freqüents en aquestes edats.

Reproduïm a continuació la taula del capítol de Sociodemografia, sobre el nombre de naixements a la comarca segons l'edat de la mare. Cal observar els 11 naixements de dones amb edats compreses entre els 15 i 19 anys, així com els 45 de les noies de 20 a 24 anys. Aquestes dades poden fer pensar en possibles accions de tipus preventiu en aquest àmbit.

Edat de la mares	Naixements
Menors de 15 anys	-
De 15 a 19 anys	11
De 20 a 24 anys	45
De 25 a 29 anys	90
De 30 a 34 anys	130
De 35 a 39 anys	57
De 40 a 44 anys	16
Majors de 45 anys	1
No consta l'edat de la mare	1
Total de naixements	351

Font: Idescat, 2006

Segons l'estudi sobre la joventut berguedana³, el gènere influeix en la percepció de la sexualitat. Així les noies diferencien les parelles amb qui mantenen relacions sexuals dels seus amics, mentre que en el cas dels nois no es dona aquesta diferenciació.

En relació al coneixement i ús dels mètodes d'anticoncepció, l'ús del preservatiu està estes entre el jovent, malgrat entren en contradicció amb el coneixement d'altres mètodes anticonceptius com la pastilla de l'endemà o les pastilles anticonceptives, que segons es desprèn de l'enquesta realitzada, també els utilitzen freqüentment.

³ La realitat juvenil a la comarca. Observatori Català de la Joventut.2006

7.2.- Equipaments sanitaris a la comarca

La comarca del Berguedà està ben dotada en quan equipaments de tipus sanitari. Aquesta bona dotació en comparació el conjunt de Catalunya s'explica per la menor densitat poblacional. La mida petita de gran part dels municipis de la comarca implica un major índex d'equipaments (llit hospitalàries, farmàcies, etc) per habitant que per al conjunt de Catalunya.

L'evolució dels equipaments ha estat positiva si veiem els dos anys dels que es disposen de dades. Tal i com es pot veure a la taula de sota, un dels majors increments experimentat ha estat la dotació de places dels centres ocupacionals per a persones amb disminució.

Assistencial	2002	2003
Places en residències per a gent gran	588	672
Centres de dia per a gent gran	5	6
Centres ocupacionals per a persones amb disminució	2	120
Pensions no contributives de la Seguretat Social	182	181
Pensions assistencials per vellesa i malaltia	12	9

Sanitat 2001	Total	Per 1.000 hab.
Oficines de farmàcia	20	0.53

La comparativa amb la Regió Metropolitana ens mostra que el nombre de places de residència per a la gent gran és molt més superior a la comarca. Per contra, el nombre de persones que són beneficiàries de pensions no contributives és inferior.

Assistencial 2003	Comarca del Berguedà	Àmbit metropolità
Places en residències per a gent gran s/pob +65 anys per 1000 hab.	69.01	38
Beneficiaris de pensions no contr. de la SS per 1000 hab.	4.67	9.1

Tot i haver una bona dotació d'equipaments sanitaris aquesta està concentrada en els municipis de mida més gran. La taula següent mostra la distribució per municipi d'aquest tipus de serveis. Aquesta distribució obliga a la resta de la població a desplaçar-se per poder rebre una atenció sanitària.

Distribució territorial dels recursos sanitaris.

Centres sanitaris	CAPS	Hospitals	CSMENTAL	Centres socio-sanitaris
Berga	1	1	2	1
Gironella	1			
Guardiola	1			
Puig-reig	1			2
Total comarca	4	1	2	3

Font: Diputació de Barcelona. Base de Dades Municipal Hermes

CONCLUSIONS AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE

L'anàlisi de la incidència de la salut en la població de la comarca del Berguedà és limitada ates el poc volum d'informació quantitativa disponible. Tot i així, a partir del procés de consulta realitzat, així com la consulta de fonts estadístiques i altres informes relacionats amb aquest àmbit, es posa de relleu que l'edat de la població, molt envellida, té importants repercussions en la salut i la qualitat de vida de les persones.

- ✓ Les dones grans són, potser, un dels col·lectius amb majors necessitats d'atenció socio sanitària a la comarca.
- ✓ Cal destacar, que en quan equipaments adreçats a la població gran, el Berguedà sembla no presentar dèficits. Tot i així, si atenem a la distribució territorial dels municipis i la baixa densitat poblacional, moltes persones grans, i en aquest cas, moltes dones, veuen la necessitat de desplaçar-se cap la capital de comarca, Berga o d'altres municipis on s'ubiquen aquests serveis i equipaments.
- ✓ La mobilitat, tal i com s'ha vist, presenta importants dèficits a la comarca, element que pot ser un indicador més per valorar les necessitats d'aquesta població.
- ✓ D'altre banda, encara no tenir dades de la incidència de les malalties relacionades amb la salut mental a la comarca, si partim de la constatació de que són les dones les que se'n ocupen de l'atenció de persones en situació de dependència a la comarca, es pot pensar en la possible incidència d'aquest tipus d'afectació en aquelles dones amb sobrecarrega familiar.
- ✓ En quan el jovent, la informació obtinguda arran de la consulta de diverses fonts d'informació posa en relleu que és un col·lectiu prioritari d'atenció en les campanyes de sensibilització i promoció de la salut. Des del Consell comarcal s'implementen diferents accions per tal d'informar i sensibilitzar en temàtiques com la salut reproductiva i les drogodependències.
- ✓ Pel fa a la salut reproductiva, hem recollit les dades d'interrupcions voluntàries de l'embaràs a la comarca, encara no ser molt significatives respecte al conjunt de Catalunya, si que convé aprofundir en les campanyes de sensibilització, ates les dades de naixements produïts per trams d'edat.
- ✓ Per acabar, apuntar, que les persones consultades coincideixen en l'avenç important que s'ha fet en matèria preventiva i de promoció d'hàbits de vida saludables a la comarca. Aspectes que han estat abordats des de l'esport, campanyes específiques adreçades a dones i joves, i des de serveis socials.

**AUDITORIA DE GÈNERE A LA COMARCA DEL
BERGUEDÀ: ALGUNES CONCLUSIONS I
PROPOSTES**

LA COMARCA DEL BERGUEDÀ DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

Una visió Global...

EL TERRITORI

Una Realitat

- Dualitat espacial i econòmica a la comarca: Alt Berguedà/Baix Berguedà. Món Urbà/Món Rural
- Alt nombre de municipis amb poca densitat
- Dispersió territorial
- Centralitat : Berga Capital de serveis
- Concentració d'equipaments als municipis més grans. Alguns exemples:

Els centres educatius de secundària es concentren en Bagà, Berga, Gironella i Puig-reig

Els llocs d'oci es situen a les capitals de comarca i altres municipis: Uns exemple: només Berga disposa d'un cinema

Els llocs de treball es localitzen bàsicament en l'eix del Llobregat: Berga, Cercs, Guardiola..

Els Centres i serveis d'atenció i suport a la inserció es localitzen a Cercs i Berga. El CIFIC disposa de serveis itinerants, El consell comarcal disposa d'un servei d'assessorament a la creació d'empreses

Diverses Conseqüències

- Necessitats obligades de mobilitat
- Dificultats d'accés als serveis i equipaments per aquells municipis més petits
- Risc despoblament municipis més petits
- Pocs recursos econòmics als municipis petits: Manca de serveis

Possibles Solucions

- Serveis mancomunats. El Consell Comarcal ens vertebrador de les necessitats locals
- Millora xarxa de transport/noves fórmules de transport a demanda: Innovar
- Aprofitament dels recursos existents als municipis petits: Turisme
- Disposició de recursos i serveis itinerants per donar resposta a les necessitats de la població

LES PERSONES

Una realitat:

La gent gran

- Població que ha anat minvat, als últims anys sembla recuperar-se
- Índex d'envelliment i sobreenvelliment més alts de Catalunya
- Feminització de la vellesa

El jovent

- Joves estudiants marxen dels nuclis més petits a estudiar a la capital de comarca o d'altres indrets
- Estudiants universitaris marxen fora de la comarca: Fuga Capital Humà

La infància

- Nens i nenes en edat escolar han de desplaçar-se cap els nuclis amb més equipaments educatius (quasi tots els municipis tenen CEIP, però han de marxar per fer l'ESO, CFGM/CFGS i Batxillerat)

La immigració

- Increment lleuger de la població immigrada. Magrebins, i altres.
- Les dones immigrants treballen majoritàriament a l'economia submergida: Servei Domèstic
- Dificultat d'integració: pocs recursos socials i desconeixement elements culturals vehiculars: idioma

Les dones

- Les dones presenten doble taxa d'atur que els homes. També tenen una taxa d'ocupació i activitat més baixa.
- Alta taxa de temporalitat i parcialitat de les dones en l'ocupació
- Treballs i feines poc qualificats i en situacions precàries.
- Segregació horitzontal
- Segregació Vertical
- Únic Centre d'atenció a les dones: PIAD situat a Berga
- Rol de cuidadora principal: s'ocupen del treball domèstic i l'atenció a persones dependents.
- Mobilitat obligada tan per anar al lloc de treball, però sobre tot per acompanyar. Rol important d'acompanyament a nens i persones grans (centres escolars, activitats extraescolars, serveis mèdics...)
- Dones molt presents en activitats món rural
- Moltes dones són més grans de 65 anys.
- Increment de dones i famílies monomarentals amb fills a càrrec
- Incidència de violència de gènere poc reconeguda formalment. Poques denúncies: control i pressió social
- Baix nivell d'associacionisme de les dones. Uns exemples: només 3 associacions de dones
- Escassa representació dones als càrrecs de decisió política i social

Diverses conseqüències:

- Demanda important i creixent de serveis d'atenció social i sanitària
- Mobilitat obligada de la gent gran cap als recursos mèdics centralitzats a municipis més grans.

Alguns exemples: només Berga compta amb un centre hospitalari d'atenció mixta, i Puig-Reig que compta amb dos centres d'atenció socio-sanitària per a gent gran.

- Mobilitat obligada dels joves en edat escolar – secundària cap municipis més grans.

Alguns exemples: només Bagà i Berga disposen de Centres de Formació de Grau Mig i de Grau Superior.

- Mobilitat obligada de les dones. Sovint són les principals acompanyants de nens i nenes en les seves activitats escolars i extraescolars.

Alguns exemples: existència d'una sola piscina municipal a la comarca, com equipament esportiu, situada a Berga.

- Baixa qualificació, treballs precaris, i pocs recursos econòmics per les dones que les dificulta per una promoció i accés a càrrecs de decisió a les empreses i organitzacions. Pèrdua Capital humà, talent i competitivitat empresarial
- Doble presència per moltes dones. Estrès i altres conseqüències: manca de temps personal
- Dones cuidadores com a rol principal: Atenció a la autoestima i desenvolupament personal
- Creixement de dones en situacions de vulnerabilitat: immigrants, famílies monomarentals amb pocs recursos econòmics i socials
- Fort control social en els municipis més petits, les dones sovint no denuncien situacions de maltractament. Mobilitat obligada cap el PIAD de Berga.
- Dones als municipis més petits: Aïllament social. Baixa densitat de població i escassos recursos per la participació social
- Poca visibilització i reconeixement de les dones. Dones al món rural.

Possibles Solucions

- Regulació i millora del transport inter-intracomarcal. Millores en el transport i innovació
- Qualificació i oportunitats per la promoció laboral de les dones
- Promoció de l'associacionisme i foment de l'apoderament de dones
- Innovar en els serveis: buscar noves fórmules per donar resposta a les necessitats de la població en un escenari de recursos escassos. Foment de xarxes relacionals. Bancs del temps. Centres integrals d'atenció
- Serveis mancomunats i itinerants de formació – qualificació per dones, serveis per la conciliació i atenció a la infància i gent gran: alliberar a les dones. Innovar: Serveis de mainaderes, serveis compartits, banc del temps...
- Temps per les dones: Foment de la cultura de la corresponsabilitat. Implicació de l'empresariat. Foment de la coeducació.
- Integració i cohesió social: interculturalitat. Consolidar les experiències positives. Algun exemple: Projecte cohesió social als centres educatius. Consell Comarcal. Immigració i Educació
- Accions de difusió i visibilització del treball de les dones.
- Foment de la conciliació entre les empreses de la comarca. Serveis mancomunats per aquelles empreses de mida més petita
- Consolidació del PIAD com a veritable Centre d'atenció Integral a la comarca. Difusió i informació. Accessibilitat. Dotació de recursos
- Consolidació protocol de violència
- Impuls i dinamització del Consell de Dones: Espai de participació i representació dels interessos de les dones de la comarca.

LES INSTITUCIONS I ELS RECURSOS COMARCALS: EL CONSELL COMARCAL

Una realitat

- Ens vertebrador de les necessitats dels municipis petits de la comarca. Disposició de recursos allà on els municipis no arriben
- Estructura política del consell masculinitzada. Un exemple: Organigrama polític : 15 homes, 4 dones. Només una consellera (dona, immigració i benestar social)
- Poca participació política de les dones. Alguns exemples: només 6 alcaldesses.
- Estructura tècnica i professional forta. La gerent és una dona. Serveis i recursos humans qualificats
- Algunes experiències en transversalitat: joventut, serveis socials i educació
- Poca transversalitat entre igualtat i altres serveis. Bàsicament Igualtat i serveis socials
- Aposta ferma per la igualtat. Compromís polític i recerca de recursos per iniciar actuacions comarcals
- Interlocutor de municipis en temes d'igualtat: recerca de consens i consulta sobre necessitats
- Primeres experiències mancomunades per al foment de la igualtat amb èxit: Jornada de dones a Vallcebre, Agenda d'activitats.
- Alguns plans comarcals: joventut, i drogodependència. Experiència
- Conveni PIAD – Berga . Relacions sòlides amb la capital de comarca
- Altres programes pilots: cohesió social, projectes educatius.
- Manca d'indicadors disgregats per sexe en les memòries d'actuació que possibilitin un coneixement de l'impacte i necessitats de les dones i homes de la comarca en el marc dels serveis que dóna el consell comarcal

Diverses Conseqüències

- Oportunitat per endegar actuacions mancomunades. Voluntat política i bona entesa amb diferents municipis (conveni 24 ajuntaments)
- Risc de dissenyar actuacions parcialitzades. La perspectiva de gènere comporta en el seu fonament i plantejament teòric la transversalitat.
- Primers passos en experiències innovadores per al foment de la cohesió social i la igualtat d'oportunitats.
- Dificultat d'accés recursos- finançament per poder impulsar els programes i actuacions previstes
- Estructura masculinitzada del consell comarcal pot comportar que les necessitats de dones i la perspectiva de gènere a la gestió i a la política sigui més difícil sobre tot en aquelles àrees més masculinitzades (planificació territorial, CES...). Canvi estructures.

Possibles Solucions

- Recerca finançament
- Solucions mancomunades i consens municipis més petits. Actuacions coordinades
- Formació en matèria de gènere. Perspectiva de gènere al sí del Consell Comarcal: perfil polític i tècnic
- Indicadors disgregats segons gènere
- Foment de la transversalitat entre àrees i serveis del Consell Comarcal. Igualtat amb Promoció Econòmica, i altres serveis territorials, per detectar necessitats i formular propostes integrals
- Foment del Consell de Dones com òrgan consultiu i de detecció de necessitats de les dones de la comarca. Antena de coneixement.
- Més relació amb recursos de la comarca. CFIC – ACEB –
- Avaluació d'experiències iniciades per la seva consolidació
- Foment de serveis mancomunats d'atenció a les dones. Centres integrals comarcals – SIAD com a centre de referència per el coneixement de la realitat de les dones, atenció integral i espai articulador de xarxes socials de dones.
- La mida dels ajuntament són un clar condicionant per implementar polítiques a nivell local. És des d'aquesta perspectiva, que el Consell Comarcal pot liderar i desenvolupar a nivell comarcal i de manera mancomunada les polítiques de dones, garantint d'aquesta manera la resposta a les necessitats detectades en aquest àmbit.

POLÍTIQUES DE GÈNERE: NECESSITATS I OPORTUNITATS

Una visió per temes...

La població: trets característics des d'una perspectiva de gènere

SOCIODEMOGRAFIA	
LES NECESSITATS	LES OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none">▪ Demandes socials i socio sanitàries▪ Feminització de la vellesa: dependència▪ Estat de viduitat: solitud/aïllament▪ Dones grans cuidadores de gent gran▪ Manca de serveis d'atenció als municipis petits▪ Mobilitat obligada cap als centres sanitaris ubicats a la capital de comarca i altres▪ Dispersió territorial dels equipaments	<ul style="list-style-type: none">▪ Cohesió social▪ Activitat i dinamisme de les dones grans▪ Espais relacionals: Casals d'avis▪ Serveis Socials: punt de referència i detecció de necessitats▪ Dotació d'equipament socio sanitàries

El 22'03% de la població censada a la comarca al 2007 tenien una edat superior als 65 anys, mentre que pel conjunt de Catalunya el percentatge és de 16'22%. L'índex de feminització de la vellesa arriba al 54%.

L'índex de dependència global, és molt més alt que a Catalunya: 53 davant 45 per el conjunt de Catalunya. Recordem que són majoritàriament les dones les que es responsabilitzen de les tasques d'atenció i cura de persones dependents.

Nombre significativament superior de dones en estat de viduitat per contraposició al nombre d'homes en la mateixa situació.

Aquestes necessitats de la gent gran i de manera específica de les dones, no sols han de ser solucionades des d'una perspectiva de recursos i equipaments de caire socio sanitari, sinó que s'hauran de considerar altres dimensions per garantir una bona qualitat de vida. Ens referim a l'atenció d'aspectes com el lleure, la percepció i autoconsciència de alliberar-se de temps de cura per cuidar-se a sí mateixa, el foment de xarxes socials per prevenir l'aïllament i la solitud, entre d'altres.

Dones i Qualitat de vida

QUALITAT DE VIDA	
LES NECESSITATS	LES OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none">▪ Augment del nombre de dones que viuen soles.▪ Increment famílies monomarentals▪ Major percentatge d'atencions a situacions de vulnerabilitat des de Serveis Social▪ Creixement de la immigració: les dones immigrants presenten necessitats específiques▪ Detecció d'un increment dels casos de violència de gènere.▪ Poca denúncia casos maltractaments: control social als municipis petits	<ul style="list-style-type: none">▪ El PIAD: Centre de Serveis i informació a les dones. Conveni amb ajuntament de Berga▪ Projectes i experiències pilot per al foment de la cohesió social i integració de dones immigrants▪ Serveis Socials : serveis mancomunat i atenció descentralitzada▪ Protocol d'atenció a víctimes de la violència de gènere

En el grup de discussió realitzat amb professionals dels diferents serveis del Consell Comarcal es constata un increment en l'atenció de dones en situació de vulnerabilitat, associada a problemes de violència de gènere i immigració, però també a d'altres situacions (famílies monomarentals, recursos econòmics...) que és precís abordar des d'una estratègia d'àmbit comarcal.

Les dones amb responsabilitats familiars que viuen soles és un dels col·lectius amb més demandes cap els serveis socials. A banda de millorar i aprofundir en el desenvolupament del protocol d'atenció en cas de violència de gènere, es comparteix la idea de la necessitat d'aprofundir en les tasques preventives i de treball comunitari.

A l'any 2007 hi havia en total 1152 persones que es declaraven separades o divorciades, de les quals el 54,60 eren dones (un total de 629 dones) i el 45,39 homes (un total de 523 homes).

Tot i que no existin dades quantitatives significatives es percep la violència de gènere com un problema existent als municipis de la comarca.

Al PIAD de Berga s'han adherit els municipis de la comarca, per garantir l'assistència de totes les dones que així ho necessitin. Les demandes de consulta realitzades al PIAD han estat en un 55,73% dels casos relatives a la violència de gènere.

Des del Consell Comarcal es treballa en el desenvolupament d'actuacions d'àmbit comarcal per sensibilitzar i prevenir la violència de gènere. Aquestes actuacions es realitzen conjuntament amb Serveis Socials, ensenyament i altres agents de la comarca. Línia de treball a consolidar i enfortir.

Les dones i la participació social i política

PARTICIPACIÓ SOCIAL I POLÍTICA	
LES NECESSITATS	LES OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none"> ▪ No existeix paritat als òrgans de decisió política ▪ Escassa representació de dones polítiques al Consell Comarcal ▪ Escassa participació de dones als òrgans de decisió de les associacions. ▪ Poca tradició associativa de dones a la comarca. Només 3 associacions de dones ▪ Dificultat d'implicació i participació social per les responsabilitats familiars ▪ Falta de temps personal ▪ Falta de corresponsabilitat familiar ▪ Dificultats associades a la necessitat de mobilitat per poder participar a les activitats ▪ Concentració d'activitat de participació als nuclis més grans ▪ Manca de diversificació d'activitats 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Personal polític proper a la ciutadania ▪ Compromís polític des del Consell i Ajuntaments de la comarca per impulsar polítiques de gènere ▪ Trajectòria curta però significativa de l'àrea d'Igualtat del Consell Comarcal ▪ Conveni d'adhesió al Pla Comarcal d'Igualtat de gènere ▪ Foment de la participació com eina per l'apoderament i canvi social ▪ Agenda d'activitats per la participació social de caràcter itinerant ▪ Dinamisme de les dones i ganes de fer coses: potencial humà ▪ Creació del Consell de Dones com a mecanisme de participació i representació social

El Berguedà encara està lluny d'aconseguir la paritat en els òrgans de representació política. La comarca només compta amb sis alcaldesses i amb una consellera.

El 83% dels municipis de la comarca no tenen regidoria de la dona, i dels que sí que en tenen, 3, són compartides amb d'altres regidories.

La mida dels municipis i la seva dispersió física comporta en molts casos que la participació social sigui molt limitada i discontinua, al no disposar de recursos, tant humans i econòmics per poder organitzar activitats.

Les dones que van participar als tallers assenyalen la **falta de temps** disponible per poder participar, ja que són les que majoritàriament, assumeixen les tasques domèstiques i la cura als infants.

La manca d'un associacionisme fort fa que la dinamització associativa i la necessitat de crear xarxes entre les associacions sigui una prioritat per a impulsar i promoure la participació de les dones

L'existència d'una Conselleria responsable de les polítiques d'igualtat a la comarca es constata com un element determinant en l'impuls del moviment associatiu de les dones i de nous mecanismes de participació com és el Consell de Dones.

Temps de Treball i usos del Temps

TREBALL I ALTRES USOS DEL TEMPS	
LES NECESSITATS	LES OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Taxes d'activitat i ocupació inferiors als homes ▪ Taxes d'atur més altes que les dels homes ▪ Segregació horitzontal: feines menys qualificades i precàries ▪ Segregació vertical: dificultat de promoció i accés als càrrecs de decisió ▪ Menys dones empresàries que homes. ▪ Elevada taxa de temporalitat i parcialitat: menys estabilitat, recursos i possibilitats de promoció ▪ Poca tradició d'implementar polítiques de conciliació a les empreses de la comarca ▪ Les dones prioritzen l'atenció a l'àmbit privat i familiar: temporalitat, parcialitat. Pèrdua de talent ▪ Dones cuidadores amb poca disponibilitat de temps personal ▪ Sentiment d'aïllament dones als municipis més petits. ▪ Serveis d'atenció a la infància centralitzats ▪ Mobilitat obligada per raó de treball 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Presència de dones a la gerència de les organitzacions empresarials: ACEB, Associació de Turisme Rural ▪ Atenció a la dependència com sector amb demanda d'ocupació potencial ▪ El sector del turisme rural mostra important dinamisme femení ▪ Serveis de Promoció Econòmica del Consell Comarcal: atenció a emprenedors/es ▪ Recursos per la qualificació i la inserció laboral: CIFC ▪ Serveis descentralitzats de promoció de la ocupació ▪ Model d'empreses pioneres en la gestió de la igualtat: Serradora Boix

Els contractes temporals han tingut un pes important al llarg del últim any, pels homes van significar el 73,78% dels contractes, mentre que per les dones van significar el 78,32% dels nous contractes signats.

Segons les dades del últim mes, corresponents a febrer de 2009, la taxa d'atur a la comarca del Berguedà es situava en un 12,42%, amb una incidència més notable en les dones (taxa del 15,09%) respecte als homes (10,46%).

La situació d'atur afecta més a les dones amb edats compreses entre els 40 i 54 anys, mentre que en el cas dels homes el grup d'edat més afectat era el de 25 a 39 anys.

Les consultes realitzades posen en relleu la dificultat que troben moltes dones per poder conciliar vida familiar i professional. L'assumpció de manera unilateral d'aquestes tasques de cura i atenció a persones dependents i la manca d'una xarxa suficient de recursos i equipaments per cuidar i atendre als infants, dificulta l'accés de les dones a una feina remunerada, la seva

promoció i desenvolupament professional, condicionant la seva qualitat de vida.

Les dades mostren com les dones majoritàriament, treballen en sectors d'activitat econòmica, relacionats amb els serveis d'atenció a persones. Aquests sectors, tradicionalment assignats a les dones, producte de la divisió sexual del treball, són habitualment els menys valorats social i econòmicament.

Encara continuen existint també moltes dificultats en l'accés als llocs de responsabilitat i de direcció de les empreses. Així mateix, s'aprecien diferències substancials en la creació d'empreses entre dones i homes. Són més nombrosos els homes empresaris (amb assalariats o no) que les dones. No obstant, aquesta tendència ha anat evolucionant positivament per a les dones. El turisme rural ha estat un sector emergent a l'economia de la comarca, on les dones tenen una presència destacada.

Un dels factors que determinen les actuals característiques de la participació femenina al mercat de treball és la referent a la conciliació entre la vida familiar, personal i laboral. Les empreses de la comarca no han estat molt actives en la incorporació d'aquest tipus de mesures

Si bé, pot ser que a nivell d'oferta i demanda, la comarca del Berguedà no es situï entre aquelles amb més necessitat de dotació de infraestructures i d'inversió, la distribució territorial intracomarcal sí que posa en relleu la centralitat d'aquests equipaments en municipis de mida més gran. Només 9 municipis disposen de centres per atendre als infants en edats de 0 a 3 anys, dada que posa de manifest que la resta dels municipis, un total de 22, queden sense aquest servei. Les dones són les encarregades d'assumir la seva cura fins que no tinguin edat escolar.

Formació i Coeducació

FORMACIÓ I COEDUCACIÓ	
LES NECESSITATS	LES OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Localització dels centres educatius a Berga i altres municipis més grans ▪ Necessitat desplaçament de nens i nenes en edat escolar i joves cap els centres educatius ▪ Dones del Berguedà presenten nivells de formació més baixos, en les edats més madures. Per contra, les joves presenten nivells d'estudis universitaris més alts que els joves de la comarca ▪ Segregació horitzontal en les eleccions formatives ▪ Formació continua de treballadors/es: menor participació de dones ▪ Fuga de talent per la mancança d'oportunitats laborals ▪ Segregació horitzontal i discriminació vertical: majoria de mestres als CEIPS són dones, mentre que les direccions dels centres i més si són de secundària són homes 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Experiències de transversalitat en el consell comarcal amb igualtat, serveis socials i educació. ▪ Dones joves amb potencial de desenvolupament professional: estudis universitaris ▪ Experiències innovadores en projectes educatius i en coeducació ▪ Formació de persones adultes: major participació de dones

Els nivells d'instrucció de la població han evolucionat en el temps, i els canvis produïts tenen incidència tant en els homes com en les dones.

És però important assenyalar que les dones més joves assoleixen un nivell educatiu superior al dels homes de les seves mateixes franges d'edat. Invertint-se la realitat de les dones de major edat, que són el col·lectiu majoritari que no ha realitzat cap tipus de formació.

Tot i el major nivell d'instrucció de les dones joves, es detecten aspectes de segregació horitzontal a l'hora d'escollir les branques formatives tan en cicles formatius, com en batxillerat i estudis universitaris. Les noies segueixen representant el col·lectiu minoritari en branques com la tecnologia (en el cas del batxillerat), informàtica (en el cas dels cicles formatius) així com en els estudis universitaris tècnics.

Respecte als centres educatius a la comarca cal destacar que la majoria dels municipis compten amb centres d'educació primària, tot i que l'alumnat no sigui significatiu. Aquest fet no es reproduïx en altres nivells educatius. Només es compta amb 10 centres d'educació infantil, aquest fet té conseqüències

sobre les mares i les àvies que són les que majoritàriament es fan càrrec dels infants.

Al finalitzar la primària, els nens i nenes de les poblacions més petites es veuen obligats a desplaçar-se per assistir a classe, ja que només es compta amb 7 centres que imparteixen aquest nivell d'educació localitzats a 4 municipis (Bagà, Berga, Gironella i Puig-Reig). Aquesta realitat condiciona tan la vida de l'alumnat com de les seves famílies, ja que existeix un alt grau de dependència per a la mobilitat i per poder desenvolupar qualsevol tipus d'activitat escolar i extra-escolar.

Dins de les propostes educatives innovadores cal destacar que al Berguedà s'estan portant a terme diverses iniciatives en coeducació (a Puig-Reig) o a Avià en matèria incorporació de l'escola al entorn. A Guardiola de Berguedà es situa un dels camps d'aprenentatge de Catalunya, es tracta d'un projecte obert a tots els centres educatius de Catalunya, però mostra l'aposta del territori per dur a terme accions innovadores en matèria educativa que puguin oferir resposta a les noves necessitats socials. Aquest potencial d'innovació es pot aprofitar per tal d'aprofundir en la coeducació i en la orientació professional no sexista.

Les dones i la salut

LES DONES I LA SALUT	
LES NECESSITATS	LES OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none">▪ Malalties associades a l'edat: envelliment de la població i feminització de la vellesa▪ Malalties associades a la doble presència i rol de cuidadora principal: estrès, ansietat i depressió▪ Bona dotació de Centres i equipaments sanitaris encara que dispersa territorialment▪ Necessitat de desplaçament per aquelles dones que hi viuen als municipis més petits	<ul style="list-style-type: none">▪ Major esperança de vida de les dones al néixer▪ Estils de vida més saludables.▪ Campanyes de prevenció per la millora de la salut i la qualitat de vida▪ Dotació d'equipaments adient

A la comarca de Berga l'esperança de vida es situa en una mitja de 80,39 anys, superior per les dones homes 77,22

Les dones de la comarca presenten riscos més elevats de patir malalties associades a les sobrecarregues que comporta el rol de cuidadora. Les malalties mentals (estats depressius, d'angoixa, estrès entre d'altres) poden tenir una incidència més alta en aquest grup de dones, i per tant, és important la realització d'activitats de prevenció de salut i de foment de la corresponsabilitat adreçades al conjunt de la població.

Les persones consultades apunten que s'ha produït un avenç important en temes associats a la prevenció de la salut. Aquestes accions es realitzen des dels equipaments sanitaris, com és l'Hospital de Berga, però també des d'altres institucions com el propi Consell Comarcal: diferents campanyes de prevenció relacionades amb patologies específiques de dones (càncer de mama, per exemple), prevenció amb dones immigrades, i joves. Tanmateix, es constata la necessitat de continuar avançant, sobre tot en relació amb diferents malalties com la fibromialgia i la fatiga crònica que fins ara no han estat reconegudes com a malalties laborals

La comarca del Berguedà està ben dotada en quan equipaments de tipus sanitari. Aquesta bona dotació en comparació el conjunt de Catalunya s'explica per la menor densitat poblacional. Tot i haver una bona dotació d'equipaments sanitaris aquesta està concentrada en els municipis de mida més gran.

Disseny del Territori: Les dones i la mobilitat a la comarca

DISSENY DEL TERRITORI: LA MOBILITAT	
LES NECESSITATS	LES OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none">▪ Dispersió territorial dels nuclis de població▪ Baixa densitat de població▪ Manca de transport alternatiu al transport per carretera▪ Mobilitat obligada per raó de treball, estudis i d'atenció sanitària▪ Les dones usuàries habituals de transport urbà▪ Recorreguts i freqüències poc adaptades a les necessitats	<ul style="list-style-type: none">▪ Pla comarcal de Muntanya: la millora de les infraestructures és una prioritat▪ Alguna experiència de transport a demanda: valoració i capitalització

La dispersió territorial de la població és una característica que pot condicionar l'accés als recursos i serveis per gaudir d'una bona qualitat de vida. La centralitat de recursos a Berga o d'altres municipis amb major nombre d'habitants, implica una mobilitat obligada per la resta de població que habita a municipis més petits. Les dones tradicionalment són usuàries principals del transport públic, i per tant els horaris i recorreguts establerts poden dificultar l'accés i participació de serveis i recursos segons les necessitats específiques associades al cicle de vida (serveis sanitaris, residències, escoles...).

Segons les dades de l'Idescat, relatius als desplaçaments a la comarca en el període de 2001, cal destacar que el gruix de moviments es produeixen en transport individual. Els desplaçaments individuals dins de la comarca es situaven en un total de 10.648, en canvi el nombre de desplaçaments produïts en transport col·lectiu presentava diferències substancials.

Un anàlisi disgregat segons la variable sexe, demostra com els homes generen més desplaçaments que les dones.

La concentració de serveis i equipaments educatius en els municipis de mida més gran comporten una necessitat obligada per la població en edat escolar. Fet que es veu agreujat al finalitzar l'educació obligatòria, ja que disminueixen el nombre de centres a la comarca que imparteixen aquest tipus d'estudis.

El fet que els equipaments i serveis sanitaris es concentrin a Berga i que el gruix principal de places residencials les trobem entre Berga, Gironella i Puig-reig, provoca que les persones que no viuen en aquests centres, tinguin que utilitzar un mitjà de transport per poder accedir a serveis tan bàsics com l'atenció hospitalària o residencial.

Al llarg de la consulta realitzada s'ha evidenciat que la mobilitat és un factor que determina les oportunitats de participació social i econòmica de les dones de la comarca. La manca d'adequació del transport a les necessitats de la oferta disponible, problema al que s'afegeix l'alt cost econòmic i la poca freqüència van ser temes apuntats en el seu transcurs.

Les Prioritats d'Intervenció: El Pla Comarcal d'Igualtat

Document que marcarà les directrius i actuacions prioritàries d'intervenció per una millor igualtat i qualitat de vida de dones i homes a la comarca

Àmbit d'actuació: Vida política
Transversalitat de gènere
Objectiu: <ul style="list-style-type: none">- Fomentar la incorporació de la transversalitat de gènere en les polítiques
Justificació: <p>La transversalitat de gènere implica la incorporació de l'anàlisi dels possibles impactes que una política determinada pot tenir en homes i dones d'un territori. Aquesta perspectiva s'ha d'anar incorporant progressivament en totes les fases del cicle d'elaboració de les polítiques públiques. Només així, conjuntament amb la realització d'accions específiques o positives, (enfocament dual) es podrà avançar en el canvi necessari d'estructures socials per al foment de l'equitat de gènere.</p> <p>Els ajuntaments de la comarca, i concretament des del Consell Comarcal s'estan donant els passos per promoure aquest canvi. La realització de l'auditoria és fruit d'aquest compromís polític. Però l'obtenció de resultats realment efectius i perdurables en el temps requereix que la perspectiva de gènere estigui present en totes les polítiques que es desenvolupen.</p> <p>La transversalització comporta que tots els àmbits de participació social, econòmica, cultural, etc. han de ser analitzats des d'una perspectiva de gènere per tal de poder dissenyar polítiques de gènere.</p>
Accions: <ul style="list-style-type: none">- Realitzar accions de sensibilització i de formació entre els polítics i polítiques, tant a nivell del Consell Comarcal com a nivell dels alcaldes i alcaldesses de la comarca, per anar incorporant progressivament la perspectiva de gènere en totes les polítiques.- Creació de mecanismes i comissions de seguiment i acompanyament- Recerca i disposició de recursos econòmics i humans- Seguiment i avaluació

Àmbit d'actuació: Mercat de Treball**Formació i sensibilització per a la igualtat d'oportunitats a la feina****Objectius:**

- Fomentar la presència de les dones al mercat de treball: ocupació i càrrecs de decisió
- Foment de la capacitat emprenedora de les dones. Impuls i acompanyament
- Sensibilització empresariat per la gestió de la igualtat

Justificació:

En el present estudi, ha quedat palès les poques iniciatives empresarials per a la conciliació de la vida familiar i laboral conegudes a la comarca. Tot i que sigui una problemàtica no només a la comarca del Berguedà, si que cal tenir en compte que la necessitat de desplaçar-se per accedir al llocs de treball, però també la necessitat de acompanyar les persones dependents tenen una incidència en la incorporació de les dones al mercat laboral.

Les dones actualment estan assolint nivells formatius superiors, però la manca de possibilitats de treball a la comarca impedeixen que desenvolupin en ella la seva vida professional. La comarca ofereix oportunitats de desenvolupar iniciatives empresarials, serveis no atesos o un sector com el turisme que poden donar noves oportunitats de negoci i de desenvolupament laboral i econòmic.

Les dones de la comarca dins del mercat laboral de la comarca desenvolupen feines en indústries tèxtils. Aquestes indústries estan en un clar retrocés, fet que pot comportar l'atur per un grup important de dones de la comarca. És important poder desenvolupar plans de formació continua i plans de formació per a dones en situació d'atur que puguin reduir els efectes dels tancaments, molt especialment entre aquelles amb nivells formatius més baixos i entre les dones de major edat.

Accions:

- Coordinar accions amb agents socials i econòmics del territori
- Realitzar accions de sensibilització i de formació dirigides al empresariat sensibilitzant i informant per la gestió de la igualtat.
- Fomentar la formació de delegats i delegades sindicals que els habilitin per incorporar la perspectiva de gènere en les negociacions de convenis col·lectius.
- Fer emergir bones practiques en conciliació i gestió de la igualtat entre les empreses del Berguedà
- Fomentar la formació i acompanyament per la promoció a càrrecs de decisió de les dones
- Foment i acompanyament dones empresàries. Xarxes.
- Realitzar una oferta formativa que s'adeqüi a les necessitats presents i futures del mercat laboral de la comarca.

Àmbit d'actuació: Qualitat de Vida**Atenció a dones en situacions de vulnerabilitat****Objectiu:**

- Donar una atenció adequada a les necessitats detectades entre les dones en situacions de vulnerabilitat

Justificació:

Els equips tècnics han assenyalat la detecció cada cop en una major mesura de dones en situacions de vulnerabilitat.

Les causes que comporten aquesta vulnerabilitat són molt diverses, i per tant les accions per a pal·liar-les han de respondre a aquesta diversitat.

Entre els col·lectius de dones en situació de vulnerabilitat que han estat destacats podem assenyalar: dones grans (vídues i que viuen soles) mares soles, immigrants i dones que pateixen situacions de violència.

Accions:

- Recollir en els plans de formatius dels equips tècnics, formació específica per a la detecció de situacions de vulnerabilitat i incorporació de la perspectiva de gènere
- Continuar enfortint el treball coordinat i mancomunat entre municipis per poder atendre les demandes d'una forma més acurada i pròxima.
- Consolidació Protocol Violència de gènere

Àmbit d'actuació: Qualitat de Vida**Servei d'Atenció i Informació per a les Dones: Centre Integral****Objectiu:**

- Facilitar l'accés de totes les dones de la comarca al punt d'informació i atenció a les dones

Justificació:

Actualment la comarca compta amb el PIAD de Berga, que malgrat va estar projectat per atendre a les dones del municipi, també atén a dones de tota la comarca gràcies al conveni signat entre el Consell Comarcal i l'Ajuntament de Berga.

Des de la comarca, i donada la poca capacitat dels municipis per a poder desenvolupar un espai municipal, s'ha de poder arribar a totes les dones del territori.

Els Centres d'atenció han mostrat la seva efectivitat per crear xarxes socials entre dones així com també es configuren en importants "observatoris" de les necessitats específiques que poden orientar les polítiques de gènere.

El servei d'atenció a la dona ha de complir no només amb tasques d'atenció i prevenció de la violència de gènere, sinó que s'ha de constituir en un espai d'atenció integral, oferint diferents serveis i informació diversa: ocupació, participació, formació, banc del temps, entre d'altres. Convertint-se d'aquesta manera en un espai de trobada de dones de referència a la comarca.

Accions:

- Crear un centre d'atenció integral i transversal per a totes les dones de la comarca
- Establir aliances i xarxes amb altres associacions, serveis i administracions del territori.
- Tenir una presència activa en la vida comunitària i en els espais socials
- Oferir serveis de: assessorament jurídic (tant familiar com laboral), atenció a dones en situació de violència, problemes familiars, salut sexual i reproductiva, informació sobre els recursos existents al territori (formació, ocupació, participació social, etc...); banc del temps

Àmbit d'actuació: Participació**Estructures participatives per a garantir la presència de les dones****Objectius:**

- Consolidar i incorporar la visió de les dones de la comarca en les actuacions polítiques i socials.
- Fomentar i impulsar el Consell de la Dona
- Fomentar i enfortir l'associacionisme de dones

Justificació:

Tot i que les dones de la comarca mostren interès en participar i tenen molta presència en moments puntuals d'activitat, la comarca només compta amb 3 associacions específicament de dones.

La manca d'aquestes associacions té conseqüències en la visibilització de les problemàtiques que afecten a les dones, i en la normalització de pautes i comportaments que fomenten la desigualtat entre homes i dones.

Al Berguedà es compta ja amb una estructura que vol donar cabuda a les opinions i valoracions que dones procedents de diferents espais poden emetre sobre la realitat de la comarca, sobre les seves iniciatives, interessos i necessitats.

El Consell però, tot i estar definit i projectat, no ha iniciat encara la seva trajectòria. La tasca que el Consell de Dones pot desenvolupar pot ser de gran importància per a conèixer la realitat de les dones de la comarca i proposar polítiques i actuacions.

Accions:

- Disposar d'espais que facilitin la trobada i l'intercanvi
- Consolidar experiències: Agenda d'activitats, Trobada Comarcal de dones
- Iniciar les activitats pròpies del consell
- Crear i consolidar espais per al coneixement de la vida política i social de la comarca

Àmbit d'actuació: Mobilitat**Accessibilitat als serveis i recursos de la comarca****Objectiu:**

- Facilitar l'accés a totes les dones de la comarca als serveis i recursos existents.

Justificació:

Molts dels serveis i recursos disponibles a la comarca es localitzen en els municipis amb un major nombre de població. Això implica que la resta d'habitants de la comarca s'han de desplaçar per poder-hi accedir.

Entre les dificultats que coexisteixen amb aquesta realitat ens trobem amb un transport públic amb poca freqüència de pas i amb un preu elevat.

La manca d'un transport públic adequat comporta un ús elevat del transport privat, i aquells col·lectius que no tenen accés al transport privat vegin mancades la seva capacitat per accedir a serveis i recursos.

Les dones de les poblacions més petites que tenen al seu càrrec persones dependents (infants i gent gran) es veuen obligades a realitzar desplaçaments per poder accedir a centres sanitaris o a les escoles. El temps destinat a aquests desplaçaments repercuteix negativament en la vida de les dones, ja que els impedeix poder gaudir d'un temps propi o d'un temps per al treball.

Accions:

- Desenvolupar plans innovadors de mobilitat
- Crear xarxes entre dones o entre entitats per a facilitar la mobilitat i l'accés als recursos. Experiències de compartir cotxe, bancs del temps..

Àmbit d'actuació: Coeducació**Projectes i plans pedagògics de coeducació****Objectiu:**

- Impulsar projectes de coeducació als centres de primària i secundària de la comarca. Foment de l'educació i orientació professional no sexista

Justificació:

L'escola com a agent socialitzador té un valor essencial en l'aprenentatge de valors i actituds.

L'escola pot contribuir a construir estructures socials més igualitàries, que trenquin amb pautes de comportament androcèntriques.

La coeducació té per objectiu el desenvolupament integral de les persones, sense atribuir capacitats per raó de sexe.

La coeducació permet que nois i noies accedeixin a una formació conforme a les seves capacitats, sense veure's condicionats per raó de sexe.

Al Berguedà tot i que les noies accedeixen en major mesura als estudis de nivell superior que els nois, s'ha detectat que ho fan reproduint els rols i la segregació horitzontal que es produeix en el mercat de treball. La coeducació es una eina que permetria trencar amb la reproducció de les estructures socials dins de l'escola.

Accions:

- Incorporar la coeducació en els projectes pedagògics dels centres educatius de primària i de secundària
- Realitzar accions formatives per a la comunitat educativa: professorat, pares i mares, i altres persones que tinguin relació amb l'aprenentatge i la formació d'infants i joves.
- Serveis d'orientació per una elecció professional no sexista

Annex 1: Eines- Guions Entrevistes

AUDITORIA DE GÈNERE A LA COMARCA DEL BERGUEDÀ FASE DE CONSULTA

ENTREVISTA ÀMBIT MUNICIPAL:

1.-Les polítiques de les dones a la comarca del Berguedà/municipi

Valoració de la Trajectòria desenvolupada en l'àmbit de la gestió de polítiques d'igualtat d'oportunitats a la comarca/municipi: Evolució, actuacions i programes

Recursos destinats al desenvolupament de les polítiques d'igualtat: pressupostos, recursos humans, finançament

Prioritats i estratègies de futur : Justificació de la necessitat d'implementar una auditoria de gènere. Beneficis potencials que es poden derivar: per les dones, les persones i pels municipis.

2.- Incorporació de la igualtat de gènere en la cultura organitzacional de l'Ajuntament

Valoració del grau d'integració del principi d'igualtat d'oportunitats al Consell Comarcal: la gestió de la igualtat a nivell intern - transversalitat

Política de recursos humans (representació i participació de dones al consistori, promoció i desenvolupament Professional...)

Comunicació i visibilització externa

Mesures de conciliació

D'altres

3.- Valoració situació actual i Necessitats d'intervenció en l'àmbit de la participació social i política de les dones de la comarca. Potencialitats del Consell de Dones.

4.- Valoració situació actual i Necessitats d'intervenció en la participació a l'activitat econòmica i el repartiment de treballs i usos del temps .Mercat de treball, corresponsabilització, conciliació de la vida personal, laboral i familiar

5.- Les salut de les dones a la comarca: Recursos, situació, programes de prevenció

6.- Valoració de la situació actual i necessitats de les dones en situacions de vulnerabilitat:

- Violència de Gènere: Incidència, Serveis i recursos d'atenció a la violència de gènere

- Dones i Immigració

- Dones en situació d'Exclusió

7.- Perspectiva de gènere en el disseny de la ciutat i el territori

Grau de satisfacció en relació a la seva comunitat, el seu entorn i formes de fer del seu territori

Transports i desplaçaments

Seguretat

8.- Propostes d'actuació a nivell intern/ Politiques Dones (objectius estratègics, línies d'actuació, accions)

GUIÓ ENTREVISTA: RESPONSABLES POLÍTICS

CULTURA I POLÍTIQUES LOCAL/COMARCALS IO DESENVOLUPADES

1.-Les polítiques de les dones a la comarca del Berguedà

Valoració de la Trajectòria desenvolupada en l'àmbit de la gestió de polítiques d'igualtat d'oportunitats a la comarca/municipi: Evolució, actuacions i programes

Recursos destinats al desenvolupament de les polítiques d'igualtat: pressupostos, recursos humans, finançament

Prioritats i estratègies de futur : Justificació de la necessitat d'implementar una auditoria de gènere. Beneficis potencials que es poden derivar: per les dones, les persones i pels municipis.

2.- Incorporació de la igualtat de gènere en la cultura organitzacional del Consell Comarcal

Valoració del grau d'integració del principi d'igualtat d'oportunitats al Consell Comarcal: la gestió de la igualtat a nivell intern - transversalitat

Política de recursos humans (representació i participació de dones al consell, promoció i desenvolupament Professional...)

Comunicació i visibilització externa

Mesures de conciliació

D'altres

3.- Valoració situació actual i necessitats d'intervenció en l'àmbit de la participació social i política de les dones de la comarca. Valoració del futur Consell de Dones.

Valoració

Necessitats

4.- Valoració situació actual i necessitats d'intervenció en la participació a l'activitat econòmica i el repartiment de treballs i usos del temps . Conciliació de la vida personal, laboral i familiar

Valoració

Necessitats

5.- Les salut de les dones a la comarca: Recursos, situació, programes de prevenció

Valoració

Necessitats

6.- Valoració de la situació actual i necessitats de les dones en situacions de vulnerabilitat:

- Violència de Gènere: Incidència, Serveis i recursos d'atenció a la violència de gènere

- Dones i Immigració

- Dones en situació d'Exclusió

Valoració

Necessitats

7.- Perspectiva de gènere en el disseny de la ciutat i el territori

Grau de satisfacció en relació a la seva comunitat, el seu entorn i formes de fer del seu territori

Transports i desplaçaments

Valoració

Necessitats

8.- Propostes d'actuació a nivell intern/ Politiques Dones (objectius estratègics, línies d'actuació, accions)

Ambit polítiques comarcals

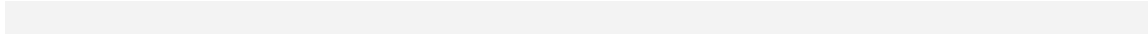
Àmbit de participació social i política

Àmbit de l'activitat productiva, reproductiva i els usos del temps (corresponsabilitat i conciliació)

Àmbit de l'educació i cultura

Àmbit de la qualitat de vida, sanitat i situacions especials de vulnerabilitat social

Àmbit del disseny de la ciutat, mobilitat i seguretat

ENTREVISTA EQUIPS TÈCNICS

1.-Les polítiques de les dones a la comarca del Berguedà

Valoració de la Trajectòria desenvolupada en l'àmbit de la gestió de polítiques d'igualtat d'oportunitats a la comarca/municipi: Evolució, actuacions i programes

Recursos destinats al desenvolupament de les polítiques d'igualtat: pressupostos, recursos humans, finançament

Prioritats i estratègies de futur : Justificació de la necessitat d'implementar una auditoria de gènere. Beneficis potencials que es poden derivar: per les dones, les persones i pels municipis.

2.- Incorporació de la igualtat de gènere en la cultura organizacional del Consell Comarcal

Valoració del grau d'integració del principi d'igualtat d'oportunitats al Consell Comarcal: la gestió de la igualtat a nivell intern - transversalita

Política de recursos humans (representació i participació de dones al consell, promoció i desenvolupament Professional...)

Comunicació i visibilització externa

Mesures de conciliació

D'altres

3.- Valoració situació actual i Necessitats d'intervenció en l'àmbit de la participació social i política de les dones de la comarca

4.- Valoració situació actual i Necessitats d'intervenció en la participació a l'activitat econòmica i el repartiment de treballs i usos del temps . Conciliació de la vida personal, laboral i familiar

5.- Les salut de les dones a la comarca: Recursos, situació, programes de prevenció

6.- Valoració de la situació actual i necessitats de les dones en situacions de vulnerabilitat:

- Violència de Gènere: Incidència, Serveis i recursos d'atenció a la violència de gènere

- Dones i Immigració

- Dones en situació d'Exclusió

7.- Perspectiva de gènere en el disseny de la ciutat i el territori

Grau de satisfacció en relació a la seva comunitat, el seu entorn i formes de fer del seu territori

Transports i desplaçaments

8.- Propostes d'actuació a nivell intern/ Politiques Dones (objectius estratègics, línies d'actuació, accions)

MODEL D'ENTREVISTA CFI

1.- Quins serien les principals característiques de l'activitat econòmica de la comarca (teixit empresarial, ocupació, població activa...) i la seva interrelació amb les oportunitats laborals de les dones de la comarca?

2.-Valoració de les polítiques d'igualtat a les Empreses de la comarca del Berguedà

Valoració de la trajectòria desenvolupada en l'àmbit de la gestió de polítiques d'igualtat d'oportunitats al teixit empresarial: Evolució, actuacions i programes

Necessitats de les empreses derivades de l'actual marc normatiu: la llei orgànica per la igualtat efectiva de dones i homes. Plans d'igualtat a les organitzacions i a la comarca.

Necessitats de les empreses Conciliació de la vida personal, laboral i familiar

3.- Valoració situació actual de les dones respecte al mercat de treball necessitats d'intervenció en la participació a l'activitat econòmica

Participació activitat econòmica :Activitat/ Atur/ Iniciativa Empresarial

4.- Recursos i programes de foment de l'ocupació de les dones i col·laboració del teixit empresarial (pràctiques en empreses, altres..). Programes existents, valoració.

5.- Quins serien les necessitats d'intervenció en matèria d'igualtat d'oportunitats en relació a l'accés i promoció en l'activitat econòmica de la comarca?

Accés a l'ocupació:	
NECESSITATS	PROPOSTES INTERVENCIÓ

Accés i promoció de l'autocupació i foment de l'activitat empresarial de les dones	
NECESSITATS	PROPOSTES INTERVENCIÓ

Àmbit de la corresponsabilitat i la conciliació de la vida laboral, familiar i personal	
NECESSITATS	PROPOSTES INTERVENCIÓ

Participació de les dones en càrrecs i àmbits de decisió econòmica (Consell Econòmic i Social, associacions empresarials, món sindical...)	
NECESSITATS	PROPOSTES INTERVENCIÓ

Gestió de la Igualtat al sí de les empreses (mesures conciliació, retribució, carreres professionals, formació...)	
NECESSITATS	PROPOSTES INTERVENCIÓ

5.- Altres suggeriments i propostes d'intervenció:

--

Annex 2. Eines- Metodologia Tallers

AUDITORIA DE GÈNERE	COMARCA DEL BERGUEDÀ
----------------------------	-----------------------------

FASE	DIAGNOSI: TALLERS PARTICIPATIUS Taller Els Temps de les Dones
-------------	--

Data: 27-09-08	INICI: 11,30 H	FINAL: 12,30 H
-----------------------	-----------------------	-----------------------

OBJECTIUS:

Reflexionar i debatre de manera conjunta al voltant dels usos dels temps per tal d'identificar necessitats i propostes d'actuació per millorar la situació social de les dones de la comarca.

RECURSOS:

- 1 Canó electrònic per a PC i cable connexió elèctrica
- 1 Papelograf o pissarra vileda
- Rotuladors
- Folis
- Aigua i gots

ORDRE DEL DIA:

BLOC 1: PRESENTACIÓ

1.- Introducció: (Persona referent de la comarca) (5 min.)

Benvinguda

Emmarcament: Objectius del taller, context de l'auditoria de gènere en curs

BLOC 2: FASE DE PARTICIPACIÓ

2.- Grup de treball: Les dones i els usos dels temps (10min.) Equip de consultoria

Què volem aconseguir? Objectius del seminari

Conceptes principals a introduir:

- 1.- Necessitat de reflexionar i proposar línies de futur per millorar la situació de les dones

Començar a construir el futur

- 2.- Promoure i utilitzar el conjunt de sinergies que es generen des de les diferents perspectives (socials, àmbits municipals) – Visió transversal – que de manera complementària aporten i generen possibilitats de dinamització social i millora de la participació de les dones de la comarca

Necessitat d'afrontar col·lectivament els reptes de futur

Situació i Aproximació a la temàtica

Suport: Presentació Power Point

3.- Treball en Grups

Explicació breu del procés de participació

Presentació de les persones participants al seminari

Tècnica: Treball en grups

- ✓ El nostre temps personal
- ✓ El nostre temps reproductiu i familiar
- ✓ El nostre temps remunerat

Reflexió envers la: Situació, causes i conseqüències i propostes de millora

- Debat en grups (Total 15 min.)
- Resum d'idees – paraules clau – en papelògraf (pissarra) (10min.)
- Contrast i debat de les idees plantejades (20 min.)

ANNEX 3- EINES-QÜESTIONARI

QÜESTIONARI ALCALDIES DELS AJUNTAMENTS

POLITQUES LOCALS D'IGUALTAT A LA COMARCA DEL BERGUEDA

AUDITORIA DE GÈNERE

A complimentar per: Ajuntaments de la comarca que participen al projecte de l'Auditoria de Gènere. Perfil Polític: Alcaldia

Objectiu: Recollir les valoracions i necessitats percebudes sobre la situació actual de les dones a la comarca del Berguedà així com propostes d'intervenció

1.- Recursos destinats al desenvolupament de les polítiques d'igualtat a l'àmbit municipal:

Polítiques d'igualtat d'Oportunitats	SI	NO
Desenvolupament d'accions positives al sí de la corporació municipal	☐	☐
Existència comissió/grup de treball ajuntament/entitats per tractar temes d'igualtat (ex. Comissió violència de gènere, consell de dones...)	☐	☐
Formació en perspectiva de gènere càrrecs electes	☐	☐
Formació en perspectiva de gènere equips tècnics	☐	☐
Dades desagregades per sexe	☐	☐
Elaboració polítiques amb perspectiva de gènere (informes previs d'impacte de gènere, estudi necessitats diferenciades homes/dones...)	☐	☐
Accions municipals adreçades a la població per sensibilitzar en igualtat d'oportunitats (xerrades, formació, tallers, exposicions...)	☐	☐
Accions municipals adreçades a les dones per millorar la seva situació (foment participació, programes específics de formació...)	☐	☐
Participació en Fòrum de Regidores	☐	☐
Altres:	☐	☐

Punts forts:

Punts de dificultat:

2.- Quins serien les problemàtiques o necessitats específiques de les dones de la comarca a les quals deuria donar resposta un pla comarcal per la igualtat de dones? (1 = Valoració mínima / 5 = Valoració màxima)

	VALORACIÓ				
EDUCACIÓ	1	2	3	4	5
Baixos nivells educatius de les dones	☐	☐	☐	☐	☐
Manca de programes per promoure la coeducació (formació equips professionals centres ensenyament, programes específics...)	☐	☐	☐	☐	☐
Baixa oferta de formació al municipi	☐	☐	☐	☐	☐
MERCAT DE TREBALL	1	2	3	4	5
Baixa participació de les dones del municipi al mercat laboral: Nivells d'atur	☐	☐	☐	☐	☐
Manca de participació en càrrecs de decisió	☐	☐	☐	☐	☐
Participació de dones en sectors tradicionals amb baixes perspectives	☐	☐	☐	☐	☐
Dificultat de conciliar la vida professional i familiar	☐	☐	☐	☐	☐
RECURSOS I SERVEIS D'ATENCIÓ (SSocials, sanitat...)	1	2	3	4	5
Existència de col·lectius de dones en situació de vulnerabilitat social: dones víctimes de violència de gènere, dones immigrades, famílies monomarentals, altres	☐	☐	☐	☐	☐
Escassetesa de recursos i serveis d'atenció a persones dependents al municipi (guarderies, centres de dia..)	☐	☐	☐	☐	☐
Assumpció majoritària de tasques domèstiques	☐	☐	☐	☐	☐
Manca de programes específics de prevenció	☐	☐	☐	☐	☐
PARTICIPACIÓ SOCIAL I POLÍTICA	1	2	3	4	5
Baixa Participació de dones en la vida política	☐	☐	☐	☐	☐
Dificultat en la participació en càrrecs de decisió política (elaboració de llistes, ...)	☐	☐	☐	☐	☐
Baix nivell d'associacionisme de dones	☐	☐	☐	☐	☐
Manca de presència de Dones en càrrecs de decisió a les associacions locals	☐	☐	☐	☐	☐
MOBILITAT I SEGURETAT	1	2	3	4	5
Freqüència i accessibilitat al transport públic urbà i intercomarcal	☐	☐	☐	☐	☐
Inseguretat ciutadana	☐	☐	☐	☐	☐
Incidència de la violència de gènere	☐	☐	☐	☐	☐

ALTRES PROBLEMÀTIQUES O NECESSITATS	1	2	3	4	5
Especificar:	☐	☐	☐	☐	☐
Especificar:	☐	☐	☐	☐	☐

Justificació de la seva resposta:

3.- Quins creu que són els elements necessaris per poder implantar una política comarcal a favor de la igualtat efectiva de dones i homes a la comarca del Berguedà? (1 = Valoració mínima / 5 = Valoració màxima)

	1	2	3	4	5
Suport i assessorament tècnic per part de l'Administració (Diputació, Generalitat...) en formació, jornades...	☐	☐	☐	☐	☐
Suport econòmic	☐	☐	☐	☐	☐
Realització conjunta/participació en accions comarcals per la igualtat (trobada de dones, altres)	☐	☐	☐	☐	☐
Creació de programes /mecanismes comarcals per a la igualtat i programes associats (Consell de dones, comissions de treball...)	☐	☐	☐	☐	☐
Altres:	☐	☐	☐	☐	☐

Justificació de la seva resposta:

4.- Valori si us plau utilitzant una escala de l'1 (valoració més baixa) al 5 (valoració més alta) les diferents polítiques municipals segons la importància atribuïda per al desenvolupament del municipi.

ÀREES O COMPETÈNCIES MUNICIPALS	1	2	3	4	5
Urbanisme	☐	☐	☐	☐	☐
Polítiques de Cultura	☐	☐	☐	☐	☐
Polítiques de Joventut	☐	☐	☐	☐	☐
Polítiques de Promoció Econòmica	☐	☐	☐	☐	☐
Polítiques d'igualtat dones-homes	☐	☐	☐	☐	☐
Polítiques Socials: Acció Social	☐	☐	☐	☐	☐
Medi Ambient	☐	☐	☐	☐	☐
Gent gran	☐	☐	☐	☐	☐
Cooperació i Solidaritat	☐	☐	☐	☐	☐
Altres: especificar	☐	☐	☐	☐	☐

Justificació de la seva resposta:

--

5.- Valori si us plau les següents accions per promoure la igualtat de dones i homes a l'àmbit comarcal. (1 = Valoració mínima / 5 = Valoració màxima)

PRIORITATS D'INTERVENCIÓ	VALORACIÓ				
IMPULS A LES POLITIQUES DE GÈNERE	1	2	3	4	5
Disseny polítiques comarcals d'igualtat de gènere	☐	☐	☐	☐	☐
Impuls a la transversalitat de gènere en l'actuació comarcal/municipal	☐	☐	☐	☐	☐
Integració de la perspectiva de gènere en el disseny, execució, avaluació de les polítiques als diferents àmbits (medi ambient i urbanisme, promoció econòmica...)	☐	☐	☐	☐	☐
Perspectiva de gènere al si de la organització municipal/comarcal (gestió de recursos humans des d'una perspectiva de gènere, condicions laborals, conciliació...)	☐	☐	☐	☐	☐
LLUITA CONTRA LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE	1	2	3	4	5
Disseny de accions per la Prevenció (sensibilització, formació...)	☐	☐	☐	☐	☐
Eines per lluitar contra la violència de gènere (protocols d'actuació, comissions de treball...)	☐	☐	☐	☐	☐
FOMENT DE LA PARTICIPACIÓ SOCIAL I POLÍTICA DE LES DONES A LA COMARCA	1	2	3	4	5
Promoció de la incorporació de les dones a l'àmbit de presa decisió i responsabilitat política	☐	☐	☐	☐	☐
Promoure l'associacionisme de dones: suport, animació ...	☐	☐	☐	☐	☐
Foment de mecanismes per la participació social i política: Impuls al Consell de Dones de la comarca, llistes electorals	☐	☐	☐	☐	☐
Promoure la participació de les dones a la societat civil tenint en compte la seva diversitat: col·lectius dones en situació de vulnerabilitat social, migrades, minories ètniques...	☐	☐	☐	☐	☐
CANVIS EN EL REPARTIMENT DE TASQUES I USOS DELS TEMPS	1	2	3	4	5
Promoció de l'accés i manteniment de la feina de dones i homes de la comarca en igualtat de condicions (accés a càrrecs de decisió, combatre la segregació horitzontal i vertical, ...)	☐	☐	☐	☐	☐

Promoció de la conciliació de la vida laboral, familiar i personal	☐	☐	☐	☐	☐
Foment cultura de la corresponsabilitat i valorització de la tasca reproductiva	☐	☐	☐	☐	☐
FOMENTAR LA EDUCACIÓ, COEDUCACIÓ I PRODUCCIÓ CULTURAL DE LES DONES	1	2	3	4	5
Promoure l'accés i la participació en igualtat de condicions en l'educació i la formació professional de dones i homes de la comarca	☐	☐	☐	☐	☐
Promoció de la coeducació en diferents nivells d'ensenyament per garantir el desenvolupament de les persones en igualtat d'oportunitats	☐	☐	☐	☐	☐
Visibilitzar i donar suport a la producció cultural de les dones	☐	☐	☐	☐	☐
Facilitar l'accés a les NTIC	☐	☐	☐	☐	☐
Accés a la informació i difusió recursos existents a la comarca	☐	☐	☐	☐	☐
PERSPECTIVA DE GÈNERE EN EL DISSENY DE LA CIUTAT I EL TERRITORI	1	2	3	4	5
Promoure que el disseny, la planificació, l'organització i l'ús dels espais i equipaments integrin la perspectiva de gènere.	☐	☐	☐	☐	☐
Facilitar la mobilitat – accés i freqüència transports públics /altres alternatives viables	☐	☐	☐	☐	☐
PROMOCIÓ DE LA SALUT DE LES DONES DE LA COMARCA	1	2	3	4	5
Millorar la salut de les dones al llarg del seu cicle vital	☐	☐	☐	☐	☐
Prevenició de conductes de risc	☐	☐	☐	☐	☐

Justificació de la seva resposta:

6.- Especifiqueu quins creu que són els beneficis potencials que es poden derivar d'un Pla Comarcal d'Igualtat d'Oportunitats de Dones i homes:

MOLTES GRÀCIES PER LA SEVA COL·LABORACIÓ

DOCUMENTACIÓ CONSULTADA

Dades Estadístiques: IDESCAT, Institut Català de les Dones. Generalitat de Catalunya

Dades Estadístiques: Base de Dades Hermes- Diputació de Barcelona

Dones i Treball. Anuari estadístic, 2007. Departament de Treball. Generalitat de Catalunya

Estudis, butlletins Observatori Comarcal del Mercat laboral (2007-2009)

Estudi Necessitats específiques en matèria d'ocupació als Ajuntaments de menys de 250 habitants. Diputació de Barcelona. 2006

Informe Diagnosi sobre el transport públic de viatgers i gent gran al Berguedà. Consell consultiu de la gent gran del Berguedà. Consell Comarcal del Berguedà. 2005

L'escolarització de 0 a 3 anys a Catalunya. Informe extraordinari. Síndic El defensor de les persones. Setembre 2007.

La realitat juvenil al Berguedà. Observatori Català de la Joventut. Informes Comarcals

Memòries d'actuació Consorci Formació i Iniciatives Cercs-Berguedà. Any 2007

Memòria de l'Àrea de Joventut. Consell Comarcal del Berguedà. Any 2007

Memòria de l'Àrea de Serveis Socials. Consell Comarcal del Berguedà. Any 2007

Pla Estratègic Comarcal. Berguedà 2010. La comarca que volem. Informe resum d'entrevistes a 22 experts. Consell Comarcal del Berguedà. Universitat Autònoma de Barcelona, 2006 amb el suport de l'Oficina Tècnica d'Estratègies de Desenvolupament Local (OTEDL), Àrea de Promoció Econòmica i Ocupació de la Diputació de Barcelona.

Pla comarcal de Muntanya 2001-2005. Resum, diagnosi socioeconòmica i plans financers. Servei d'Acció Comarcal. Departament de Política Territorial. Generalitat de Catalunya. Any 2002

Primer Informe del projecte *Els Serveis Socials Més a Prop* al Consell Comarcal del Berguedà. Diputació de Barcelona, Àrea de Benestar Social. 2008

Projeccions de Població en edat escolar. 2003-2015. Institut d'Estadística de Catalunya. Generalitat de Catalunya. 2006

Programes i serveis de promoció de la participació de les dones (Servei d'informació i atenció a les dones,...). Memòries d'actuació Àrea d'Igualtat. Consell Comarcal del Berguedà. Anys 2005-2008

Serveis per a la infància. Marc de referència per a polítiques educatives en l'àmbit municipal. Diputació de Barcelona, Àrea d'Educació. 2001